

EESTI STATISTIKA

KUUKIRI

RECUEIL MENSUEL

DU

BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

1931

NOVEMBER

SISUKS PEALE MUU:

Post, telegraaf, telefon ja raadio 1930/31 a.

Ehitustegevus linnades ja alevites.

Omavalitsuseteenijate palgaolud 1930/31 a.

Maavalitsuste tulud ja kulud 1929/30 a.

Nr. 120(11)

TALLINN

Nr. 120(11)

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO
BUREAU CENTRAL DE STATISTIQUE DE L'ESTONIE

SISUKORD

TABLE DES MATIÈRES

	Lhk.		Page
Post, telegraaf, telefon ja raadio 1930/31 a. — Posti-telegraafi-telefoni valitsus	641	Postes, télégraphes, téléphones et radio pen- dant l'année budgétaire de 1930/31	641
Ehitustegevus linnades ja alevites — H. Reiman	669	Construction des maisons d'habitation dans villes et bourgs — H. Reiman	669
Omaavalitsuste teenijate palgaolud 1930/31 a. — R. Sõrmus	677	Salaires des employés des administrations lo- cales en 1930/31 — R. Sõrmus	677
Maavalitsuste tulud ja kulud 1929/30 a. — V. Feld- man	688	Recettes et dépenses des administrations d'ar- rondissement en 1929/30 — V. Feldman	688

ALALISED TABELID — TABLEAUX PERMANENTS

(Standard- numerat- sioon)		(Numération permanente)	
Tab. 1. Väliskaubandus septembris	696	Tab. 1. Commerce extérieur en septembre	696
" 2. Väliskaubandus muude riikidega septembris	698	" 2. Commerce extér. avec les autr. pays en septembre	698
" 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus septembris	698	" 3. Commerce extér. des princip. artiel. en septembre	698
" 4. Tolliametite läbikäik septembris	700	" 4. Activité des bureaux douaniers en septembre	700
" 5. Tolliasutiste tulud	701	" 5. Recettes douanières	701
" 6. Riigiraudteed augustis	702	" 6. Chemins de fer en août	702
" 7. Tallinna sadama tegevus oktoobris	702	" 7. Mouvement du port de Tallinn en octobre	702
" 8. Eesti Panga äriseis 31. X. 31.	702	" 8. Bilans de la Banque d'Estonie le 31. X. 31.	702
" 9. Maapanga äriseis	703	" 9. Situation financière de la Banque agraire	703
" 10. Erapankade äriseis 1. IX. ja 1. X. 31.	703	" 10. Situation financ. des banques privées au 1. IX. et 1. X. 31	703
" 11. Tähtsamate ühispankade äriseis 1. IX. ja 1. X. 31.	704	" 11. Bilans des princip. banques coopér. au 1. IX. et 1. X. 31	704
" 12. Riigi sissetulekud septembris	704	" 12. Recettes de l'État en septembre	704
" 13. Valuuta hinnad Tallinna börsil oktoobris	704	" 13. Cours du change à Tallinn en octobre	704
" 14. Vabariigi piiridest ülesõitnud septembris	693*	" 14. Nombre de personnes passées les confins de la Répu- blique en septembre	693*
" 15. Linnade rahvastik augustis ja septembris	693*	" 15. Mouv. de la populat. dans les villes en août et sept.	693*
" 16. Liikvel olev rahd 1. III. 31.	694*	" 16. Billets en circulation 1. VIII. 31.	694*
" 18. Pankadevahelise arvekoja tegevus septembris	694*	" 18. Mouvement de la chambre de compensation en sept.	694*
" 19. Protestitud vekslid augustis	694*	" 19. Effets protestés en août	694*
" 20. Kapitali emissioonid augustis	694*	" 20. Emissions des capitaux en août	694*
" 21. Tööstustoodang augustis	694*	" 21. Production de quelques industries en août	694*
" 22. Loomataudid augustis	694*	" 22. Epizooties en août	694*
" 23. Tapamajade tegevus augustis	694*	" 23. Fonctionnement des abattoirs en août	694*
" 24. Suurmüügihinnad septembris	695*	" 24. Prix de gros en septembre	695*
" 25. Toiduainete maksumus kalorilise sisalduse järgi 1926—31	697*	" 25. Coût des denrées alimentaires à la base de leur valeur nutritives 1926—31	697*
" 26. Turuhinnad oktoobris	705	" 26. Prix de détail en octobre	705
" 27. Elumaksumusindeksid	697*	" 27. Nombres-indices du coût de la vie	697*
" 28. Suurmüügiindeksid	697*	" 28. Nombres-indices des prix de gros	697*
" 29. Tööturg septembris	706	" 29. Marché du travail en septembre	706
" 30. Tööstusettevõtteid ja tööloolu 1. oktoobriks	707	" 30. Entreprises industrielles et leur main d'oeuvre au 1 octobre	707
" 31. Tööstusnnetused tööstusettevõtteis septembris	708	" 31. Accidents du travail dans les entreprises industrtel- les en septembre	708
" 32. Tööstustööliste arvu liikumise indeksid	708	" 32. Nombres-indices du mouvement du nombre de la main d'oeuvre dans les entrepr. industr.	708
" 33. Nakkusehaigused septembris	708	" 33. Maladies contagieuses en septembre	708

* Viimased andmed limnud eelmistes kuukirjades.
Par* sont désignés les tableaux parus dans les NN précédents.

POST, TELEGRAAF, TELEFON ja RAADIO 1930/31 a.
POSTES, TÉLÉGRAPHES, TÉLÉPHONES et RADIO PENDANT L'ANNÉE
BUDGÉTAIRE de 1930/31.

Sisu: I. Üldosa: 1) Tegevuse alused, lhk. 641. 2) Töö normamine ja ratsionaliseerimine, lhk. 641. 3) Asutiste võrk, lhk. 642. II. Post: 1) Postiasutiste võrk, lhk. 644. 2) Liht- ja tähtitud kirjapostisaadetised, lhk. 644. 3) Postpakid, lhk. 646. 4) Raha-transferdid, lhk. 646. 5) Väärkirjad ja -kastikesed, lhk. 646. 6) Lunalised saadetised, lhk. 646. 7) Ajalehed ja ajakirjad, lhk. 648. 8) Virksaadetised, lhk. 648. 9) Lendpostisaadetised, lhk. 648. 10) Posti jooksvad arved ja ülekanDED, lhk. 648. 11) Postikassang, lhk. 650. 12) Eesti Panga agentuurid, lhk. 650. 13) Riigihoiukassa agentuurid, lhk. 650. 14) Väljastamata korrespondents, lhk. 651. 15) Postisaadetiste kojukandmine, lhk. 651. 16) Nimekastid, lhk. 651. 17) Ametiasutiste käsi-post, lhk. 652. 18) Postivedu, lhk. 653. 19) Postimaksvahendid, lhk. 653. 20) Posti tasuvus, lhk. 653. III. Telegraaf: 1) Telegraafi arendamine ja asutiste võrk, lhk. 653. 2) Telegraafi kasutamine, lhk. 654. 3) Lähikäimine välismaadega, lhk. 654. 4) Transit-telegrammid, lhk. 655. 5) Telegraafi tarvitate liigid, lhk. 655. 6) Telegrammide vahetus korrespondentidega telefoni teel, lhk. 655. 7) Telegraafi tehnika-ala, lhk. 656. 8) Telegraafi tasuvus, lhk. 656. IV. Raadiotelegraaf ja ringhääling: 1) Raadiotelegraafi asutised, lhk. 657. 2) Raadiojaamade tegevus, lhk. 657. 3) Raadio-Ringhääling, lhk. 658. V. Telefon: 1) Telefoni arendamine, lhk. 658. 2) Telefoni kasutamine, lhk. 659. 3) Telefoni tehnika-ala, lhk. 660. 4) Liinid ja juhtmed, lhk. 662. 5) Kommutaatorid ja aparaadid, lhk. 663. 6) Telefoni tasuvus, lhk. 663. VI. Posti-telegraafi-telefoni abiasutiste tegevus, lhk. 663. VII. Posti-telegraafi-telefoni ametkonna tulud ja kulud: 1) Tulud, lhk. 664. 2) Kulude läbikalk ja eelarve, lhk. 664. 3) Tagajärg rahalise vahekorraldamisel välismaadega, lhk. 664. 4) Ametkonna tasuvus, lhk. 665. VIII. Posti-telegraafi-telefoni ametkonna personaal: 1) Arv. jagunemine, liikumine, lhk. 665. 2) Haridus, lhk. 666. 3) Ametituhkused, lhk. 667. 4) Terviselik seisukord, lhk. 668.

I. ÜLDOSA — CONSIDÉRATIONS GÉNÉRALES.

1. Tegevuse alused.
Bases de l'activité.

1930/31 aruandeaasta postiametkond jätkas eelmiste aastate tööd arendades posti-telegraafi-telefoni võrku eesmärgiga, et igal kodanikul oleks posti-telegraafi-telefoni talitusepunkt keskmiselt 2 km kaugusel ja et ka külates postisaadetised kantaks adressaatidele koju kätte, arvates iga postisaadetise kojuviimise kuluks 1,25 senti.

Postitalitusepunktide, s. o. postkontorite, postiaagentuuride ja kirjatalude võrk on kujunenud välja juba selle normini. Tuleb seada sisse veel üksikud postiaagentuurid ja kirjatalud uutel raudteedel avatavates raudteejaamades ja ka veel üksikutes kohtades, kus mõisade jagamise ja uudismaa ülesharimise tõttu tekivad uued elamute koondised.

Postisaadetiste laialikandmine sünnib 88 postkontori ja 4 postiaagentuuri piirkonnas. Peale selle on vallaomavalitsuse poolt postiametkonna arvel seatud sisse kirjade laialikandmine 3 vallas ja osaliselt 12 valla piires. Kirjade laialikandmise sisseseadmisel külates on postiametkond sunnitud tegutsema tagasihoidlikumalt krediidi puudusel.

Aruandeaasta jooksul revideeriti postkontorite poolt kõik kirjatalud ja selgitati kohtadel, missugust inventari neile veel vaja, nagu külapostkast, kirjatalu kirjakapp ja suuremates kirjataludes ka kirjanimekastide kapp. Osa nõutud inventarist soetatud krediidi piires.

Telefonitalitusepunkte oli 1. aprilliks 1931 a. 1234. Telefoni arendamise kava lõpuleviimiseks on vaja ehitada veel umbes 1000 kõnepunkti ja 150 telefoniaagentuuri. Selle järele

kujuneks olukord, kus avalik telefon maai oleks igale kodanikule umbes 2 km (otsejoones) kaugusel ja igal soovijal oleks võimalik hakata abonendiks umbes 4 km kauguselt. Selle kava teostamine nõuab kulusid umbes 2 miljonit kr, millisest summast läheks 1 miljon kr kõnepunktide ja agentuuride avamiseks ja 1 miljon kr kaugeühenduste juhtmete ehitamiseks.

Aruandeaasta jooksul seati trükivalmis tehnilise teenistuse juhtnööride IV osa — telegraafi-telefoni teooria ja koostati radio juhtnöörid. Sellega jõudis lõpule 1925 a. alustatud posti, telegraafi, telefoni ja radio seaduse, määrustikkude ja juhtnööride kokkuseadmine ja väljaandmine. Jääb veel seada kokku sisemise töökorraldamise juhtnöörid, missugune töö praegu käsil.

2. Töö normamine ja ratsionaliseerimine.

Régularisation et rationalisation du travail.

1930/31 aruandeaastal postiametkond jätkas 1923 a. alustatud posti, telegraafi, telefoni ja radio ekspluatatsiooni ja tehniliste tööde normamist. Asutistes toimetati aasta jooksul saadetiste, operatsioonide ja tööde vaatlusi ja ülelugemisi ning tööhulga ja tööle kulutatava aja üleskirjutamist ja mõõtmist. Sel teel kontrolliti 1926 a. maksmapandud töönormid põhjalikumalt ja töötati välja sellekohase uue määruse kava. Asutiste töös viidi ellu mõnesuguseid lihtsustusi. Postivalitsuse konstruktisoonis pandi maksma n. n. detsernentuuride põhimõte. Ratsionaliseerimise tööd jätkuvad. Ettevalmistusel on kogu postiametkonna re-

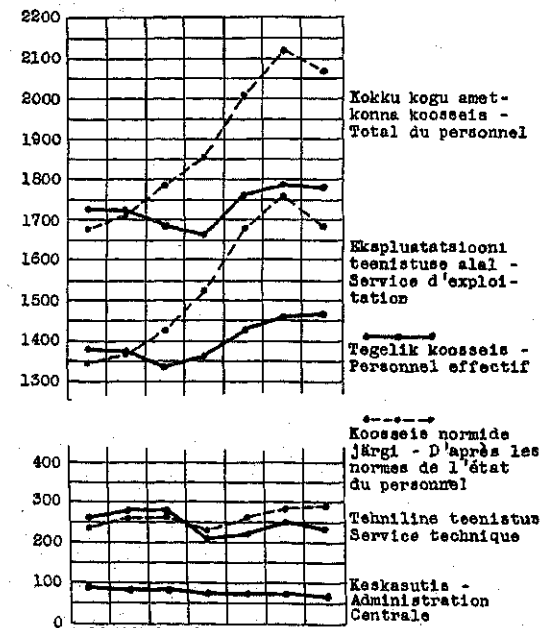
gistratuurkorra lihtsustamine — üleminek n. n. detsimaalsüsteemilisele registratuurkorrale. Samuti ettevalmistusel on postiametkonna töökorralduse juhtnõõride kokkuseadmine — töö ratsionaliseerimise põhimõtetele.

Asutistes on tööabinõusid täiendatud ja tehtud ümber nõuetele vastavalt. Suuremates asutistes korraldati ruume ümber võimaluse piires, mis võimaldab ajakaotusi tunduvalt vähendada ja hoida tööjõudu kokku. Tehti eeltöid Valk-Petseri-Tartu, Rapla-Virtsu, Tal-

linn-Haapsalu ja Tamsalu-Türi liinil posti-vedu raudteel ühendada pagasiveoga, missugune moodus Sonda-Mustvee liinil oli võetud varem farvitusele ja andis teatud kokkuhoiu. Postiveo kuluks raudteel oli kalkuleeritud eelarvesse 1930/31 a. — 212 096 kr, 1931/1932 a. — 230 000 kr, aga 1932/1933 aasta peale, mainitud liinidel posti- ja pagasiveo ühendamise tõttu, nähakse ette 206 000 kr, kusjuures ka koosseis väheneb 6 teenija võrra.

Koosseisu võrdlus töökavaga 1924—1930/31 a. — L'état du personnel en comparaison avec l'accroissement du service 1924—1930/31.

1.	1930/31	1929/30	1928/29	1927/28	1926/27	1925	1924
Teenistuse alad—Catégories de services							
Asutised kohtadel—Bureaux.							
a) Eksploatatsiooni teenistuse alal—Service d'exploitation:							
Koosseis normide järgi—Etat du personnel selon les normes	1 698	1 751	1 671	1 586	1 430	1 360	1 349
% võrreldes 1924 a.—% en comparaison avec 1924	126	130	123,8	116,9	109,9	104,8	100
Tegelik koosseis—Etat du personnel effectif	1 460 ²⁾	1 451	1 434	1 354	1 336	1 333	1 387
% võrreldes 1924 a.—% en comparaison avec 1924	105,3	104,6	109,4	97,4	96,2	98,2	100
Tegelik koosseis võrreldes normidega—Etat du personnel effectif en comparaison avec les normes	-238	-300	-272	-182	-96	+3	-38
b) Tehnika alal—Service technique.							
Koosseis normide järgi—Etat du personnel selon les normes	291	289	263	241	264	261	248
% võrreldes 1924 a.—% en comparaison avec 1924	117,3	116,5	106	97,2	106,4	105,2	100
Tegelik koosseis—Etat du personnel effectif	249 ²⁾	250	241	231	265	269	255
% võrreldes 1924 a.—% en comparaison avec 1924	95,3	98	95,3	91	104	105,5	100
Tegelik koosseis võrreldes normidega—Etat du personnel effectif en comparaison avec les normes	-42	-39	-22	-10	+1	+8	+7
Keskasutis—Administration centrale.							
Tegelik koosseis—Etat du personnel effectif	74 ¹⁾	77	77	77 ¹⁾	82	82	85
% võrreldes 1924 aastaga—% en comparaison avec 1924	90,2	82	82	82	96,5	96,5	100
Kokkuhoiu lisatasu makstud teenijatele (Kr)							
Primes d'économie payés au personnel (Kr).							
Eksploatatsiooni teenistuse alal—Service d'exploitation	75 450	103 049	82 645	69 002	34 468	—	—
Tehnika alal—Service technique	17 301	15 676	12 090	5 196	—	—	—
Keskasutise teenijale—Au personnel de l'Administration centrale	3 866	4 947	3 945	3 093	1 438	—	—
Kokku (Kr)—Total (en Kr)	96 617	123 672	98 686	77 291	35 901	—	—

Diagr. 1. Posti-telegr.-telefoniametkonna koosseisu võrdlus töökavaga pärast töö normimist ja ratsionaliseerimist 1924—1930/31 a. La comparaison de l'état du personnel de l'Office des postes, des télégraphes et des téléphones avec l'accroissement du travail après la régularisation et rationalisation du travail 1924—30/31.

Telefoni-ühenduste ehituse alal on loodud juure fantoomühendusi 486 km. Sel teel on hoitud ära uute juhtmete ehitamine, mis oleks nõudnud kulu umbes 40 000 kr.

3. Asutiste võrk. Aruandeaasta jooksul on Réseau des établissements. avatud 8 postiagentuuri, 17 postiagentuuris telefoniagentuurid, 5 telefoni kollektiiv-keskjaama, 232 telefonikõnepunkti ja 472 kirjatalu, 193 postiagentuuris seati sisse rahakaartide, paki, lunaliste postisaadetiste ja posti jooksvate arvete operatsioonid ning 29 postiagentuuris sisemaaliste telegrammide vahetus. 16 postiagentuurist, 3 telefoni kollektiiv-keskjaamast ja 12 telefonikõnepunkti kokku moodustati 17 posti-telefoni agentuuri. Suletud on 29 postiagentuuri, 5 telefoni kollektiiv-keskjaama, 11 telefonikõnepunkti ja 32 kirjatalu.

¹⁾ Riigikontrollilt ülevõetud rahakaartide operatsioonide kontroll, mis nõuab 7 tööjõudu — Le contrôle des opérations des mandats de poste, lequel était auparavant exécuté par le Contrôle de l'Etat, demande 7 personnes de personnel.

²⁾ Tegelikku koosseisuku on arvatud 1718 koosseisulist ja 59 ajutist tööjõudu; arvesse ei ole võetud 47 ametiõpplast ja kandidaati ning 37 postiveo- ja majateenijat, kes töötasid normamata tööde peal. — Ont été considérés comme personnel effectif 1718 agents d'après les états et 59 agents temporaires; n'ont pas été pris en considération 47 élèves et aspirants et 37 manoeuvres dont le travail n'a pas été soumis à la norme.

Asutiste võrgu arenemist alates 1920 a. näitavad tab. 2 ja diagrammid 2 ja 3.

Arvestades Vabariigi kõlbuliku maa pindala 37 191 km² ja rahvastikku 1 107 059 (1922 a.

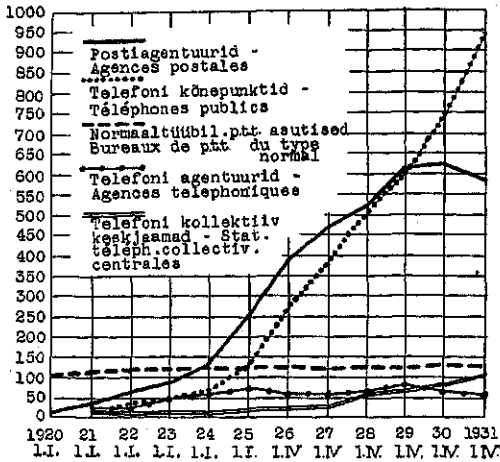
rahvalugemise andmeil) näitab tabel 3 posti-telegraafi-telefoni talitusepunkti tegevusepiirkonna keskmist ulatust ja sellesse kuuluva rahvastiku keskmist arvu.

Posti-, telegraafi-, telefoni ja raadiovõrgu arenemine 1920—1931 a.
Développement du réseau des établissements de poste, de télégraphe, de téléphone et de T.S.F. en 1920—1931.

2.	Asutiste liigid Types des établissements.	1/1 1920	1/1 1921	1/1 1922	1/1 1923	1/1 1924	1/1 1925	1/1 V 1926	1/1 V 1927	1/1 V 1928	1/1 V 1929	1/1 V 1930	1930/31 a. jooksul Pendant 1930/31				1/1 V 1931	1930/31 aasta võrdlus 1929/30 aastaga Comparativement à l'année 1929/30	
		Avatud Ouverts	Umber- moonu- tatud Modifiés	Suletud Supprimés	1/1 1931	1930/31 aasta võrdlus 1929/30 aastaga													
	Pea posti-telegraafi kontor—Bureau central des postes et des télégraphes	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1	
	Peapostkontor—Bureau central des postes	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1	
	Peatelegraafi kontor—Bureau central des télégraphes	—	—	—	—	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	—	—	1	
	Posti-telegraafi kontorid—Bureaux de poste et de télégraphe	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	—	—	—	—	2	
	Posti-telegraafi-telefoni kontorid—Bureaux de poste, de télégraphe et de téléphone	105	109	113	116	121	122	122	118	114	115	116	—	—	—	—	—	116	
	Postil jooksvate arvete büroo—Bureau des comptes courants postaux	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	1	
	Posti-telegraafi-telefoni abikontorid—Bureaux auxiliaires de poste, de télégraphe et de téléphone	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	3	—	—	—	—	—	3	
	Iseseisvad telefonivõrgud—Réseaux indépendants des téléphones	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	3	
	Telefoni abikeskjaamad—Bureaux auxiliaires de téléphone	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3	4	—	—	—	—	—	4	
	Raadiojaamad—Stations T. S. F.	—	1	1	1	1	2	3	3	3	3	3	—	—	—	—	—	3	
	Postiagentuurid—Agences postales	16	37	59	83	123	239	375	449	466	549	598	8	16	29	499	—	—	
	Posti-telefoni agentuurid—Agences de poste et de téléphone	—	3	5	8	10	12	16	25	49	63	82	17	3	—	—	—	96	-23=-3,7%
	Telefoni agentuurid—Agences téléphoniques	—	3	3	4	3	10	12	11	7	6	6	—	1	—	—	—	5	-1=-16,6%
	Telefoni kollektiiv-keskjaamad—Stations téléphoniques collectives centrales	—	7	26	48	58	76	63	59	61	71	61	5	3	5	58	—	5	-3=-5%
	Telefonikõnepunktid—Téléphones publics	—	5	30	47	64	136	270	384	514	603	740	232	12	11	949	+209=+28,2%	—	
	Kokku—Total	125	169	241	311	395	604	868	1056	1227	1418	1559	262	35	45	1741	+182=+11,7%	45	+182=+11,7%
	Kirjatalud—Stations rurales de poste	76	95	162	172	283	315	1029	1529	1793	2074	2147	472	—	32	2587	+440=+20,6%	—	
	Üldse—Gr. total	201	264	403	483	678	919	1897	2585	3020	3492	3706	734	35	77	4328	+622=+16,8%	77	+622=+16,8%
	Eeltoodud arvude hulgas on—Dans les nombres ci-dessus sont comprises:																		
	Postiagentuure, kus toimetatakse rahakaartide, pakki, lunaliste postisaadetiste ja posti jooksvate arvete operatsioone—Agences postales effectuant les services des mandats-poste, des colis postaux, des envois de remboursement et des comptes courants postaux	—	—	—	—	—	—	—	202	238	291	351	193	—	3	541	+190=+54,1%	—	
	Postiagentuure, kus sisse seatud sisemaalistele telegrammide vahetus—Agences effectuant l'échange des télégrammes à l'intérieur	—	—	—	—	—	—	—	11	50	296	324	29	—	4	349	+25=+7,7%	—	
	Kirjatalusid, mis varustatud postmarkide avansiga—Stations rurales de poste effectuant la vente des timbres-poste	—	—	—	—	—	—	—	—	584	745	861	456	—	—	1397	+456=+50,6%	—	
	Kirjatalude postmarkide avansid üldsummas kr—Stock des timbres-poste dans les stations rurales de poste	—	—	—	—	—	—	—	—	7965	10923	12904	7147	—	—	20051	+7147=+55,4%	—	
	Kokku—Total:																		
	Postitalitusepunkte—Des établissements du service postal	199	246	341	381	544	691	1545	2124	2425	2801	2888	478	—	61	3305	+417=+14,4%	—	
	Telegraafitalitusepunkte—Des établissements du service télégraphique	107	112	116	119	124	127	128	124	170	420	449	29	—	4	474	+25=+5,7%	—	
	Telefonitalitusepunkte—Des établissements du service téléphonique	109	131	160	225	264	361	489	606	760	873	1020	229	—	15	1234	+214=+21%	—	

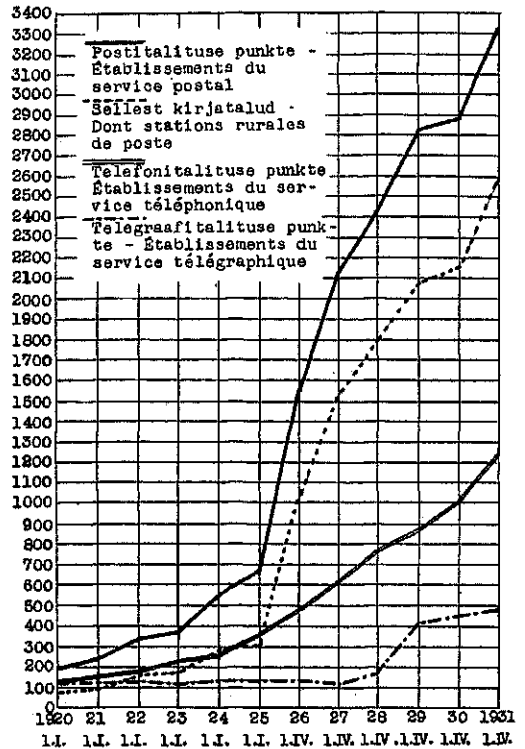
Asutiste piirkond—Rayon d'activité d'un établissement.

3.	1930/31	1929/30	Võrdlus 1929/30 aastaga—Comparativement à l'année budg. 1929/30
Iga postitalitusepunkti peale km ² —Nombre de km ² par un établissement postal	11,2	12,9	- 1,7 = 13,2%
Iga telegraafitalitusepunkti peale km ² —Nombre de km ² par un établissement télégraphique	78,4	82,8	- 4,4 = 5,3%
Iga telefonikõnepunkti peale km ² —Nombre de km ² par un téléphone public	80,1	86,4	- 6,3 = 17,3%
Elanikkude arv—Nombre d'habitants.			
Iga postitalitusepunkti peale—Par un établissement postal	335	383	- 48 = 12,5%
Iga telegraafitalitusepunkti peale—Par un établissement télégraphique	2 335	2 466	- 131 = 5,3%
Iga telefonikõnepunkti peale—Par un téléphone public	897	1 055	- 158 = 17,3%

Diagr. 2. Posti-telegraafi-telefoni asutiste ja abiasutiste võrgu arenemine 1920—1930/31 a.

L'accroissement du réseau des bureaux de poste, télégraphe et téléphone et des bureaux auxiliaires de 1920—1930/31.

Diagr. 3. Posti-, telegraafi- ja telefoni talituspunktide arvu suurenemise käik 1920—1930/31.

La marche de l'accroissement du nombre des établissements postales, télégraphiques et téléphoniques de 1920 à 1930/31.

Agentuuride arv maade ja asukohtade järgi - Agences par arrondissements et localités.

4.	Valimajas Administra- tions commu- nales	Raudteejaamas Gares	Koolimajas Écoles	Tarvit. ühingu- Sociétés coopé- ratives de cen- servation	Pinnatüingus Sociétés des tautères	Postijaamas Bureaux postaux	Tuletornis Phares	Metsatüingus kantseleis Bureaux des officiers des forêts	Sanatooriumis Sanatoriums	Seltsimajas Maisons des associations	Apteegis Pharmacies	Erakaplustes Boutiques pri- vées	Erakorteris Logements privés	Kokku - Total
Harjumaa . . .	33	20	12	10	4	—	1	—	1	1	—	5	8	95
Järvamaa . . .	12	10	2	6	4	1	—	1	—	—	—	1	2	39
Virumaa . . .	25	8	5	11	2	1	—	2	—	1	—	8	6	69
Tartumaa . . .	42	6	10	1	5	—	—	—	—	1	—	7	3	82
Petserimaa . . .	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
Võrumaa . . .	34	6	6	2	4	1	—	—	—	—	—	1	3	55
Valgamaa . . .	8	9	—	1	1	—	—	1	—	—	—	1	1	28
Viljandimaa . . .	20	5	4	3	9	—	—	3	—	1	—	5	2	52
Pärnumaa . . .	25	14	3	3	14	1	—	—	—	—	—	11	4	75
Saaremaa . . .	13	—	1	3	2	—	1	—	—	—	—	4	7	31
Läänemaa . . .	23	3	8	9	2	1	1	—	—	—	1	6	9	63
Kokku - Total	241	81	51	50	47	5	3	9	2	5	2	52	52	600

II. POST — POSTES.

1. Postiasutiste võrk.

Réseau des établissements de poste.

Postiasutiste ja posti abiasutiste võrk maal viidi juba eelmistel aastatel lõpule, nõnda, et maal igal külaelanikul kirjatalu postmarkide müügiga ja külapostkastiga asuks keskmiselt 2 km kaugusel. Aruandeaasta jooksul revideeriti kõik postitraktid ja kirjatalud abiasutiste kontrollpostkontorite revidentide poolt, selgitati ja kõrvaldati kõik puudused ja kokkuleppel asjaosaliste vallavalitsustega avati mõnes traktil asuvas elamute koondises veel uusi kirjatalusid.

Tabel 5 näitab postiasutiste võrku maade järgi 1 apr. 1931 a.; tabelis 6 on toodud andmed, missuguste asutiste või isikute juures asuvad postiaagentuurid, kus toimetatakse väärtisaadetiste operatsioonid.

2. Liht- ja tähtud kirjapostisaadetised. (vt tab. 7. lhk. 647)

Envois ordinaires et recommandés.

Kirjapostisaadetiste arv 1930/31 aruandeaastal, võrreldes eelmise aastaga, on vähenenud, nii sise- kui välismaalises läbikäimises, mis on tingitud üldisest depressioonist majanduselus. Sise-

Postlasuniste võrk maade järele i. IV. 1931 a. — Résevu des établissements de poste par districts au 1. IV. 1931.

5.	Maapind km ² Superficie en km ²	Kõlbulik maa km ² Terrain utile en km ²	Valdade arv Nombre des communes	Elanikkude arv (1922 a.) Nombre des habitants (en 1922)	Postkontorite arv Nombre des bureaux postaux	Postagentuuride arv Nombre des agences postales	Postiasutisi kokku Nombre total des établissements de poste	Kirjalatude arv. Nombre des stations rurales de poste	Kokku—Total	Iga postipunkti kohta Par chaque établissement de poste		
										Tegevuse piirkond km ² (kolbulik maa) — Rayon d'activité en km ² (terrain utile)	Elanikkude arv — Nombre des habitants	Elanikkude arv iga postipunkti kohta maal linnadele — Nombre des habitants par établissement de poste à la campagne, à l'exception des villes
Harjumaa	5682,87	4726,85	44	219 654	16	93	113	336	449	10,5	489	203
Järvamaa	2985,64	2425,68	20	58 211	3 abi ptk. ja posti j. arv. büroo	29	50	154	204	11,9	285	249
Virumaa	7387,01	5222,04	40	149 273	11	68	90	414	504	10,4	296	228
Tartumaa	7018,99	5108,58	64	176 096	22	81	98	421	519	9,8	339	242
Petserimaa	1891,13	1489,44	11	60 848	17	11	16	90	106	14	574	555 ¹⁾
Võrumaa	4043,24	3098,08	45	82 860	5	55	52	245	307	10,1	220	253
Valgamaa	1511,00	1336,83	19	39 690	7	28	22	65	97	13,8	409	293
Viljandimaa	4056,78	3181,02	38	77 018	4	—	—	185	244	13	318	268
Pärnumaa	5227,87	3976,79	41	94 014	8	75	88	249	337	11,8	279	224
Saaremaa	2964,44	2482,93	18	57 157	13	31	37	157	194	12,8	295	277
Läänemaa	4779,73	4141,20	35	75 991	6	63	73	271	344	12	221	209
Rahvalugemisel eriti arvestatud-Comptée à part au recensement	—	—	—	16 252	10	—	—	—	—	—	—	—
Kokku—Total	47548,70	37191,44	375	1 107 059	119	595	718	2 587	3 305	11,3	335	251
Võrreldes 1929/30 aastaga + rohkem või — vähem — Comparativement à l'année budg. de 1929/30 + augmentation ou — diminution	—	—	—	—	3 abi ptk. ja posti jookskv. arvetebüroo	—	—	—	—	—	—	—
						— 23	— 23	+ 440	+ 417	—	—	—
						— 3,7%	— 3,1%	+ 20,5%	+ 14,4%	—	—	—

Väärtsaadetiste operatsioonide toimetavate postagentuuride arv maade ja asukohtade järgi.

Agences assurant le service des envois avec valeur déclarée d'après les arrondissements et localités.

6.	Välismaalised Administrations communales	Raudteejaamas Gares	Koolimajas Écoles	Tarvit. ühinguks Sociétés coopératives de con- somption	Piimatühinguks Sociétés laitières	Postijaamas Bureaux postaux	Tuletornis Phares	Metsaülema kantsleis Bureaux des inspecteurs forestiers	Saunatoriumis Sanatoriums	Seltsimajas Maisons des associations	Apteegis Pharmacies	Erakaplustes Boutiques privées	Erakorteris Logements privés	Kokku—Total
Harjumaa	33	16	12	8	4	—	1	—	1	1	—	5	83	
Järvamaa	12	7	2	5	4	1	—	—	—	—	1	2	35	
Virumaa	23	8	5	11	1	—	—	—	—	—	—	8	61	
Tartumaa	39	5	9	1	5	—	—	1	—	—	—	5	72	
Petserimaa	6	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	11	
Võrumaa	32	6	5	2	4	—	—	—	—	—	—	1	51	
Valgamaa	6	9	—	1	—	—	—	1	1	1	—	3	25	
Viljandimaa	19	4	3	3	8	—	—	3	1	—	—	4	46	
Pärnumaa	25	13	3	3	14	—	—	—	—	—	11	9	72	
Saaremaa	12	—	1	3	2	—	1	—	—	—	3	4	26	
Läänemaa	23	3	8	9	2	1	1	—	—	1	5	6	59	
Kokku—Total	230	71	48	47	44	2	3	6	2	5	2	44	37	

maaliste kirjavõrgu saadetsite arv on vähenenud 4,1%, välismailt tulnud — 14,5% ja välismaale läinud — 4,1%. Üldiselt on kirjavõrgu saadetsite arv vähenenud 6,6%. Võrreldes kirjavõrgu saadetsite läbikäiku eriliikide järgi on näha, et kirjade arv on vähenenud 3,0%, postkaartide arv — 12,8%, trükitoodete arv — 9,1%, äripaberite arv — 20,7%, kaubaprovide arv — 22,5%. Suurenemist näitavad tähtsused kirjavõrgu saadetsite, nimelt 4,5%. Maksuvabade kirjavõrgu saadetsite arv on kasvanud 32,5%, mille põhjuseks on asjaolu, et möödunud aastal jätkati maaposti korraldamist ja telefoni-

kõnepunktide avamist maal. Juuremaksu-kirjade arv näitab vähenemist 0,5%, kuna muude juuremaksu-saadetsite arv on suurenenud 9,0%.

1 juulist 1930 a. seati sisse uus liik kirjavõrgu saadetsite — pisipaketid. Pisipaketi raskuse ülemäär on 1 kg; neis võib saata igasugu asju ja kaupu, peale jooksva ja isikliku kirjavahetuse. Pisipaketite operatsioonide toime-tatakse nii sise- kui välismaalises läbikäimis-es. Kuni aruandeaasta lõpuni, s. o. 9 kuu jooksvul, vahetati üldse 5 392 pisipaketi, neist sisemaalisi 4 762 ning välismaalisi 630.

1) Petserimaal rahvas elab tihedalt, keskmiselt iga km² peale 40 elanikku.

3. Postpakid.
(v. tab. 7 lhk. 647).
Colis postaux.

Postpakkide üldarv, võrreldes möödunud aruandeaastaga, on vähenenud

0,4%, ning väärtpakide rahaline koguväärtus 26%.

Sisemaaliste postpakkide arv on vähenenud 3,3%, välismailt tulnud — 5,3%. Kasvanud on aga välismaile läinud postpakkide arv, nimelt 36,3%, sellest lihtpakkide arv 38,2% ja tähtpakkide — 41,0%. Välismaile läinud postpakkide arvu tõusu mõjutas pakkide hulgaline saatmine Nõukogude Venesse.

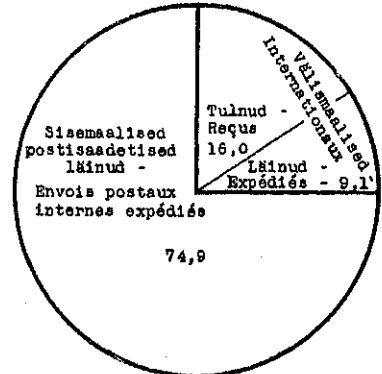
Sisemaaliste postpakkide koguarv teeb üldisest postpakkide arvust 44%, välismaaliste koguarv aga 56%.

4. Rahatransferdid
(rahakaardid).
(v. tab. 7 lhk. 647).
Mandats de poste.

Sise- ja välismaaliste rahakaartide operatsioonid, võrreldes 1929/30 aastaga, on arvuliselt kasvanud

5,3%, kuna rahasummaliselt on vähenenud 7,06%.

Rahakaartide arv sisemaalises läbikäimises on tõusnud 4,7%, välismailt tulnud — 13,2% ning välismaile läinud — 15,3%.

Diagr. 5. Postisaadetiste üldarv 1930/31 a.
Répartition des envois postaux en 1930/31 a.

Välismaaliste rahakaartide operatsioonide arvu suurenemine on osalt tingitud sellest, et aruandeaastal seati täiendavalt mitme välismaaga sisse rahakaartide vahetus.

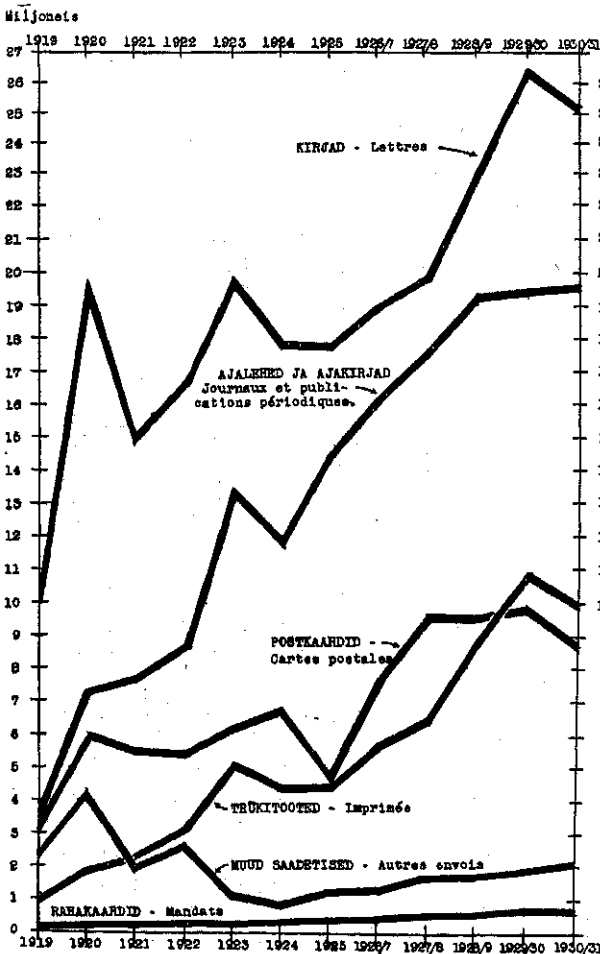
Välismaile on meil läinud rahakaarte arvuliselt 1,2 korda rohkem kui sealt tulnud, välismailt tulnud rahakaartide rahasumma aga on 1,0 korda suurem välismaile läinud rahakaartide kogusummast.

5. Väärtkirjad ja kastikesed.
(v. tab. 7 lhk. 647).
Lettres et boîtes avec valeur déclarée.

1930/31 aruandeaastal väärtkirjade ja -kastikeste arv, võrreldes eelmise aastaga, on kasvanud 17,3% ja väärtus 8,3%. Suurenenud on väärtkirjade ja -kastikeste arv ja väärtus ainult sisemaalises läbikäimises, nimelt arv 19,1% ja väärtus 9,6%, mis tuleb kirjutada postiagentuuride rahaoperatsioonide laienemise arvele. Välismailt tulnud väärtkirjade ja -kastikeste arv on vähenenud 9,2% ja väärtus 0,3% ning välismaile läinud — arv 9,6% ja väärtus 11,4%. Seejuures on välismailt tulnud väärtkirjade ja -kastikeste arv 1,7 korda ja väärtus 2,0 korda suurem välismaile läinud väärtisaadetiste arvust ja väärtusest.

6. Lunalised saadetised.
(v. tab. 7 lhk. 647).
Envois contre remboursement.

Lunaliste saadetiste arv on 1930/31 aruandeaastal üldiselt vähenenud 0,06%, kuna lunasumma on suurenenud 2,4%. Võrreldes lunalisi saadetisi üksikute liikide järgi näitavad lunasaadetised järgmist langust: postpakid — 0,07%, muud saadetised — 1,05%. Lunamaksimisest loobumise juhte oli 1,2 korda vähem kui eelmisel aruandeaastal.

Diagr. 4. Postisaadetiste arvu suurenemiskäik 1919—1930/31 a.
Accroissements du nombre des envois postaux 1919—1930/31.

Postisaadetised 1930/31 a. — Envois postaux en 1930/31 a.

	Lüh- ja tähtsaadetised — Envois ordinaires et recommandés												Pakid — Colis										
	Maksulised — Envois soumis à la taxe						Frankeeritud — Affranchis						Väärpakid Colis avec valeur déclarée			Kokku Total							
	Kirjad	Härlilind Simplex	Vastusga Aves reponse	Postkaardid Cartes postales	Trükitööd Imprimés	Äripaberid Papiers d'affaires	Kaubaproovid Échantillons	Pisipakettid Papiers paquets	Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	Muud Kirjad	
Kohalike ja sisemaalisi	17 401 467	5 667 621	109 858	5 393 069	159 217	110 036	4 762	88 191	43 880	20 801 530	970 871	18 829 081	11 748	65 433	1 807	1 208 600	78 988	1 208 600	1 208 600	1 208 600	1 208 600	1 208 600	1 208 600
Välismaalt tulnud	4 582 940	1 508 070	28 331	3 416 056	63 084	135 515	232	17 860	3 608	9 796 862	168 924	661 036	67 477	3 421	6 871	1 068 450	77 269	1 068 450	1 068 450	1 068 450	1 068 450	1 068 450	1 068 450
Välismaale läinud	3 174 168	1 406 193	38 687	1 180 050	20 530	49 888	408	21 128	19 662	5 915 395	213 997	56 824	21 867	1 094	658	138 400	23 369	138 400	138 400	138 400	138 400	138 400	138 400
Kokku 1930/31 aruande a. eest.	25 138 615	8 581 884	167 376	9 989 177	242 831	346 639	5 392	127 119	69 147	45 513 294	382 292	19 546 943	106 912	69 948	8 866	2 407 540	170 996	2 407 540	2 407 540	2 407 540	2 407 540	2 407 540	2 407 540
1929/30 "	26 170 224	9 794 501	191 616	10 986 580	306 937	449 619	5 392	127 715	62 836	48 453 294	382 410	19 473 194	97 859	72 500	10 028	2 355 250	180 987	2 355 250	2 355 250	2 355 250	2 355 250	2 355 250	2 355 250
Rohkem või vähem %	-1 031 609	-1 212 617	-24 240	-997 403	-63 566	-102 979	-1 3392	-596	6 251	-20 7510	-1 501 322 410	73 749	-2953	-2552	-1 162	-84 7710	-761	-84 7710	-84 7710	-84 7710	-84 7710	-84 7710	-84 7710
1930/31 a. eest oli linnades:	3,9	12,4	12,6	9,1	20,7	22,9		0,5	9,9	32,5	4,5	0,4	3	3,5	11,5	26	0,4	11,5	26	0,4	26	0,4	26
Kohalike ja sisemaalisi	11 028 038	4 018 116	58 899	4 599 082	94 166	96 219	3 744	49 142	28 898	613 238	685 734	18 746 812	9 325	50 555	1 664	1 199 420	91 544	1 199 420	1 199 420	1 199 420	1 199 420	1 199 420	1 199 420
Välismaalt tulnud	4 266 911	1 422 498	23 719	3 305 712	60 627	174 740	155	16 826	4 441	9 609	9 264 932	176 892	54 724	3 156	6 850	1 058 550	76 143	1 058 550	1 058 550	1 058 550	1 058 550	1 058 550	1 058 550
Välismaale läinud	2 827 867	1 223 655	26 609	1 146 043	18 705	47 640	378	16 932	16 610	5 930 917	203 824	56 824	21 067	856	673	138 340	22 602	138 340	138 340	138 340	138 340	138 340	138 340
Kokku linnades	18 722 816	6 664 269	104 127	9 050 817	173 398	318 599	4277	82 700	49 948	829 408	950 361	10 714 450	19 350 590	97 029	51 567	8 693	2 394 310	16 029	2 394 310	2 394 310	2 394 310	2 394 310	2 394 310
Sellest: Tallinnas	11 119 213	3 855 005	61 482	5 884 610	105 641	251 870	2 739	43 194	19 693	291 532	316 976	629 323	12 688 657	68 907	21 150	8 603	1 919 046	10 410	1 919 046	1 919 046	1 919 046	1 919 046	1 919 046
Tartus	2 710 741	939 761	8 061	1 568 148	25 116	14 221	619	5 664	67 786	5 360 851	178 699	2 388 854	10 631	7 732	1 600	263 510	27 819	263 510	263 510	263 510	263 510	263 510	263 510
Maal kokku	6 415 799	1 917 615	63 246	938 360	69 433	28 040	1 115	44 419	19 108	215 704	9 712 932	310 842	196 353	3 783	15 351	173	18 236	15 351	18 236	18 236	18 236	18 236	18 236

*) Non affranchis ou affranchis insuffisamment.

Locaux et internes 585 389

De l'étranger 17 990

Pour l'étranger 22 550

Total pour l'année budgétaire 575 859

Écartée 1930/31 . . . . . 545 391

1929/30 . . . . . 30 465

Augmentation ou diminution 5,5

% 18,2

En 1930/31 dans les villes:

Locaux et internes 284 849

Reçu de l'étranger 15 463

Envoyé à l'étranger 19 113

Total pour les villes 320 125

Dans ce nombre: Tallinn 106 555

soit compris: Tartu 39 863

Total pour la campagne 255 734

7. Ajalehed ja ajakirjad.
(v. tab. 7 lhk. 647)
Journaux et publications périodiques.

1930/31 aruandeaastal on posti kaudu laialisaadetud ajalehtede ja ajakirjade eksemplaride üldarv tõusnud 0,4%. Eriti suurenenud on maale saadetud ajalehtede ja ajakirjade eks. arv, nimelt 19,6%; linnades on tõus 0,2%.

Ajalehtede ja ajakirjade tellimiste vastuvõtmine postiasutistes on aruandeaastal üldiselt vähenenud 2,3% (tab. 8). Tegelikult on vähenenud ajalehtede ja ajakirjade tellimiste

vastuvõtmine maa postiasutistes (4,1%). Põhjus, miks maal ajalehtede ja ajakirjade eks. arvu suurenemise juures tellimiste vastuvõtmine postiasutistes on vähenenud, seisab osalt pikemaajalistes tellimistes, osalt selles, et ajalehtede toimetused koguvad maal ajalehtede tellijaid ilma postiametkonna kaasabitada oma agentide kaudu, kes tellijailt ühtlasi ka tellimisraha kasseerivad.

Linnades on ajalehtede ja ajakirjade tellimiste vastuvõtmine suurenenud 1,1%.

Vastuvõetud ajalehtede ja ajakirjade tellimised—Nombre des abonnements aux journaux et périodiques.

8.	1930/31	1929/30	Võrdlus 1929/30 a.
Kohalikke ja sissemaalisi— <i>Locaux et internes</i>	124 228	127 536	— 3 308 = — 2,6%
Välismaalisi— <i>Etrangers</i>	5 607	5 250	+ 357 = + 6,3%
Kokku—Total	129 735	132 786	— 3 051 = — 2,3%
Ajalehtede ja ajakirjade tellimist võetud vastu linnades:			
<i>Nombre des abonnem. aux journaux et périodiques reçus dans le service urbain:</i>			
Kohalikke ja sissemaalisi— <i>Locaux et internes</i>	41 260	41 086	+ 174 = + 0,4%
Välismaalisi— <i>Etrangers</i>	4 869	4 632	+ 237 = + 5,1%
Linnades kokku—Au total dans le service urbain	46 129	45 618	+ 511 = + 1,1%
Sellest arvust oli: { Tallinnas—à Tallinn	8 595	7 945	+ 650 = + 8,2%
De ce nombre il y avait: { Tartus—à Tartu	3 611	3 873	— 262 = — 6,7%
Maal kokku—Totaux pour le service rural	83 606	87 168	— 3 562 = — 4,1%

8. Virksaadetised. Virksaadetiste üldarv on kasvanud nii sise- kui välismaalises läbikäimises. Sisemaaliste virksaadetiste üldarv on suurenenud 73,3%, välismailt tulnud — 21,0% ning välismaile läinud — 2,3%.

Võrreldes virksaadetiste arvu eriliikide järgi on suurenenud liht virksaadetiste arv 1,3 korda, pakkide arv 1,01 korda, kuna tähtsustatud virksaadetiste arv on vähenenud 0,9 korda.

Virksaadetiste läbikäik—Trafic des envois exprès.

9.	1930/31 a.					1929/30 a.				
	Saadetisi <i>Envois</i>		Pakid <i>Colis</i>	Raha- kaardid <i>Man- dats</i>	Väärtkirjad <i>Lettres avec valeur decl.</i>	Saadetisi <i>Envois</i>		Pakid <i>Colis</i>	Raha- kaardid <i>Man- dats</i>	Väärtkirjad <i>Lettres avec valeur decl.</i>
	Liht <i>Ordin.</i>	Täht <i>Re- comm.</i>				Liht <i>Ordin.</i>	Täht <i>Re- comm.</i>			
Sisemaalisi— <i>Service interne</i>	2954	479	94	10	1	1419	539	51	25	1
Välismaile läinud— <i>Expédié à l'étranger</i>	5698	743	22	—	10	4214	1062	29	—	6
Välismailt tulnud— <i>Reçu de l'étranger</i>	3676	2212	1491	1	4	3631	2105	1456	1	23

9. Lendpostisaadetised. Lähikäimises välismaadega pidas Eesti 1930/31 a. lennuühendust samal kolmel liinil nagu 1929/30 aastalgi, nimelt: Tallinn-Helsingi-Stokholmi, Tallinn-Leningradi ja Tallinn-Riia-Königsberg-Berliini liinil. Üldine lendpostisaadetiste kg arv on 2,1 korda suurem eelmise aasta kg arvust. Arvuliselt on aruandeaasta jooksul läinud Eestist 11 825 lendkirjapostisaadetist ja 27 lendpostipakki ning tulnud Eestisse 14 325 lendkirjapostisaadetist.

Üldisest lendpostisaadetiste kg arvust on vahetatud Tallinn-Helsingi-Stokholmi liinil 77,4%, Tallinn-Riia-Königsberg-Berliini liinil

— 17,1% ja Tallinn-Leningradi liinil — 5,5%. 1930/31 a. talvel, kui jääoludest tingitult laevavahendus oli katkestatud, transporditi Tallinn-Helsingi liinil harilikke postisaadetisi (kg) 1,3 korda vähem lennuteel üle lahe kui eelmisel talvel. See vähenemine on tingitud sellest, et osa Helsingisse minevat posti saadeti raudteel Leningradi kaudu (v. tab. 10, 11).

10. Posti jooksvad arved ja ülekanded. 1930/31 aruandeaastal on kasvanud posti jooksvate arvete büroos toimetatud operatsioonide üldarv 89% ning arvete rahaline läbikäik 53,6%. Arvetele sissekandmise operatsioonide arv on toimetatud 2,3

Lendpostisaadetised 1930/31 a. — Envois aériens en 1930/31.

10. Maad, kellega posti õhuteel vahetatud <i>Pays, avec lesquels la poste aérienne a été échangée.</i>	Posti brutto kaal kg. <i>Poids brut de la poste</i>		Vahetatud lend- posti üldine raskus kg. <i>Poids total de la poste échangée</i>	Saadetiste üldarv <i>Nombre total des envois</i>
	Eestist läinud <i>En provenance de l'Estonie</i>	Eestisse tulnud <i>A destination de l'Estonie</i>		
a) Kirjapost— <i>Poste aux lettres.</i>				
1. Soome (Helsinki)	569,2	860,3	1 389,5	} 26 150
2. Rootsi (Stockholm)	25,4	85,5	110,9	
3. Läti (Riga)	12,8	2,5	15,3	
4. Taani (Kopenhagen)	—	1,2	1,2	
5. Saksa (Berlin) " (Königsberg)	89,2	135,7	224,9	
6. Prantsuse (Paris)	8,4	7,9	16,3	
7. Austria (Wien)	—	10,9	10,9	
8. Tšehhoslovakkia (Praha)	—	4,2	4,2	
9. N. S. V. L. (Leningrad)	2,2	84,9	87,1	
10. India (Karachi)	—	0,7	0,7	
Kokku (a)—Total (a)	647,2	1 195,7	1 842,9	26 150
b) Pakipost— <i>Colis postaux.</i>				
1. Üle Berliini— <i>via Berlin</i>	42,3	—	42,3	16
2. " Königsbergi— <i>Königsberg</i>	9,1	—	9,1	4
3. " Riia— <i>Riga</i>	0,3	—	0,3	1
4. " Leningrad— <i>Leningrad</i>	19,1	—	19,1	4
5. " Helsingi— <i>Helsinki</i>	2,2	—	2,2	2
Kokku (b)—Total (b)	73,0	—	73,0	27
Üldse—Gr. total ¹⁾	720,2	1 195,7	1 915,9	26 177
1929/30 aastal— <i>En 1929/30</i>	184,0	724,9	908,9	— ²⁾
Rohkem (+) või vähem (—)— <i>Augmentation ou diminution</i>	+ 536,2	+ 470,8	+ 1007,0	—
%	+ 291,4	+ 64,9	+ 110,8	—

Talvisel hooajal lennuteel vahetatud postisaadetised Tallinn-Helsingi liinil (kg).
Envois postaux échangés pendant l'hiver par la voie aérienne de Tallinn-Helsinki.

11.	Eestist läinud <i>En provenance de l'Estonie</i>	Eestisse tulnud <i>A destination de l'Estonie</i>	Kokku <i>Total</i>
1930/31	35,1	469,1	504,2
1929/30	364,5	371,8	736,3
Rohkem (+) või vähem (—)— <i>Augmentation ou diminution</i>	— 329,4	+ 97,3	— 232,1
%	— 90,3	+ 26,2	— 31,5

korda, arvetelt väljamaksmise operatsioone 1,7 korda ning arvetevaheliste ülekanndmiste operatsioone 1,1 korda rohkem kui eelmisel aastal.

Aruandeaasta lõpuks oli jooksvaid arveid 313, s. o. 26,7% rohkem kui eelmise aruandeaasta lõpul; arvetel olevate summade ülejääk aruandeaasta lõpuks oli Kr 88 976.—

Postkontorid võtavad vastu summade sissemaksimisi posti jooksvatele arvetele ja toimetavad väljamaksmisi jooksvate arvete bü-

Posti jooksvate arvete büroo operatsioonid 1930/31 a.—*Opérations du Bureau des comptes courants postaux en 1930/31.*

12.	Arvete arv viimaseks kuupäevaks <i>Nombre des comptes à la fin du mois</i>		Operatsioonide arv <i>Nombre des opérations</i>		Üldine läbikäigu summa <i>Montant total des transactions</i>		Ülekannete % üldisest läbikäigu summast <i>Du montant total des transactions il revient aux virements en %</i>		Arvel olevate summade ülejääk viimaseks kuupäevaks <i>Soldes des comptes à la fin du mois</i>	
	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30	1930/31	1929/30
Aprill	250	171	3 806	1 690	1 007 069	804 376	14,9	18,4	102 597	36 487
Mai	257	180	3 566	1 730	1 011 057	607 098	10,5	22,7	112 422	41 987
Juuni	264	185	3 134	1 709	904 112	499 567	4,35	18,7	95 641	80 402
Juuli	268	191	3 990	2 013	994 250	527 483	5,86	18	92 000	35 502
August	277	195	3 658	1 959	936 599	533 100	3,42	18,4	81 674	50 614
September	282	201	3 868	1 923	924 309	494 368	3,4	19,2	69 137	69 486
Oktoober	285	207	4 600	2 413	1 085 576	733 508	5,85	15,9	107 396	73 057
November	288	213	4 804	2 451	1 065 746	629 214	4,96	12,7	127 239	77 056
Detsember	292	217	4 843	2 597	1 333 085	900 394	4,77	15	128 096	95 843
Jaanuar	308	225	4 774	2 730	931 689	896 284	4,71	13,1	97 234	59 508
Veebruar	312	233	4 913	2 730	956 172	717 979	6,1	12,3	128 153	78 495
Märts	313	247	6 587	3 435	1 305 205	1 164 784	2,9	7,5	88 976	90 112
Kokku—Total	—	—	52 143	27 386	12 455 369	8 107 155				
Sellest— <i>Y compris:</i>										
Sissemaksud arvetele— <i>Versments</i>			37 834	18 393	5 360 140	3 424 006				
Väljamaksud arvetele— <i>Paiements</i>			11 968	6 970	5 361 418	3 394 043				
Ülekannd arvetele arvetele (sln hulgas ka kulude mahakandmine arvetele ja büroo arvele sissekandmine, veaparadused jne; puht ülekannd on arvestatud kahakordselt, s. o. üks kord arvelt mahakandmisel ja teine kord arvele kandmisel)— <i>Virements</i>			2 341	2 023	734 311	1 289 106				
Ülekannete keskmine % üldisest läbikäigust— <i>Moyenne des virements en % du total des transactions</i>			4,5	7,4	5,9	15,9				

Keskmine arvel olevate summade ülejääk kuu kohta—*Soldes des comptes moyen par mois:*
1930/31 a. . . . . Kr. 102.547.—
1929/30 a. . . . . Kr. 64.040.—

¹⁾ Peale selle transporditi 1930/31 a. õhuteel transiitposti Eesti kaudu 30,9 kg — arvuviselt 456 saadetist — *En outre on a transporté en 1930/31 par la voie aérienne 30,9 kg de correspondances passant l'Estonie en transit.*
²⁾ 1929/30 a. saadetiste arvu kohta andmeid kogutud ei ole.

roo kaudu saadud väljamaksukäskude põhjal. 1930/31 aruandeaasta jooksul on sissemaksukaarte olnud 2,1 korda ning väljamaksukaarte 1,7 korda rohkem kui eelmisel aastal; sissemaksude rahaline summa on tõusnud 71,0% ja väljamaksude summa — 72,3%.

Posti jooksvate arvete operatsioonid postkontorites 1930/31 a.
Opérations des comptes courants postaux effectuées dans les bureaux de poste en 1930/31.

13.	Arv Nombre	Summa Montants
a) Sissemaksukaardid— <i>Avis de versement:</i>		
postiga— <i>postaux</i>	38 008	5 805 520
telegraafiga— <i>télégraphiques</i>	129	71 267
Kokku—Total	38 137	5 876 787
1929/30 a.	18 371	3 417 866
Rohkem (+) või vähem (—)— <i>Augmentation ou diminution</i>	+ 19 766	+ 2 458 921
%	+ 107,6	+ 71,9
b) Väljamaksukaardid— <i>Avis de paiement:</i>		
postiga— <i>postaux</i>	11 908	5 781 701
telegraafiga— <i>télégraphiques</i>	50	77 217
Kokku—Total	11 958	5 858 918
1929/30 a.	7 088	3 400 438
Rohkem (+) või vähem (—)— <i>Augmentation ou diminution</i>	+ 4 870	+ 2 458 480
%	+ 68,7	+ 72,3

11. Postikassang.
Service des recouvrements.

Postikassangu talituse abil toimetatud operatsioonide arv on 1930/31 aruandeaastal vähenenud 11,3% ning rahasummaliselt 15,3%; mitmesugustel põhjustel ei olnud võimalik kasseerimist toimetada 135 juhul.

Postikassangu operatsioonid 1930/31 a.
Opérations de recouvrement en 1930/31.

14.	Kasserimisli toimetatud <i>Recouvrements effectués</i>		Kasseerimata jäänud värtuste arv <i>Nombre des recouvrements restés en souffrance</i>
	Arv Nombre	Summa Montant	
1930/31 aastal	135	5 513	135
1929/30 aastal	152	6 551	207
Rohkem (+) või vähem (—) <i>Augmentation ou diminution</i>	— 17	— 1 038	— 72
%	— 11,2	— 15,8	— 34,8

12. Eesti Panga agentuurid.
Agences de l'Eesti Pank (Banque d'Estonie).

Eesti Panga agentuurid tegutsevad Baltiski, Nõmme, Põltsamaa, Tapa, Türi ja Tõrva postkontorite juures; operatsioone toimetavad neis agentuurides postiametkonna ametnikud, saades selle eest Eesti Pangalt tasu 20 s. iga operatsiooni pealt. Peale selle maksab Eesti Pank iga operatsiooni pealt 6 s. riigituludeks. Aruandeaasta jooksul on operatsioonide arv kasvanud 9,5% ja vastuvõetud maksude summa 9,7%.

Eesti Panga agentuuride operatsioonid 1930/31 a.
Opérations effectuées par les agences de l'Eesti Pank en 1930/31.

15.	Operatsioonide arv Nombre	Summa Montant
Riigimaksusid vastu võetud 1930/31 a. <i>Recettes d'État acceptées en 1930/31</i>	18 916	910 997
1929/30	17 278	830 389
Rohkem (+) või vähem (—)— <i>Augmentation ou diminution</i>	+ 1 638	+ 80 608
%	+ 9,5	+ 9,7

13. Riigihoiukassa agentuurid.
Agences de la caisse d'épargne d'État.

Riigihoiukassa agentuurid töötavad kõigi postkontorite juures. Neis agentuurides toimetatakse summade vastuvõtmist hoiuarvetele ja neilt arvetelt summade väljamaksmist. Operatsioonide toimetamise eest saab postiametkond Riigihoiukassalt tasu ½% aastas kalendriaasta lõpul Riigihoiukassa agentuurides olevate hoiusummade kogusummast. Pool tähendatud tasust on lubatud lisatasuks agentuuri operatsioone toimetavatele postiametkonna ametnikkudele, kuna ülejäänud osa arvatakse riigituludeks. Peale selle maksab Riigihoiukassa agentuuri operatsioonide toimetavatele ametnikkudele eritasu tähtajata hoiusummade peale väljaantud hoiuraamatute juurekasvu pealt, arvates 25 s. hoiuraamatu pealt.

Agentuuride operatsioonide tasuks 1930 kalendriaasta eest on Riigihoiukassalt saadud ülanimetatud ½%-list tasu Kr 1 322,31 ja hoiuraamatute juurekasvu pealt Kr 88,50.

1930/31 aruandeaasta jooksul Riigihoiukassa agentuuride kaudu hoiuleantud ja hoiult väljamakstud summad on, võrreldes eelmise aastaga, vähenenud, — hoiuleantud summad 5,6% ja hoiult väljamakstud summad 2,0%.

Aruandeaasta lõpul oli Riigihoiukassa agentuurides hoiuarveid: tähtajata 1409 ja tähtajalisi 73.

Riigihoiukassa agentuuride operatsioonid 1930/31 a.
Opérations effectuées par les agences de la caisse d'épargne d'État en 1930/31.

16.	Operatsioonide arv Nombre	Summa (kr) Montant
a) Rahasummasid hoiuarvetele vastu võetud— <i>Sommes versées à la Caisse d'épargne:</i>		
1930/31 a. — en 1930/31	2 699	308 202
1929/30 a. — en 1929/30	... 1)	326 217
1930/31 a. + või (ou)—	...	— 18 015
%	...	— 5,5%
b) Rahasummasid hoiuarvetele välja makstud— <i>Sommes payées par la Caisse d'épargne:</i>		
1930/31 a. — en 1930/31	1 750	139 574
1929/30 a. — en 1929/30	... 1)	144 959
1930/31 a. + või (ou)—	...	— 4 184
%	...	— 2,9%

1) Operatsioonide arvu kohta 1929/30 a. andmeid kogutud ei ole.

14. Väljastamata korrespondents.
Correspondance tombée en rebut.

1930/31 aastal on esialgselt väljastamata jäänud kirja- ja postisaadetisi 3,3% võrra rohkem kui eelmisel aastal. Seejuures on suurenemine ainult sisemaaliste väljastamata saadetiste alal, nimelt 7,1%, kuna välismaalises vahetuses väljastamata saadetiste arv on vähenenud 13,6%

võrra. Esialgselt väljastamata jäänud saadetistest on postiasutised suutnud kas adressaatidele väljastada või saatjatele tagasi saata 82,6%, kuna ülejäänud saadetised on jäänud lõplikult väljastamatuteks. Lõplikult väljastamatute saadetiste arv teeb välja kirja- ja postisaadetiste üldarvust 0,07% (1929/30 a. 0,06%).

Väljastamata kirja- ja postisaadetised — *Correspondances aux lettres tombées en rebut.*

17.

	1930/31			1929/30	Võrdlus— <i>Comparaison</i>	1930/31 aruandeaastal oli tinnades— <i>Pour l'année budgétaire 1930/31 il y avait dans les villes</i>	Sellest arvust <i>De ce nombre il y avait</i>		Kokku maal <i>Total pour les districts</i>
	Kirjad ja postikaardid. Liht ja täht <i>Lettres et cartes postales ordinaires et recommandées</i>	Trükitööd, äripaber, kaubaproov, liht ja täht— <i>Imprimés, papiers et cartons et échantillons ordinaires et recommandés</i>	Kokku— <i>Total</i>				Tallinnas— <i>à Tallinn</i>	Tartus— <i>à Tartu</i>	
Sisemaalises vahetuses—<i>Service interne.</i>									
Väljastamata jäänud saadetised sihtkohas— <i>Envois tombés en rebut dans les bureaux de destinat.</i>	100 798	52 904	153 702	143 428	+ 10 274 == + 7,1%	131 012	44 883	33 233	22 690
Väljastamata jäänud saadetistest enne nende lähtekohta tagasisaatmist või lõpliku hoiule saatmist oli võimalik väljastada— <i>Des correspondances tombées en rebut ont pu être remises avant le renvoi aux expéditeurs ou avant le dépôt définitif</i>	50 165	25 324	75 489	74 801	+ 688 == + 0,9%	64 471	16 426	17 461	11 018
Väljastamata jäänud saadetistest saadeti tagasi lähtekohta— <i>Correspondances en rebut renvoyées aux expéditeurs</i>	32 373	21 490	53 863	45 252	+ 8 611 == + 19%	45 013	15 746	13 125	7 950
Lõplikult väljastamata jäänud, mis lõplikuks hoidmiseks ja hävitamiseks saadetud— <i>Correspondances restées en souffrance et envoyées au dépôt pour destruction ultérieure</i>	18 260	6 090	24 350	23 375	+ 975 == + 4,2%	20 628	12 709	2 647	3 722
Välismaalises vahetuses—<i>Service international.</i>									
Välismaalt saadud, mis kohapeal väljastamata jäänud ja välismaale tagasi saadetud— <i>Correspondances de l'étranger tombées en rebut et renvoyées aux pays d'origine</i>	11 921	14 938	26 859	31 172	- 4 313 == - 13,8%	25 392	15 721	5 439	1 487
Välismaale saadetud saadetistest väljastamata tagasi tulnud— <i>Correspondances de l'intérieur pour l'étranger qui sont rentrées au bureau des rebuts</i>	12 666	10 873	23 539	27 247	- 3 708 == - 13,6%	22 614	17 096	3 438	925
Välismaalt väljastamata tagasi saadud saadetistest oli kohapeal võimalik saatjale tagasi anda— <i>Correspondances en rebut renvoyées de l'étranger et qui ont pu être placées</i>	7 536	9 535	17 071	20 350	- 3 279 == - 16,1%	16 416	11 881	3 251	655
Saatjatele tagasiandmata jäänud mis lõplikuks hoidmiseks ja hävitamiseks saadetud— <i>Correspondances renvoyées de l'étranger qui sont restées en souffrance et qui ont été envoyées au dépôt pour destruction ultérieure</i>	5 130	1 338	6 468	6 897	- 429 == - 6,2%	6 198	5 215	237	270

Nagu Tallinna peapostkontoris 1931 a. mai kuul üle maa hoiulesaadetud lõplikult väljastamata liht- ja juuremaksusaadetiste peale tähendatud väljastamatuse põhjustest näha, oli 3 869 väljastamatust saadetisest puuduliku aadressiga 519 saadetist ehk 13,4%; tundmata adressaatidele 861 saadetist ehk 22,3%; adressaatide ilmumatajäämise pärast väljastamata jäänud 1 659 saadetist ehk 42,9% ja keeldunud saadetisi vastuvõtma 830 ehk 21,4%.

Teadete nõutamiseks väljastamata jäänud korrespondentsi adressaatide ülesotsimiseks on postiametkond pööranud linnades adressibüroode ja maal kohapealsete omavalitsusasutiste poole 1930/31 a. jooksul 158 871 juhu.

15. Postisaadetiste kojukandmine.
Remise à domicile.

Postisaadetiste üldarvu vähenemisega on vähenenud ka kirjakaardjate abil adressaatidele koju kättetoimetatavate postisaadetiste üldarv 0,5% võrra. Vähenenud on Tallinnas kojuviidud saadetiste arv 12,6%, kuna Tartus 13,2% ning teistes linnades, alevites ja maal on kokku 8,7% suurenenud (v. tab. 18).

16. Nimekastid.
(nimepiletid).
Casiers.

1930/31 aastal postiasutistes adressaatidele tarvitamiseks antud isiklikkude nimekastide arv on tõusnud 10,2%. Nende nimekastide kaudu on adressaadid oma nimele päralejõudnud postisaadetisi saanud 7,3% vähem kui eelmisel aastal (v. tab. 19).

Kojuvõidud postisaadetised - Envois remis à domicile.

18.		Lihtsaadetised ja ajalehed Envois ordinaires et journaux	Tüht- ja luure-maksumata Envois recommandés et insuffisamment affranch.	Väärkirjalad Lettres avec valeur déclarée	Rahakaardid Mandats	Virksaadetised - Envois exprès			Kokku - Total
						Lihtsaadetised Envois ordinaires	Tühtsaadetised Envois recommandés	Pakid Cotes postaux	
Tallinn	1930/31 . . .	6 944 233	220 298	2 014	39 806	4 771	2 171	29	7 213 342
	1929/30 . . .	7 992 834	219 435	2 322	38 048	3 215	1 984	36	8 257 874
	1930/31 ± . . .	- 1 048 581	+ 803	- 308	+ 1 758	+ 1 556	+ 187	- 7	- 1 044 532
Tartu	1930/31 . . .	2 886 363	85 284	119	5 627	329	183	35	2 977 940
	1929/30 . . .	2 524 096	102 786	15	2 159	628	203	65	2 629 952
	1930/31 ± . . .	+ 362 267	- 17 502	+ 104	+ 3 468	- 299	- 20	- 30	+ 347 988
Mujal Ailleurs	1930/31 . . .	9 698 755	257 952	765	23 064	1 063	267	30	9 981 896
	1929/30 . . .	8 918 963	241 700	885	22 603	455	240	32	9 134 883
	1930/31 ± . . .	+ 779 792	+ 16 252	- 120	+ 456	+ 608	+ 27	- 2	+ 797 013
Kokku - Total	1930/31 . . .	19 529 371	563 534	2 898	63 497	6 163	2 621	94	20 173 178
	1929/30 . . .	19 435 893	563 921	3 222	62 815	4 298	2 427	133	20 072 709
	1930/31 ± . . .	+ 93 478	- 387	- 324	+ 5 682	+ 1 865	+ 194	- 39	- 100 469
%		0,5	0,07	10,05	9,04	43,4	8	29,3	0,5

Nimekastid - Casiers postaux.

19.	Nimekastide üldarv 1/IV. 1931 a. - Nombre total des casiers au 1/IV 31.	Väljaantud nimekastide arv 1/IV. 1931 a. - Nombre des casiers abonnés	1930/31 a. jooksul on nimekastide kaudu postisaadetisi väljastatud (arv) Pendant l'année budg. taire 1930/31 il a été délivré au moyen des casiers le nombre suivant des envois postaux
Tallinnas - à Tallinn . . .	412	385	4 625 862
Tartus - à Tartu . . .	261	194	1 322 974
Mujal - Autres localités . . .	3 821	2 842	6 762 862
Kokku - Total . . .	4 494	3 421	12 711 498
1929/30 a. - En 1929/30 . . .	4 077	3 114	13 718 578
Rohkem (+) või vähem (-) Augmentation ou diminut. %	+ 10,2	+ 307 + 9,8	- 1 007 080 - 7,3

Ametiasutiste käsipost - Poste manuelle. (Pour les envois officiels locaux).

20.	Käsiposti tarvitajate arv Nombre des abonnés	Väljastatud postisaadetiste arv Nombre des envois délivrés
Tallinnas - à Tallinn . . .	79	3 950 825
Mujal - Autres localités . . .	58	226 063
Kokku - Total . . .	137	4 176 888
1929/30 a. - En 1929/30 . . .	115	5 402 420
Rohkem (+) või vähem (-) Augmentation ou diminut. %	+ 22 + 19,1	- 1 225 532 - 22,6

17. Ametiasutiste käsipost. Poste manuelle (pour les envois officiels locaux).

Ametiasutised on kohalike liht-kirjapostisaadetisi aboneeritud nimekastide abil väljastanud 22,6%

Postitraktid - Routes postales.

21.	1930/31 a.	1929/30 a.	Võrreldes 1929/30 aastaga Comparative-ment à l'année 1929/1930
a) Traktid, kus posti veeti p-t-t. ametkonna korraldusel ja kulul. Routes où la poste était transportée par les soins et aux frais de l'Administration postale.			
Traktide kogupikkus (km) - Longueur totale des routes (km)	12 904	12 026	+ 878
Läbisõidetud km arv - Nombre des kilomètres parcourus:			
1) Palgatud eralsikute poolt veetud - Transporté par des particuliers contractés . . .	3 866 678	3 262 748	+ 603 930
2) Postijaamade poolt veetud taksides ettenähtud tasu eest - Transporté par des stations postales	828 554	1 334 601	- 506 047
Kokku läbisõidetud km - Total en km	4 695 232	4 597 349	+ 97 883
Kulusumma kr - Montant des frais en kr	319 441	304 930	+ 14 511
b) Traktid, kus posti veeti maavalitsuste ning ühingute korraldusel ja kulul. Routes où la poste était transportée par les soins et aux frais des administrations des communes ou des districts en par des associations privées.			
Traktide kogupikkus (km) - Longueur totale des routes	719	630	+ 89
Läbisõidetud km arv - Nombre des kilomètres parcourus:			
1) Postijaamade poolt tasuta veetud - Transporté gratuitement par les stations postales	268 567	267 588	+ 979
2) Vallavalitsuste ja ühingute poolt tasuta veetud - Transporté gratuitement par les administrations des communes rurales et des associations privées	96 876	134 006	- 37 130
Kokku läbisõidetud km - Total en km	365 443	401 594	- 36 151
c) Posti veetud reisijateveo omnibusist nende ühensuse pidamise heaolul. Poste transportée par les omnibus pendant la période de leur circulation.			
Läbisõidetud km arv - Nombre des kilomètres parcourus	1 062 720	960 220	+ 102 500
d) Linnades postivedu, postkastide ühendamise ja postisaadetiste latalivedu. Transport de la poste, levée des boîtes aux lettres et distribution des envois dans les villes.			
Läbisõidetud km arv - Nombre des kilomètres parcourus	269 682	251 432	+ 18 250

vähem kui eelmisel aastal. Käsiposti tarvitate arv on aga kasvanud 19, %.

18. Postivedu. A. Maanteedel — *Par Transport de la poste. les grandes routes.* — Kirjatalude ja agentuuride võrgu laiendamisega ning nende vahelise postiveo korraldamisega täiendati 1930/31 a. ka postiveo võrku. Senini avatud kirjataludesse on kõikjal korraldatud ka postivedu. Trakte, kus post veetakse ametkonna kulul, on loodud 1930/31 a. 878 km.

B. Raudteedel — *Par chemin de fer.* — Raudteedel postivedu sünnib postvagunites. Väiksematel liinidel, mille mõni üksikasutis, sünnib posti vahetus asutiste vahel pagasis. Tallinn-Haapsalu liinil sünnib ka pagasivedu postvagunis, kus juures pagasi operatsioon teostavad postiveo ametnikud. Aruandeaasta jooksul on eeltöid tehtud selleks, et posti ja pagasit vedada ühistes vagunites.

C. Veeteedel — *Par les voies navales.* — Postivedu veeteedel (saarte ja mandri vahel ja Emajöel) sünnib laevaseltside ja eraisikute ning Merejõudude staabi poolt (Tallinn-Naissaare vahel).

Postitraktid raudteedel—Routes postales par chemin de fer.

22.	Traktide pikkus(km) Longueur des routes postales (km)	Läbisõidetud km arv Nombre des kilomètres parcourus
1930/31 a.	1376,5	1 004 845
1929/30 a.	1376,5	1 004 845

25.

	1000 kr
1930/31 eelarveaastal post andis sissetulekut— <i>Recettes de la poste pour l'année budgétaire de 1930/31</i>	2 761,4 ²⁾
Väljaminekud posti alal aruandeaastal kujunevad järgmiselt — <i>Les dépenses de la poste pour l'année budgétaire s'expriment comme suit:</i>	
a) Postiteenijate palk, laste abiraha, arstiabi ja varustus— <i>Appointements des employés de poste, allocations pour les enfants; secours médical et équipement</i>	1 032,3
b) Postiaagentuuride juhatajate tasu— <i>Rémunération des gérants des agences postales</i>	71
c) Postivedu— <i>Transport postal</i>	624,3
d) Vallasvara soetamine ja korrashoid— <i>Acquisition et réparation de biens meubles</i>	49,1
e) Väärtmärkide (postimaksu vahendite) valmistamine— <i>Impression de formules d'affranchissement (timbres-poste etc.)</i>	15,4
f) Rahvusvahelised maksud— <i>Paiements internationaux</i>	60,7
g) Üldkulude (kantselei, majapidamine, hoonete remont ja ehitamine, ametisõidud, juriidiline abi ja kohtukulud, hariduslikud kulud, kodifikatsioon ja kirjastamine, autasud ja segakulud) posti osal— <i>Dépenses générales de la poste (bureaux, économie, réparation et construction des bâtiments, voyages de service, secours juridique et frais de procédure, frais d'éducation, codification et édition, gratifications et dépenses diverses)</i>	151,3
Kokku—Total	2 004,1
Ülejääk— <i>Revenu net</i>	757,3
Ülalnimetatud väljaminekutega on soetatud juure varandust— <i>Pour le compte des dépenses ci-dessus il a été acquis des installations et du matériel</i>	47
Üldine puhastula—Revenu net total	804,3

III. TELEGRAAF — TÉLÉGRAPHES.

1. Telegraafi arendamine ja asutiste võrk.

Développement du télégraphe et le réseau des institutions.

Aasta kestel on arendatud telegraafiasutiste võrku telegraafi tegevuse avamisega posti- ja posti-telefoni agentuurides. On korraldatud sisemaalist, telegrammide vahetus 29 agentuuris. Kok-

Postitraktid veeteedel—Routes postales navales.

23.	Traktide pikkus(km) Longueur des routes postales (km)	Läbisõidetud km arv Nombre des kilomètres parcourus
1930/31	457,3	169 090
1929/30	457,3	169 090

19. Postimaksuvahendid.

Timbres-poste et autres formules d'affranchissement.

1930/31 a. on antud välja peale maksuselolevate postimaksuvahendite veel endistest 70 ja 300 margalistest postmarkidest ületrükitud 1, 2 ja 3 kroonilised postmargid. Peale nende on antud välja margiraamatukesed; sisaldavusega 18 — 10-ne sendilist ja 6 — 5-e sendilist postmarki.

Postisaadetiste frankeerimismasinaid oli erafirmadel ja pankadel tarvitusel arvult 10.

Postimaksuvahendid 1930/31 a.
Timbres-poste et autres formules d'affranchissement pendant 1930/31.

24.	Arv Nombre	Koguväärtus kr Valeur totale (kr)
Juuretrükitud— <i>Imprimés supplémentairement</i>	28 790 150	2 731 584
Müüdad— <i>Vendus</i>	28 373 621	2 176 181,13 ¹⁾

20. Posti tasuvus.

Résultats financiers; la rentabilité de la poste.

Posti tasuvust näitab tab. 25.

¹⁾ Selles summas on postisaadetiste frankeerimismasinade kontrollkaartide müügist saadud Kr. 64.500.

²⁾ Käesolevas tabelis on posti tulud näidatud postiametkonna asutiste kassadesse sissetuleku seisukohalt. Riigikassa eelarve täitmise aruandes on need tulud veidi suuremad, kuna need seal on näidatud panga osakondadesse üleantud summade seisukohalt (1929/30 a. lõpuks jäi asutiste kassadesse üleandmata tutusid rohkem kui 1930/31 a. lõpul).

Telegraafiasutiste arv—Nombre des institutions télégraphiques.

26. Asutiste liik Genre des institutions	1. IV. 1931	1. IV. 1930	%
			+ või -
Peatelegraafi kontor—Bureau télégraphique	1	1	—
Posti-telegraafi kontorid—Bureaux de poste et de télégraphie	2	2	—
Posti-telegraafi-telefoni kontorid—Bureaux de poste, de télégraphie et de téléphone	116	116	—
Posti-telegraafi-telefoni abikontorid—Bureaux auxiliaires de poste, de télégraphie et de téléphone	3	3	—
Raadiojaamad—Stations T. S. F.	3	3	—
Posti-telefoni agentuurid telegraafi tegevusega Agences de poste et de téléphone exerçant le service télégraphique	340	324	+ 7,7
Kokku—Total	474	449	+ 5,5

2. Telegraafi kasutamine.

Trafic télégraphique.

Telegraafi kasutamine, võrreldes eelmise aastaga, on vähenenud 11,3% võrra. Vähenenud on nii sise- kui välitelegrammide arv. Vähenemine oleneb telefonitarvitamise arenemisest ja majanduslikust olukorrast. Üksikasjalise pildi telegraafi kasutamise üle annavad tabelid 27, 28 ja 29.

3. Lähikäimine välismaadega.

Trafic international.

Telegrammide vahetus välismaadega on vähenenud üldiselt 9,3% võrra. Tulnud telegrammide vähenemise protsent on 8,5, läinud omade aga 10,3. Pildi telegraafilise lähikäimise üle välismaadega annab tabel 30 ja diagramm 6.

Telegrammide arv—Nombre des télégrammes.

27.	1930/31	1929/30	% + või -
Sisemaalisi läinud—Du service interne, expédiés	117 785	137 096	— 14,1
Välismaalisi tulnud—Du service international, reçus	97 297	107 153	— 9,2
Välismaalisi läinud—Du service international, expédiés	88 588	98 130	— 9,7
Kokku—Total	303 678	342 379	— 11,3
Telegrammide arv linnades—Nombre des télégrammes dans le service urbain:			
Sisemaalisi läinud—Du service interne, expédiés	84 406	101 933	— 17,2
Välismaalisi tulnud—Du service international, reçus	95 485	104 416	— 8,5
Välismaalisi läinud—Du service international, expédiés	86 396	96 287	— 10,3
Kokku linnades—Total pour le service urbain:	266 287	302 636	— 12
Sellest—Dont: { Tallinnas—à Tallinn	191 730	213 646	— 10,2
{ Tartus—à Tartu	23 319	28 093	— 17
Maal kokku—Total pour le service rural:	37 391	39 743	— 5,9
Antud üle ilmateateid agentuuridele—Transmis aux agences télégrammes météorologiques	115 007	107 367	+ 7,1

Vahetatud telegrammide seas oli eriligitlised telegrammed:

Dans les nombre total des télégrammes échangés il y avait des télégrammes spéciaux:

a) Sisemaalises lähikäimises—Du service interne.

28.	1930/31	1929/30	+ ehk - % (ou)	Linnades Dans le service urbain	Sellest De ce nombre		Maal Dans le service rural
					Tallinnas à Tallinn	Tartus à Tartu	
Ametlikke läinud—De service, expédiés	9 625	8 140	+ 18,2	5 889	4 392	645	3 736
Muud (meteoroloog.)—Autres (météorolog.)	13 541	13 499	+ 0,3	9 169	1 894	1 909	4 376
Kokku maksuta—Total des tél. gratuits	23 166	21 639	+ 7,05	15 054	6 286	2 554	8 112
Kiirtelegramme—Télégrammes urgents	299	422	— 29,1	212	187	—	87
Ajakirjanduse—De presse	—	—	—	—	—	—	—
Aeglased—Différés	—	—	—	—	—	—	—

b) Välismaalises lähikäimises — Du service international.

29.	1930/31 a. arv			1929/30 a. arv			%	Linnades Dans le service urbain	Sellest arvust De ce nombre		Maal Dans le service rural.
	Tulnud Reçus	Läinud Expédiés	Kokku Total	Tulnud Reçus	Läinud Expédiés	Kokku Total			Tallinnas à Tallinn	Tartus à Tartu	
Ametlikke—De service	3 678	3 144	6 822	3 499	3 518	7 017	— 2,8	6 797	6 378	97	25
Muid—Autres	—	1 084	1 084	—	1 160	1 160	— 6,5	1 084	1 084	—	—
Kokku maksuta—Total des tél. grat.	3 678	4 228	7 906	3 499	4 678	8 177	— 3,3	7 881	7 462	97	25
Kiirtelegramme—Télégram. urgents	1 066	1 709	3 375	2 248	2 154	4 402	— 23,3	3 372	3 216	27	3
Ajakirjanduse—De presse	1 706	386	2 092	1 727	406	2 133	— 1,9	2 092	2 092	—	—
Aeglasid—Différés	339	350	1 189	709	452	1 161	+ 2,4	1 184	988	86	5

Välismaadega vahetatud maksuliseid telegrammeid 1930/31 a. — Télégrammes taxés échangés avec l'étranger 1930/31.

30.	Lainud — Expédiés		Tulnud — Reçus		Kokku — Total	
	Teleg. arv Nombre de télégrammes	Sõnade arv Nombre de mots	Teleg. arv Nombre de télégrammes	Sõnade arv Nombre de mots	Teleg. arv Nombre de télégrammes	Sõnade arv Nombre de mots
Alžeeria — Algérie	8	78	30	234	38	312
Austraalia — Australie	34	337	87	1 166	121	1 503
Austria — Autriche	561	5 828	513	6 718	1 074	12 546
Belgia — Belgique	1 670	24 044	1 939	21 883	3 609	45 927
Bulgaaria — Bulgarie	26	299	16	193	42	497
Danzig — Danzig	1 503	15 953	2 351	24 410	3 854	40 363
Egüptus — Egypte	15	155	38	479	53	634
Gibraltari — Gibraltar	—	—	1	6	1	6
Greeka — Grèce	43	587	36	409	79	996
Helveetsia — Suisse	872	10 309	898	8 065	1 680	18 374
Hiina — Chine	31	253	48	507	79	760
Hispaania — Espagne	42	522	90	605	132	1 127
Hollandi — Pays Bas	1 705	18 729	2 124	22 741	3 829	41 464
Iiri — Irlande	5	41	21	219	26	260
India Briti — Indes brit.	6	47	7	87	13	134
„ Lääne — Indes néerl.	3	33	2	8	5	41
Islandi — Islande	2	21	1	14	3	35
Itaalia — Italie	428	4 447	435	9 730	863	14 177
Jaapan — Japon	6	316	4	87	10	403
Läti — Lettonie	13 176	184 454	13 835	193 752	27 011	378 206
Leedu — Lithuanie	1 214	15 420	1 342	14 478	2 556	29 898
Luksemburg — Luxembourg	140	1 187	281	2 040	401	3 227
Lõunasaavia — Yougoslavie	59	683	75	902	134	1 535
Maroko — Maroc	13	137	9	90	22	227
Norra — Norvège	935	9 656	798	8 539	1 733	18 195
Palestiina — Palestine	20	230	29	395	49	625
Poola — Pologne	2 447	30 019	2 575	42 330	5 022	72 349
Portugal — Portugal	15	137	39	387	54	434
Prantsuse — France	2 709	39 394	2 891	36 796	5 600	76 190
Rootsi — Suède	5 349	52 020	6 284	76 717	11 633	128 737
Rumeenia — Roumanie	84	957	114	1 652	198	2 609
Saari piirkond — Territ. de la Sarre	9	105	12	118	21	223
Saksa — Allemagne	25 282	284 292	26 135	298 865	51 417	583 157
Süüria — Syrie	—	—	1	15	1	15
Soome — Finlande	4 504	51 262	5 721	67 119	10 225	118 381
Suur Britaania — Gr. Bretagne	10 921	116 311	12 433	130 385	23 354	246 696
Taani — Danemark	5 032	51 668	5 975	61 585	11 007	113 251
Tšehhoslovakkia — Tchécoslovaquie	827	9 256	777	9 781	1 604	19 017
Tuunis — Tunisie	3	31	27	111	30	142
Türgi — Turquie	20	219	38	464	58	683
Ungari — Hongrie	100	2 212	99	1 569	199	3 781
Venemaa — U. S. S. S.	3 035	39 362	4 055	65 331	7 090	105 193
Aafrika Lõuna — Afrique du Sud	24	255	43	685	67	359
Ameerika Põhja — Amérique du Nord	1 356	16 619	1 350	19 433	2 706	36 096
„ Lõuna — Amérique du Sud	124	1 474	147	1 838	271	3 312
Kokku — Total	84 358	989 343	93 619	1 133 383	177 977	2 122 726

Transiit-telegrammid — Télégrammes de transit.

31.	Arv Nombre	Sõnad Mots
1930/31 a. — En 1930/31	16 500	204 819
1929/30 a. — En 1929/30	19 147	248 120
Rohkem (+) või vähem (-) — Augmentation (+) ou diminution (-)	— 2 557	— 38 301
%	— 13,3	— 15,7

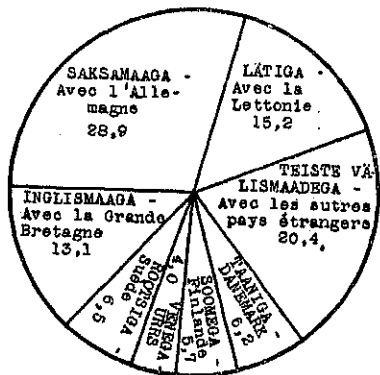
6. Telegrammide vahetus korrespondentidega telefoni teel.

Échange des télégrammes avec les correspondants par le téléphone.

Telegrammide telefoni teel korrespondentidelt vastuvõtmine ja adressaatidele edasiandmine on muutunud elavamaks. Võrreldes

Korrespondentidega telefoni teel vahetatud telegrammid. Télégrammes échangés avec les correspondants par le téléphone.

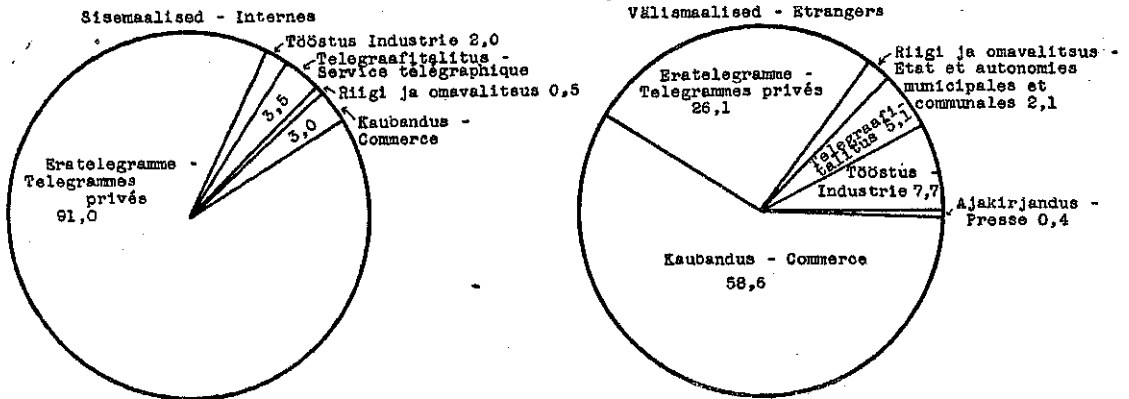
32.	Talinnas à Tallinn	Teistes linnades Dans les autres villes	Maa dans le service rural.	Kokku Total
1930/31 a. — En 1930/31	18 780	11 234	11 371	41 385
1929/30 a. — En 1929/30	19 457	6 738	11 627	37 822
Rohkem (+) või vähem (-) — Augmentation (+) ou diminution (-)	— 677	+ 4 496	— 256	+ 3 563
%	— 3,5	+ 66,7	— 2,2	+ 9,4

Diagr. 6. Telegrammide vahetus välismaadega — 1930/31 a. Échange des télégrammes avec l'étranger 1930/31 a.

4. Transiit-telegrammid. Transiit-telegrammide arv, nagu näitab tab. 31, on samuti vähenenud, nimelt: telegrammide arvu järgi 13,3% ja sõnade arvu järgi 15,7%.

5. Telegrammi tarvitajate liigid. Telegrammide liigitust telegrammi tarvitajate järgi näitab diagr. 7.

Diagr. 7. Tallinna telegraafis 3 päeva jooksul kogutud andmete järgi oli telegramme nende üldarvust %-des.

eelmise aastaga on korrespondentidega telefoniteel vahetatud telegrammide arv suurenenud 9,4% võrra.

7. Telegraafi tehnikala. Telegraafi tehnika-ala uuemate abinõude juuresoetamisega täiendatud ei ole. Neis pole näha vajadust ka tulevikus. Morse aparateid arv on vähenenud põhjusel, et aparateid on võetud maha 25 asutisest. Neis asutistes toimetatakse nüüd telegrammide vahetamist telefoniteel. Vähenenud on ka Meidingeri elementide ja akkumulaatorite hulk. Vähenemine sel alal on telegraafiaparaatide mahavõtmisest, telegraafiühenduste ümberkorraldamisest ja valgustusevõrgu voolule üleminekust.

b) Muud abinõud—Autres moyens techniques.

34. Abinõude nimetused Dénomination des moyens	Arv—Nombre		+ või (ou) — %
	1.IV.31	1.IV.30	
Elementid Meidinger—Éléments Meidinger	425	814	— 47,8
Telsed elementid—Éléments, autres	29	29	—
Akkumulaatorid—Accumulat.	106	254	— 58,0
Simultaan transformatorid—Transformat. simultanés	255	281	— 9,4
Kokku—Total . . .	909	1378	— 48,5

c). Juhtmed. — *Fils*. Telegraafi ja telefoni ühendusjuhtmete vahel täpsat arvilist vahet tehtud ei ole; need asuvad ühiseil postel ja ühiseis kaableis. Puht telegraafi juhtmeid on 570 km, kuna simultaanitud telegraafi-telefoni juhtmeid on 7352 km. Pooled neist, s. o. 3676 km, tuleb arvata telegraafi- ja pooled telefoni juhtmeiks (v. tabel 47).

8. Telegraafi tasuvus. Telegraafi tasuvuse kohta annab pildi tab 35.

a) Telegraafiasutiste aparateid koostis.
Types des appareils des bureaux télégraphiques.

33. Aparatide nimetus. Dénominations des appareils.	Arv—Nombre		+ või (ou) — %
	1.IV.31.	1.IV.30.	
Morse	107	149	— 28,8
Hughes	10	10	—
Klopfer	5	5	—
Raadio üleandm.—Radio appareils transmetteurs	2	2	—
Raadio vastuvõtm.—Radio appareils récepteurs	5	5	—
Kokku—Total . . .	129	171	— 36

Telegraafi tulud ja kulud—Recettes et dépenses du télégraphe.

35.

	1000 kr
Üldine sissetulek telegraafist ja raadio ringhäälingu kasutusmaksudest 1930/31 eelarvenastal—Total de recettes du télégraphe et du produit de licences de la radiodiffusion pour l'année budgétaire 1930/31	381,1 ¹⁾
Sellest sissetulek raadio ringhäälingu kasutusmaksudest—A déduire le produit des licences de la radiodiffusion	28,7
Jääb—Sissetulek telegraafist—Reste—Recettes du télégraphe	357,4
Telegraafi alal oli väljaminekuid aruandeaastal—Dépenses pour le télégraphe pendant la même année:	
a) telegraafiteenijate (eksploatatsiooni alal) palk, laste abiraha ja varustus—Employés du télégraphe (section de l'exploitation) salaires, secours aux enfants, secours médical et secours pour équipement	181,4
b) sama kulu tehnilisel alal—Dépenses analogues pour la section technique	32,9
c) telegraafi korrahoold—entretien des télégraphes	52,9
d) telegraafi arendamine—construction des télégraphes	22,0
e) rahvusvahelised maksud—paiements internationaux	52,3
f) üldkulude (kantselei majapidamine j.n.e.) telegraafi osa—dépenses générales des télégraphes (frais de bureaux, frais d'économie)	31,6
Kokku—Total	373,1
Puudujääk—Déficit	15,7
Ülalnimetatud väljaminekutega on soetatud juure varandust—Pour le compte des dépenses ci-dessus il a été acquis des installations et du matériel	22,0
Üldine puhastulu—Revenu net total	6,3

¹⁾ Käesolevas tabelis on tulud telegraafist ja raadiomaksudest näidatud postiametkonna asutiste kassadesse sissetuleku seisukohalt. Riigikassa eelarve täitmise aruandes on need tulud veidi suuremad, kuna need seal on näidatud panga osakondadesse üleantud summade seisukohalt (1929/30 a. lõpuks jäi asutiste kassadesse üleandmata tulused rohkem kui 1930/31 a. lõpul).

IV. RAADIOTELEGRAAF JA RINGHÄÄLING. — T. S. F. et RADIODIFFUSION.

1. Raadiotelegraafi asutised.
Etablissements radio-télégraphiques.

Raadiotelegraafiliseks läbikäimiseks töötavad endiselt:

a) Läbikäimiseks Saksa, Inglise, Rootsi ja Taaniga Haapsalu 10 k/w saatejaam ühes vastuvõtijaamaga Nõmmel. Telegrammid nende jaamade kaudu saadetakse ja saadakse Tallinna peatelegraafi kontoris.

b) Läbikäimiseks kodu- ja välismaade laevadega antenni võimega 1 k/w ranna raadiojaam Koplis. Sama jaam on ühtlasi ka rahvusvaheliseks ühuseidujaamaks. Peale selle on ametkonnal Tallinnas Ülemiste järve ääres ühuseidujaam raadioside pidamiseks samase jaamaga Helsingis ja Tallinna-Helsingi liinil kurseerivate lennukitega.

c) Ilmateadete vastuvõtmiseks vastuvõtijaam Tartus.

Peale postiametkonna raadiojaamade on olemas veel saate ja vastuvõtu raadiojaamad Kaitseministeeriumil, Piirivalve valitsusel, 3 rannajaama Veeteede valitsusel (tululaevad) ja 24 kaubalaeval (viimaste hulka on arvatud ka päästelaevad ja jäämurdjad).

Aruandeaastal töötati Haapsalu ja Ranna jaamade täiendamise alal. Haapsalus oli ehitamisel teine paralleelsaatja, Ranna jaamas aga telefonisaatja (0,7 k/w) läbikäimiseks laevadega ja jääteadete üleandmiseks. Töödega jõuti katseteni; seadete tööle rakendamine sünnib 1931/32 aastal.

Paralleelsaatja Haapsalus on nähtud ette jaama võime tõstmiseks 15 k/w ja segava mõju vähendamiseks, uue saatja töölerakendamisel jääb senine saateseade reservi.

Haapsalu-Nõmme jaama kaudu vahetatud telegrammid.
Trafic télégraphique échangé par la station Haapsalu-Nõmme.

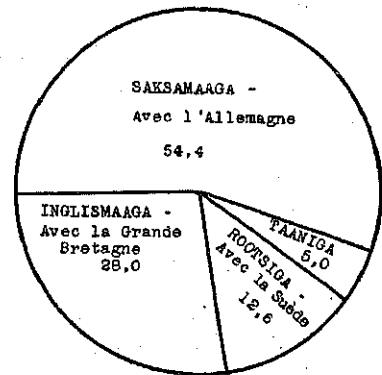
36.	Arv—Nombre		+ või (ou) — %
	1930/31	1929/30	
Tulnud—Reçus	46 955	53 444	—12,1
Läinud—Expédiés	42 132	50 245	—16,1
Kokku—Total	89 087	103 689	—14,1
Sõuade arv—Nombre de mots	995 006	1 151 544	—13,6

2. Raadiojaamade tegevus.

Activité des postes radio-télégraphiques.

A. Haapsalu-Nõmme jaam. — *Station Haapsalu-Nõmme.*

Telegrammide vahetus raadio teel on, võrreldes eelmise aastaga, vähenenud telegrammide arvu järgi 14,1% ja sõnade arvu järgi 13,6%. Vähenemine on olnud üldisest välistelegrammide arvu vähenemisest.

Diagr. 8. Raadiotelegrammide arvust vahetatud % des 1930/31 a. Du nombre des radiotélégrammes échangés en % en 1930/31.

Haapsalu-Nõmme raadiojaama tegevusest saadud tulu 1930/31 a.—*Revenu reçu de l'activité de la station T. S. F. Haapsalu-Nõmme en 1930/31.*

37.	Kr.
Üldine telegraafi sissetulek— <i>Revenu général du télégraphe</i>	381 102 ¹⁾
Sellest sisseaalistele telegrammide ja muude telegraafi tulude arvel— <i>Dont pour les télégrammes internes et pour le compte des autres bénéfices du service télégraphique</i>	110 402
Jääb— <i>Reste</i> —Sissetulek välismaalsetele telegrammide eest— <i>Revenu des télégrammes internationaux</i>	270 700
Sellest arvata maha summade vahe, mis telegrammide arvete järgi välismaadele rohkem makstud kui välismaalt saadud (tasutud eelarve kulude krediidist)— <i>A déduire le solde débiteur des comptes des télégrammes internationaux</i>	33 757
Jääb— <i>Reste</i> —Puhastatu välismaalsetele telegrammide eest— <i>Revenu net pour les télégrammes internationaux</i>	236 943
Sellest summast on— <i>Cette somme comprend:</i>	
a) Eesti terminaalmaksud— <i>Taxes terminales estoniennes</i>	194 028
b) Eesti transiitmaksud— <i>Taxes de transit estoniennes</i>	42 015
c) Terminaalkasude summast langeb raadio arvele— <i>Du montant des taxes terminales revient à la T. S. F.</i>	106 540
d) Transiitmaksude summast langeb raadio arvele— <i>Du montant des taxes de transit revient à la T. S. F.</i>	14 842
Tulud kokku—(c+d) <i>Revenu total (c+d)</i>	121 382
Kulud— <i>Dépenses.</i>	
Tehnilised kulud raadio alal— <i>Dépenses techniques de la T. S. F.</i>	25 650
Personaal ja muud kulud— <i>Personnel et autres dépenses</i>	33 355
Jaama ja sisseaadete soetamise kuludest (24.000.000 sendist) 10% aastast amortisatsioon ja kapitali % peale— <i>Pour l'amortissement 10% par an de la somme d'acquisition des bâtiments avec les frais d'installation</i>	24 000
Kulud kokku— <i>Total des dépenses</i>	82 905
Puhaskasu— <i>Revenu net</i>	38 477

¹⁾ Käesolevas tabelis on telegraafi tulud näidatud postiametkonna asutiste kassadesse sissetuleku seisukohalt. Riigi kassa eelarve täitmise aruandes on tulud veidi suuremad, kuna need seal on näidatud panga osakondadesse üleantud summade seisukohalt (1929/30 a. lõpuks jäi asutiste kassadesse üleandmata tulused rohkem kui 1930/31 a. lõpul).

B. Kopli rannajaam. — *Station côtière Kopli*. Rannajaama tegevus on olnud aruandeaastal märksa suurem. Vahetatud telegrammide arv näitab 48,4% suurenemist.

Kopli jaama tegevus— <i>Activité de la station Kopli</i>			
38.	Telegrammide arv <i>Nombre des télégrammes</i>		+ või (ou) — %
	1930/31	1929/30	
Tulnud— <i>Reçus</i>	1 895	1 278	+ 45,9
Läinud— <i>Expédiés</i>	338	206	+ 64,1
Kokku—Total	2 203	1 484	+ 48,4

C. Tartu vastuvõtu raadiojaam. — *Poste récepteur de Tartu*. Tartu jaam oli endiselt postiametkonna kuulil ilmteadete vastuvõtmise otstarbel Tartu meteoroloogia observatooriumi teenistuses. Ilmastiku kaardi kokkuseadmiseks ja ilmteadete laialisaatmiseks on viimane saanud ja saatnud ametkonna telegraafi kaudu maksuta 13 541 telegrammi.

3. Raadio-Ringhääling.
Diffusion radiotéléphonique.

Ringhäälingut toimetab O/Ü. „Raadio-Ringhääling“ kontsessiooni alusel.

Kontsessioonilepingu põhjal ehitas O/Ü. „Raadio-Ringhääling“ Tallinna ja Tartu saatejaama hooned ning seadis Tallinnas üles uue 22 k/w lambivõimega saatejaama, kuna endine Tallinna 2,2 k/w lambivõimega saatejaama sisseseade seati Tartus üles. Tartu saatejaam töötab nii iseseisvalt kui transleerib Tallinna saatejaama programmi.

Ringhäälingu kuulajate pere on aruandeaastal suurenenud 8,5% võrra. Suurenenud on peamiselt lampaparaatidega kuulajate arv (+25,2%), kuna detektoraparaatide arv on vähenenud (–8,3%).

Raadio-Ringhäälingu abonentid—*Abonnés de la radiodiffusion.*

39.	1. IV. 31	1. IV. 30	+ või (ou) — %
	Detektoraparaadid— <i>Postes détecteurs</i>	6 007	
Lampaparaadid— <i>Postes à lampes</i>	8 259	6 596	+ 25,2
Kokku—Total	14 266	13 147	+ 8,5

Riigi tulu ringhäälingust 1930/31 a. Kr 23 734,93.—*Le revenu d'Etat de la radiodiffusion pour l'année 1930/31 était de Kr 23 734,93.*

V. TELEFON — TÉLÉPHONE.

1. Telefoni arendamine.
Développement du téléphone.

Aruandeaastal jätkati telefoni arendamist ja korraldamist põhimõttel, et telefon oleks riigis kättesaadav igale kodanikule võimalikult ühesugusel tingimusil. Selle eesmärgiga on:

1) Tihendatud telefoniasutiste võrku uute asutiste avamise ja olemasolevate asutiste tarvidusele enam vastavasse kohtadesse ümberpaigutamise teel.

2) Suurendatud uute ühendusjuhtmete ehitamise teel kõnede läbilaske võimalusi.

3) Kõnede kostmise parandamiseks muudetud ühejuhtmelisi ühendusi kahejuhtmeliseks,

vahtetud välja tehnilisile tingimusile mittevastavaid ühendusjuhtmeid, kõrvaldatud juhtmeist suuretakistusega jätke ja korraldatud tehnilise määrustiku nõuetele vastavaiks asutiste sisendusi ja sisseseadeid.

A. Asutised—*Établissements.*

Uutest asutistest avatud — <i>Établissements nouveaux:</i>	
1. Telefoniagentuure — <i>Agences téléphoniques</i>	17
2. Riigi kollektiiv-keskjaamu — <i>Stations centrales collectives d'Etat</i>	5
3. Telefonikõnepunkte — <i>Téléphones publics</i>	232
Suletud ja ümbermuudatud — <i>Supprimés et modifiés:</i>	
1. Telefoniagentuure — <i>Agences téléphoniques</i>	4
2. Kollektiiv-keskjaamu — <i>Stations centrales collectives</i> 3	
3. Telefonikõnepunkte — <i>Téléphones publics</i>	23

Telefoniasutiste võrdlustabel — *Tableau comparatif des établissements téléphoniques.*

40.	Arv— <i>Nombre</i>		+ või (ou) —%
	1. IV. 31	1. IV. 30	
Asutiste nimetus— <i>Désignation des établissements.</i>			
Iseseisvaid telefonikeskjaamu— <i>Stations centrales téléphoniques</i>	3	3	—
Keskjaamu p.-t.-t. kontorites— <i>Stations téléphoniques dans les bureaux de poste, de téléphone et de télégraphe</i>	112	112	—
Abikeskjaamu— <i>Stations auxiliaires</i>	4	4	—
Telefoniagentuure— <i>Agences téléphoniques</i>	101	88	+ 14,7
Riigi kollektiivkeskjaamu— <i>Stations centrales collectives d'Etat</i>	54	57	– 5,2
Era kollektiivkeskjaamu— <i>Stations centrales collectives privées</i>	4	4	—
Telefonikõnepunkte— <i>Téléphones publics</i>	949	740	+ 20
Kokku—Total	1 227¹⁾	1 008¹⁾	+ 21,7
Kõnepunktidest varustatud automaat rahakasseerijatega— <i>Téléphones publics munis d'une caisse automatique</i>	169	162	+ 4,3

¹⁾ Selles telefonipunktide arvus ei ole posti-telegr.-telefonil asutiste juures olevaid kõnepunkte.

B. Abonentvõrk — Réseau des abonnés. Telefoniasutiste võrgu arendamisega ühisel on arendatud telefonivõrku ka uute abonentseadete juurehitamise teel. Uusi abonentte on tulnud 1930/31 aastal juure 1107 tk., mis annab juurekasvu 8%.

Kõnekohtade arv linnades ja maal.
Postes téléphoniques dans le service urbain et dans le service rural.

41.	Arv—Nombre		% ±
	1.IV.31.	1.IV.30.	
a) Linnad—Service urbain:			
Tallinn ja Nõmme	5 231	4 551	+ 14,9
Tartu	1 382	1 363	+ 1,4
Pärnu	552	580	- 4,8
Narva	331	321	+ 3,1
Viljandi	316	313	+ 0,9
Rakvere	316	304	+ 3,9
Võru	243	238	+ 2,1
Valga	171	171	-
Haapsalu	169	181	+ 4,0
Kuressaare	186	181	+ 2,8
Palde	161	155	+ 3,9
Petseri	134	130	+ 3,1
Põltsamaa	102	98	+ 4,1
Türi	99	96	+ 3,1
Tapa	86	87	- 1,1
Tõrva	67	54	+ 24,1
Paldiski	32	27	+ 18,5
Kokku—Total	9 578	8 830	+ 8,5
b) Maad—Service rural:			
Harju	788	685	+ 7,7
Järva	345	296	+ 16,5
Lääne	447	408	+ 10,1
Petseri	91	87	+ 4,6
Pärnu	839	770	+ 8,9
Saare	209	163	+ 23,8
Tartu	914	935	- 2,2
Valga	154	135	+ 14,1
Viljandi	388	325	+ 4
Viru	855	799	+ 7
Võru	403	369	+ 9,7
Kokku—Total	5 335	4 976	+ 7,2
Üldse—Gr. total	14 913	13 806	+ 8,02

Tab. 41 selgitab telefoni kõnekohtade 1930/31 a. juurekasvu linnades ja maal.

Kõnekohtade jaotus linnade ja maade järgi on ligikaudne. Täppis vahetegemine on raske, sest paljude linnakeskjaamade kõnekohtade asukohad on väljaspool linnapiire (maal).

Toodud tabeli kõnekohtade arvus on näidatud ka need kõnekohad, missugused määratud keskjaamade, agentuuride ja kollektiivkeskjaamade juures avalikuks kasutamiseks.

Telefoni kõnekohtade arv on kasvanud järjekindlalt.

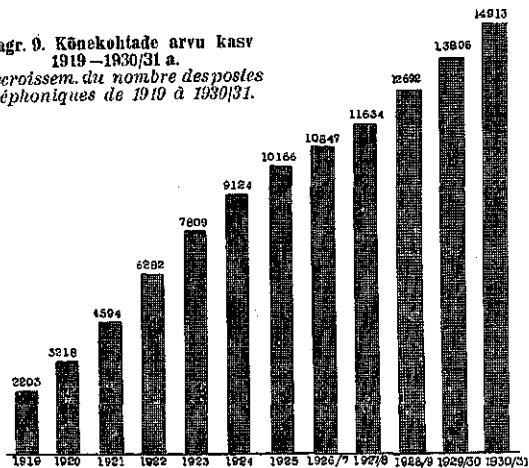
Elanikkude arv ühe kõnekohta kohta.
Nombre d'habitants par poste téléphonique.

42.	1919 a.	503
	1.IV. 1931 a.	74

Elanikkude arv kõnekohta kohta.
Nombre d'habitants par poste téléphonique.

43.	1931 a. Comment de 1931.		1930 a. Comment de 1930.		Vah. % Difference
	1931 a.	Comment de 1931.	1930 a.	Comment de 1930.	
Linnades—Dans le service urbain	31	33	—	6,1	
Maal—Dans le service rural	154	163	—	5,5	
Linnades ja maal kokku—Total dans le service urbain et le service rural	74	80	—	7,8	

Diagr. 9. Kõnekohtade arvu kasv 1919—1930/31 a.
Accroissement du nombre des postes téléphoniques de 1919 à 1930/31.

2. Telefoni kasutamine.
Trafic téléphonique.

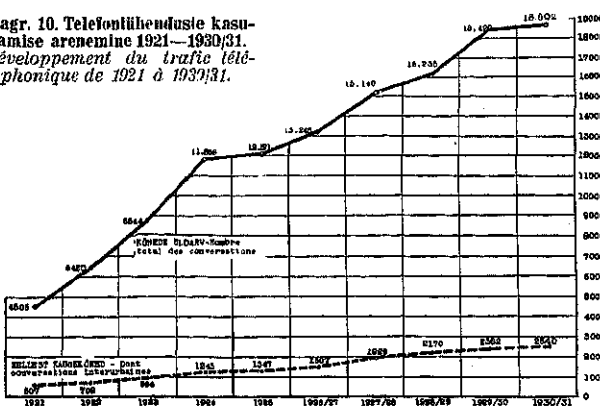
Telefoniihenduste kasutamine on aasta-aastalt kasvanud (v. diagramm

10). Aruandeaastal on see kasvamine olnud siiski väike — kõigest 0,9%. Märksa on suurenenud tegevus ainult kõnelekkutsete ja eelteadete alal (350,1%). Rahvusvahelises läbikäimises on kõnede arv vähenenud. Tabelis 44 toodud arvud näitavad kasutamise kasvu ja vähenemist üksikasjalikult.

Telefoniihenduste kasutamine—Trafic téléphonique.

44.	1930/31	1929/30	% ±
Kohalikke kõnesid—Conversations locales	15 841 884	15 827 205	+ 0,09
Neist—Donc:			
a) Abonentide omavahelisi—Entre les abonnés	15 499 745	15 482 089	+ 0,1
b) Võõrastele avalikkudest kõnepunktidest—Des étrangers aux postes publiques	342 139	345 116	- 0,8
Kaugekõnesid—Conversations interurbaines:			
Sisemaalisi—Internes	2 452 030	2 291 753	+ 7
Välismaalisi—Étrangères:			
tulnud—à destination de l'Estonie	41 170	46 436	- 11,3
läinud—à originaires de l'Estonie	43 035	43 730	- 1,6
Väljakutsesid—Appels	209 821	202 427	+ 3,6
Järelepärimisi—Demandes de renseignements	10 244	9 409	+ 8,9
Kõnelekkutseid ja eelteateid—Avis d'appel	3 889	864	+ 350,1
Kokku kasutatud korda—Le téléphone a été utilisé au total	18 602 073	18 421 824	+ 0,9

Diagr. 10. Telefoniühenduste kasutamise arenguline 1921—1930/31. Développement du trafic téléphonique de 1921 à 1930/31.

3. Telefoni tehnikala. Technique téléphonique.

A. Ehitus. — Constructions. Nagu juba öeldud, seisib tegevus sel alal uute keskpunktide ja ühendusjuhtmete ehitamises ja olemasolevate asutiste ning ühenduste ümberkorraldamises. Samuti on viidud läbi rida töid telefonivõrgu edaspidise arendamise suhtes.

Ehitatud juure 10 uut telefoniagentuuri. Kollektiiv-keskjaamadest arvatud agentuuri-deks 6. Suletud 3 agentuuri (Mereküla, Jõgeveste, Skarjatina). Kehra telefoniagentuur paigutatud raudteejaama ja muudetud posti-telefoni agentuuriks.

Kõnede arv linnades ja maal—Nombre de conversations dans le service urbain et dans le service rural.

45.	Linnad—Dans le service urbain			Maal—Dans le service rural		
	1930/31	1929/30	% ±	1930/31	1929/30	% ±
Kohalikke kõnesid—Conversations locales	14 416 280	14 367 668	+ 0,3	1 425 604	1 450 537	- 2,3
Neist { Tallinnas—à Tallinn	9 873 827	9 874 789	- 0,01	—	—	—
Dont { Tartus—à Tartu	1 954 904	1 939 994	+ 0,7	—	—	—
Kaugekõnesid—Conversations interurbaines:						
1) Sisemaalisi—Internes	1 056 680	1 030 876	+ 2,5	1 395 350	1 260 877	+ 10,6
Neist { Tallinnast läinud—Originaires de Tallinn	299 843	300 007	- 0,05	—	—	—
Dont { Tartust läinud—Originaires de Tartu	157 677	170 570	- 7,5	—	—	—
2) Välismaalisi—Étrangères	84 205	90 166	- 6,6	—	—	—
Väljakutsed—Appels	91 964	93 373	- 1,5	117 857	109 054	+ 8,07
Järelepärimist—Demandes de renseignements	7 276	6 709	+ 8,4	2 968	2 700	+ 9,9
Kõnelähtuseid ja eelteateid—Avis d'appel	3 788	633	498,4	101	231	- 56,3

Kaugekõned kõnelikide järgi 1930/31.—Conversations classifiées par catégories en 1930/31.

46.	Sisemaalised Internes			Välismaalsed Étrangères		
	1930/31	1929/30	% ±	1930/31	1929/30	% ±
Tähtajalised ja välkkõned—Conversations à heure fixe et conv. éclairés	514	851	- 39,6	421	1 174	- 64,1
Kiirõned—Conversations urgentes	32 684	49 976	- 34,7	5 780	11 995	- 52,2
Lihikõned—Conversations privées	2 418 561 ¹⁾	2 239 167	+ 7,9	71 648	71 833	- 0,2
Ajakirjanduslikud kõned—Conv. de presse	2 001	1 759	+ 13,7	4 126	4 264	- 3,2
Aboneeritud kõned—Conversations par abonnement	—	—	—	2 280	900	+ 153,3
Kokku—Total	2 452 030	2 291 753	+ 7	84 205	90 166	- 6,6

Uute ühendusjuhtmete ehitus viidud läbi punktide vahel, kus koormatus kõnedega oli suur või kus ühendused ei vastanud tehniilistele tingimustele. Nii ehitati:

1) Tallinna-Tartu ja Tartu-Petseri vahele üks paar uusi 3 m/m vaskjuhtmeid, mis kasutatud ära Tallinn-Petseri vaheliseks otseühenduseks. Ühendus leiab elavat kasutamist.

2) Tallinna-Kuressaare vahele üks paar uusi 3 m/m vaskjuhtmeid Tallinn-Kuressaare otseühenduseks. Selle ühenduse järele oli tungiv vajadus ja, nagu andmed näitavad, kasutatakse seda väga elavalt.

3) Tartu-Viljandi vahele üks paar uusi 4 m/m juhtmeid. Nende ehitamisega loodi ühtlasi ka Tartu-Viljandi fantoomühendus. Kolme ühendust Tartu-Viljandi vaheliste kõnede arv tegelikult ei õigusta, kuid üks ühendustest on loodud Tartu-Pärnu otseühenduse

jaoks, mille Viljandi-Pärnu vaheline osa ehitatakse 1931/32 a.

4) Tartu-Põltsamaa vahele üks paar uusi 4 m/m juhtmeid Tartu-Põltsamaa otseühenduseks.

5) Tartu-Kavastu vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Kallaste-Tartu otseühenduse jaoks. Senini sihitati Kallaste kõned üle Kavastu, mis polnud küllalt otstarbekohane.

6) Jõgeva-Torma vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Jõgeva-Torma ühenduse jaoks. Seda ühendust nõuti Torma keskjaama kasutajate poolt juba mitu aastat ja selle järgi näis olevat vajadus.

7) Rakvere-Kabala vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Rakvere-Sonda ühenduse jaoks. Selle ühenduse järele oli tungiv vajadus.

8) Sonda-Tudu vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Sonda-Avinurme ühenduse jaoks.

¹⁾ Sisemaaliste lihikõnede hulgas — 161 440 teenistus- ehk postikõnet.—Dans le nombre des conversations privées — 161 440 conversations de service.

Sel teel lahenes Avinurmega kõnede vahetamine, mis senini oli äärmiselt halb: Avinurmega sai Rakvere poolt kõnelda läbi Tudu agentuuri.

9) Põltsamaa-Koigi vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Põltsamaa-Paide ühenduse jaoks. Paide-Koigi vaheline osa ehitatakse 1931/32 aastal.

10) Riisipere-Märjamaa vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Tallinn-Märjamaa ühenduse jaoks. Senine Tallinn-Märjamaa ühendus nähti ette Tallinn-Pärnu neljandaks ühenduseks.

11) Pärnu-Häädemeeste vahele üks paar 4 m/m juhtmeid Pärnu-Kabli otseühenduse jaoks. Senini oli Kabli ühenduses Häädemeeste keskjaamaga.

12) Paide-Türi vahele üks paar 4 m/m juhtmeid teise Paide-Türi ühenduse jaoks, sest üks ühendus ei rahuldanud nõudmisi.

13) Haapsalu-Kärdla vahele üks 4 m/m juhe mandril ja Hiiu saarel Tallinn-Riisipere-Risti-Haapsalu-Kärdla-Emmaste telegraafiühenduse jaoks. Senini oli see ühendus juhitud Haapsalu-Kärdla vahel simul-

taan ühendusena, mis mõjus halvavalt telefonikõnede kostvuse peale.

Uute juhtmete ehitamise ja ümberkorraldamise tagajärjel loodud veel otseühendused Tallinn-Lihula, Lihula-Kuressaare, Tapa-Tartu ja Kuressaare-Emmaste vahele. Viimane on nähtud ette Kuressaare ja Hiumaa kõnede vahetamiseks.

Magistraalide mahutuse suurendamiseks pandi üles traaversid: Tallinn-Tapa raudteeaärsel liinil Lagedi-Raasiku vahel, Tapa-Rakvere raudteeaärsel liinil Tapa-Kadrina vahel, Tallinn-Keila vahelisel liinil, Tallinn-Kolga liinil, Valk-Petseri raudteeaärsel liinil Lepasaare-Petseri vahel ning mitme linna ja alevi võrkude piirkondades.

Uttest liinidest oleks tähendada paralleel-liinid raudteeaäres Männiku-Kohila ja Jõhvi-Narva vahel. Viimase ehitus oli tingitud kõrgepingeliini ehitamisest Kiviõli-Narva vahele ja viidi läbi „Eesti Kiviõli“ a/s. arvel. Kõrgepingeliini ehitamise tõttu tuli postiametkonna pronksühenduste liin Kiviõli-Narva vahel likvideerida, kandes ühendusjuhtmed üle teisele poole raudteed. Kiviõli jaamast Jõhvini oli liin (postid) olemas.

Postiametkonna telegraafi-telefoni juhtmete seis—État des fils télégraphiques et téléphoniques de l'Administration des postes.

47.	Arvud km—En km		+ või (ou) — %
	1. IV. 31.	1. IV. 30.	
a) Liinid—Lignes.			
Õhu—Aériennes	10 680	10 253	+ 4,2
Maakaableid—Câbles souterrains	223,5	203	+ 10
Veekaableid—Câbles sous-marins	377	381,5	— 1,2
Neist—Dont:			
1. Keskjaamade vahelised—Entre des stations centrales;			
Õhu—Aériennes	4 568	4 507	+ 1,3
Maakaableid—Câbles souterrains	21,5	21,5	—
Veekaableid—Câbles sous-marins	246,5	285,5	— 13,6
2. Abonentseadete liine linnas—Lignes urbaines des installations d'abonnés;			
Õhu—Aériennes	376	427,5	— 12
Maakaableid—Câbles souterrains	200	179	+ 11,7
3. Abonentseadete liine maal—Lignes rurales des installations d'abonnés;			
Õhu—Aériennes	5 766	5 318,5	+ 8,4
Maakaableid—Câbles souterrains	2,0	2,0	—
Veekaableid—Câbles sous-marins	130,5	99,5	+ 39,5
b) Juhtmed—Conducteurs.			
Õhu—Aériens	69 394	63 134	+ 9,9
Õhukaabliisooni—Conducteurs de câbles aériens	7 662	7 303	+ 4,9
Maakaabliisooni—Conducteurs de câbles souterrains	28 916	23 142,5	+ 24,5
Veekaabliisooni—Conducteurs de câbles sous-marins	744	783	— 2,5
Neist—Dont:			
1. Keskjaamade vaheliste ühenduste juhtmeid—Conducteurs de communications entre les stations centrales;			
Õhu—Aériens	29 639	27 186	+ 9,1
Õhukaabliisooni—Conducteurs de câbles aériens	16	16	—
Maakaabliisooni—Conducteurs de câbles souterrains	221	221	—
Veekaabliisooni—Conducteurs de câbles sous-marins	542	542	—
Nende sees simultaanitud juhtmeid—Dans ce nombre il y a des conducteurs simultanés	7 352	8 988	— 18,2
ja puht telegraafi juhtmeid — et des conducteurs des communications proprement télégraphiques	570	1 278	— 55,4
2. Abonentseadete juhtmeid linnas—Conducteurs urbains des installations d'abonnés;			
Õhu—Aériens	6 850	7 116	— 3,7
Õhukaabliisooni—Conducteurs de câbles aériens	5 801	5 786	+ 0,6
Maakaabliisooni—Conducteurs de câbles souterrains	28 630	22 892,5	+ 25
Veekaabliisooni—Conducteurs de câbles sous-marins	77	77	—
3. Abonentseadete juhtmeid maal—Conducteurs ruraux des installations d'abonnés;			
Õhu—Aériens	32 905	28 852	+ 14
Õhukaabliisooni—Conducteurs de câbles aériens	1 845	1 521	+ 21,3
Maakaabliisooni—Conducteurs de câbles souterrains	65	39	+ 66,6
Veekaabliisooni—Conducteurs de câbles sous-marins	125	144	— 13,2

Üksikute võrkude arendamise alal viidi läbi suuremad kaablitööd Tallinna võrgus, kuna teistes võrkudes väiksemal määral. Tallinnas pikendati kaablikanalisatsiooni (torustikku) Mundi, Pika ja Hobusepea tänavaid kaudu Laia tänavani ning Vene, Suurekarja ja Jaani tänavaid kaudu kuni V. Rocskransi tänavani. Aruandeaasta lõpuks oli valmishitatud torustiku pikkus 17570 meetrit ja kaablikaeve 16 tk.

Automaatkeskjaama ehitamist jätkati. Juunis 1930 a. rakendati tööle 1000-numbriiline peajaama osa ja jaanuaris 1931 a. 500-numbriiline alajaama osa Kreutzvaldi tänaval. Aruandeaasta lõpul oli automaatseadelisi abonentide 1992. Nõmme keskjaama automatiseerimiseks tehti eeltööd: soetati ümberehitamise teel ruumid Nõmme raudteejaamas ja telliti siseseade.

Teistest keskjaamadest ehitati uuesti ümber Petseri ja Võru.

Kõnekostmise tõstmiseks — olemasolevate ühenduste kaudu — jätkati vanade ristatuste ümbertegemist ja seni ristamata ühenduste varustamist ristatustega, roostetanud ja tinutamata jätkude juhtmeist väljalõikamist, keskjaamade sisenduste tehnilistele tingimustele vastavalt ümbertegemist, asutiste vahelistel kauge- ja abonentühendustel mittevastava diameetriga juhtmete ümbervahetamist ning ühejuhtmeliste kauge- ja abonentühenduste kahejuhtmelisteks ehitamist.

Kõnede läbilaske võimaluste tõstmiseks asutiste vahel uute juhtmete ehitamiseta on loodud fantoomühendused: Tallinn-Viljandi, Tartu-Viljandi, Tapalt-Jõgevani (kasutatud ära Tallinn-Jõgeva ühenduseks) ja Jõgeva-Tartu. Tegevusse rakendatud fantoomühendusi oli aruandeaasta lõpuks 1341 km (juurekasv 56,8%). Tartu-Võru, Paide-Türi, Tallinn-Keila ja teiste fantoomühenduste loomiseks tehti ära eeltööd (ristatused).

B. Välismaadega läbikäimine. — *Communication avec les pays étrangers.* Välismaadega telefoniteel läbikäimise võimalusi on aruandeaastal märksa suurendatud. On avatud telefoniline läbikäimine Saksaga, Belgiaga, vabalinn Danzigi piirkonnaga, Britiga, Ungariga, Hollandiga, Šveitsiga, Tšehhoslovakkia ja Prantsusega.

Tallinn-Riia vahele on loodud kõrgesagedusseade abil kolmas otseühendus. Peale seda on avatud veel otseühendus Riia-Tartu. Eesti-Läti vahel vahetatakse kõnesid veel Valga ja Pärnu keskjaama kaudu.

4. Liinid ja juhtmed.

Lignes et fils.

Liinide ja juhtmete seisunäitab tab. 47. Simultaanitud ja puhttelegraafi juhtmete pikkuse vähenemise põhjuseks on ühenduste ümberkorraldamine; paljud ühendused vabastati simultaantransformatoritest, kuna ühejuhtmelised telegraafiühenduste juhtmed muudeti kahejuhtmelisteks telefoniühendusteks. Liinide ja õhujuhtmete pikkuse vähenemine linnades oleneb kaablivõrgu arenemisest.

Telefoniparaaadid ja ühenduseabinõud.
Appareillage téléphonique.

48.	Arv—Nombre		+ või (ou) —%
	1.IV.31.	1.IV.30.	
Telefoni kommutaatorid <i>Commuteurs téléphoniques:</i>			
Mittekorred— <i>Multiples</i>	50	50	—
Automaatklappidega— <i>A volets automatiques</i>	2	2	—
Automaat— <i>Automatiques</i>	6	3	+ 100
Kahejuhtmelised— <i>à 2 conduct.</i>	272	262	+ 3,8
Numbrkastid <i>Table aux indicateurs:</i>			
Kahejuhtmelised— <i>à 2 conduct.</i>	15	21	— 27,1
Ühejuhtmelised— <i>à 1 conduct.</i>	—	4	— 100
Telefoniparaaadid <i>Appareils téléphoniques:</i>			
Riigil omad— <i>Appartenant à l'Etat</i>	15 123	13 849	+ 9,2
Abonentide omad— <i>Appartenant aux abonnés</i>	761	1 008	— 24,5

Telefoni tulud ja kulud—*Recettes et dépenses du téléphone.*

49.	1900 kr
1930/31 eelarveaastal telefon andis sissetulekut— <i>Pour l'année budgét. 1930/31 le téléphone a donné un revenu brut de</i>	2 139,9 ¹⁾
Väljaminekud telefoni alal aruandeaastal olid järgmised— <i>Dépenses pour le téléphone pendant la même année:</i>	
a) Telefoniteenijate ekspluatatsiooni alal palk, laste abiraha, arstiabi ja varustus— <i>Employés du téléphone (section de l'exploitation) salaires, allocations aux enfants, secours médical et équipement</i>	725,9
b) Sama kulu tehnilisel alal— <i>Dépenses analogues pour la section technique</i>	290,1
c) Telefoni agentuuride juhatajate tasu— <i>Rémunération des gérants des agences téléphoniques</i>	78,8
d) Telefoni korrahoid— <i>Entretien des téléphones</i>	478,4
e) Telefoni arendamine— <i>Construction des téléphones</i>	1 088,0
f) Rahvusvahelised maksud— <i>Paiements internationaux</i>	4,5
g) Üldkulude (kantselei, majapidamine jne.) telefoni osa— <i>Dépenses générales pour les téléphones (fruits de bureau, frais d'économie, etc)</i>	150,0
Kokku—Total	2 825,7
Puudujääk—Déficit	685,8
Ülalnimetatud väljaminekutega on soetatud juurde varandust— <i>Pour le compte des dépenses ci-dessus il a été acquis des installations et du matériel pour</i>	1 088,0
Seega puhastulu—Revenu net total.	402,2

¹⁾ Käesolevas tabelis on telefoni tulud näidatud postiametkonna asutiste kassadesse sissetuleku seisukohalt. Riigikassa eelarve tähtsuse aruandes on need tulud veidi suuremad, kuna need seal on näidatud panga osakondadesse üleantud summade seisukohalt. (1929/30 a. lõpuks jäi asutiste kassadesse üleandmata tulusid rohkem kui 1930/31 a. lõpul).

5. Kommutaatorid ja aparaadid. Kommutaatorite ja aparatuuride seisu näitab tab. 48.

Automaatkommutaatorite all on näidatud Tallinna peajaama 1000 nr. ja abiijaama 1500 nr. automaatjaama ning Teedeministeeriumi

ja Riigikogu keskjaamade seaded. Aruandeaasta lõpul arvelolevate telefoniaparatuuride hulgas oli 2681 automaataparauri.

6. Telefoni tasuvus. Telefoni tasuvus selgub tabelist 49.
Revenus du téléphone.

VI. POSTI, - TELEGRAAFI, - TELEFONI ABIASUTISTE TEGEVUS.

ACTIVITÉ des ÉTABLISSEMENTS AUXILIAIRES de POSTE, TÉLÉGRAPHE et TÉLÉPHONE.

1-ks aprilliks 1931 a. töötas 600 agentuuri, nende hulgas 5 telefoniagentuuri, kus on ainult telefoni tegevus. Seega vähenes agentuuride võrk aruandeaasta jooksul 24 agentuuri võrra. 541 agentuuri toimetab peale liht- ja tähtsaadetiste operatsioonide ka raha-

kaartide, postpakkide, posti jooksvate arvete ja lunaliste saadetiste operatsioone; 349 agentuuris on seatud sisse sisemaaliste telegrammide vahetus telefoni teel.

Ülevaate agentuuride tegevuse kohta annavad tab. 50 ja 51.

Posti- ja posti-telefoni agentuuride kaudu 1930/31 a. postileantud postisaadetiste arv ning vastuvõetud telegrammide arv.
Nombre des envois postaux et des télégrammes déposés dans les agences postales et téléphoniques pendant l'année budgétaire 1930/31 a.

50.	Posti- ja p.-t. agentuuride arv Nombre des agences	Lihtpostisaadetised ordinaaires	Tähtsaadetised Envois recommandés	Juuremaks-saadetised Envois non affranchis ou inscriptions-ment affranch.	Pakid Cotés postaux	Rahakaardid Mandats de poste	Väärkirjad Lettres avec valeur déclarée	Ajalhete teadmised Nombre des abonnements aux journaux	Telegrammid Télégrammes
Maad—Districts									
Harju	93	453 406	16 709	1 256	902	17 207	11 253	6 480	448
Järva	39	246 986	9 061	948	262	10 155	3 079	4 717	114
Lääne	63	294 245	12 371	750	610	16 163	9 227	9 035	802
Petseri	11	52 380	3 352	964	180	2 886	1 848	786	156
Pärnu	75	347 214	17 926	1 995	817	18 486	12 168	9 840	456
Saare	31	114 000	5 870	936	628	4 739	3 182	2 958	438
Tartu	81	400 431	21 494	2 836	588	18 410	10 694	6 652	592
Valga	28	316 004	13 765	861	312	6 555	4 199	1 848	204
Viljandi	51	238 584	13 892	1 296	402	11 901	7 813	4 914	150
Viru	68	486 538	17 780	2 194	664	20 182	9 204	8 625	444
Võru	55	231 344	12 827	1 356	450	13 476	7 410	3 181	348
Kokku—Total .	585¹⁾	3 181 132	144 047	15 195	5 815	140 140	80 067	59 036	4 152
1929/30 a.	618 ¹⁾	3 215 805	131 822	23 076	5 690	107 256	61 621	55 572	4 699
Rohkem või vähem Augmentation ou diminution	— 23	— 34 673	+ 12 225	— 7 881	+ 125	+ 32 884	+ 18 446	+ 3 464	— 547
%	—	— 1,08	+ 9,3	— 34,1	+ 2,2	+ 30,6	+ 29,9	+ 6,2	— 11,6
Saadetiste üldarvust %—Pourcent du total général	—	9,2	12,07	8,8	5,6	24,6	42,6	45,5	2,0

Agentuuride kaudu väljastatud postisaadetised ja telegrammid ning peetud telefoni kõned.

Nombre des envois postaux et des télégrammes délivrés par les agences, et le nombre des conversations effectuées.

51.	Agentuuride arv Nombre des agences	Ajalhete Journaux	Lihtsaadetised Envois ordinaires	Tähtsaadetised Envois recommandés	Juuremaks-saadetised Envois non affranchis ou inscriptions-ment affranch.	Pakid Cotés postaux	Väärkirjad Lettres avec valeur déclarée	Telegrammid Télégrammes	Telefoni kõned—Conversat. téléph.		
Maad—Districts									Kohalikul Locales	Tulnud kaugkõned—Conversations à grande distance d'arrivée	Läinud kaugkõned—Conversations à grande distance de départ.
Harju	95	1 071 610	636 582	17 412	2 852	1 544	12 494	12 934	42 919	61 505	74 432
Järva	39	712 910	361 136	9 963	1 543	721	6 183	5 050	18 638	24 437	32 204
Lääne	63	751 320	428 597	12 116	1 872	2 155	10 427	15 238	24 421	30 751	39 806
Petseri	11	69 724	104 240	4 102	1 306	504	4 176	3 018	4 620	3 216	3 168
Pärnu	75	989 520	460 212	15 096	2 142	1 328	12 990	14 802	38 120	53 104	59 550
Saare	31	385 006	185 036	5 562	924	1 047	5 728	6 242	16 470	13 104	15 807
Tartu	81	1 062 156	632 116	18 908	2 670	1 794	14 610	21 500	35 096	51 492	60 990
Valga	28	384 448	255 214	6 822	876	1 115	5 181	3 300	13 272	25 446	21 817
Viljandi	52	843 512	361 722	12 210	1 386	1 078	9 322	9 825	25 158	29 460	32 274
Viru	69	1 251 782	677 834	18 574	3 638	1 730	12 439	14 782	43 813	49 407	61 953
Võru	55	601 530	391 048	12 831	1 966	1 002	7 548	14 126	18 618	27 820	30 208
Kokku—Total .	600	8 128 498	4 493 737	133 656	21 175	14 066	101 092	120 797	279 195	369 742	432 009
1929/30 a.	624	8 229 817	4 648 565	4 361 524		13 577	82 960	105 417	281 677	370 768	419 260
Rohkem (+) või vähem (—) Augmentation ou diminution	— 24	— 101 319		+ 287 044		+ 489	+ 18 132	+ 15 380	— 2 482	— 1 026	+ 12 749
%	—	— 1,2		+ 6,6		+ 3,6	+ 21,8	+ 14,6	— 0,9	— 0,3	+ 3,04
Saadetiste üldarvust %—Pourcent du total général	—	41,9		13,1		9,01	51,04	45,1	1,7	15,1	15,9

¹⁾ Siiä hulka ei ole arvatud 5 telefoni agentuuri, kus on ainult telefoni tegevus.

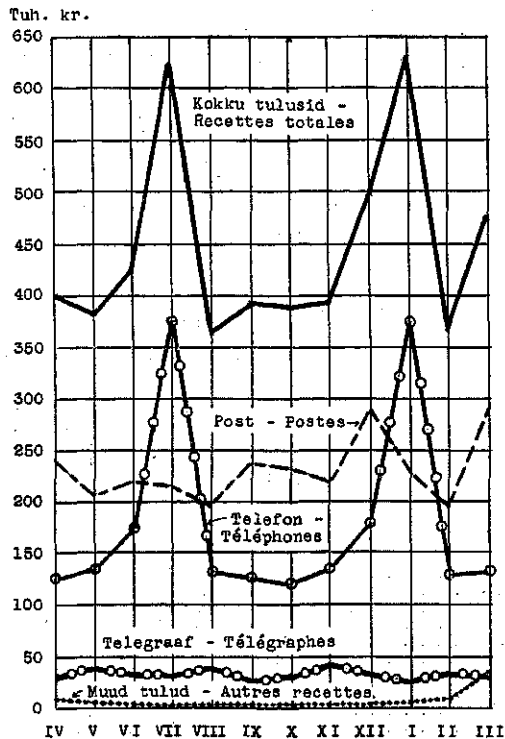
VII. POSTI, TELEGRAAFI, TELEFONI AMETKONNA TULUD JA KULUD.
RECETTES et DÉPENSES des POSTES, des TÉLÉGRAPHES et des TÉLÉPHONES.

1. Tulud—Recettes. Posti-telegraafi-telefoni ametkonna 1930/31 a. tulud, võrreldes 1929/30 aastaga, on suurenenud üldiselt 0,2% võrra. Tulud posti alal on suurenenud 2,6% ja telefoni alal 2,6%, kuna vähenenud on telegraafi alal 12,4% ja muude tulude alal 101,4%. Telegraafi tulude vähenemise põhjuseks on asjaolu, et telegraafi asemel on hakatud kasutama telefoni; muud tulud, eelmise aastaga võrreldes, on väiksemad selle tõttu, et eelmisel aastal kanti tuludeks varemaste aastate jooksul välistransfert- ja ajalehtede tellimiste operatsioonidest kogunenud kursivahed kogusummas Kr 105.000.—

Kulud, eelmise aastaga võrreldes, on suurenenud 9,6% võrra. Kulude juurekasv langeb peamiselt maa postiolude parandamise ning telefonivõrgu arendamise arvele.

Ametkonna tulude ja kulude üldist läbikäiku näitab tabel 52, millest näha, et aruandeaasta jooksul ametkonna tulud ületavad kulusid Kr 146 907.— võrra.

Diagramm 11 näitab ametkonna tulude läbikäiku aruandeaasta üksikute kuude järgi: posti tulud näitavad tõusu jõulu ja kevade-pühade eel, s. o. detsembri ja märtsi kuul; telefoni sissetulekute tõus on aga juuli ja jaanuari kuul, mis seletatav telefoni põhimaksude tasumise tähtaegadega. Telegraafi ja muud tulud on enamvähem stabiilsed kogu aasta jooksul.

Diagr. 11. Tulude läbikäik 1930/31 a. üksikudel kuuldel.
Mouvement des recettes pendant les 12 mois de 1930/31.

Postiametkonna tulud ja kulud (Kr)—Recettes et dépenses des postes, des télégraphes et des téléphones (Kr).

52.	Tulud—Recettes ¹⁾				Kulud—Dépenses				Ülejääk Solde
	Post Poste	Telegraaf ja raadio Télégraphe et radio	Telefon Téléphone	Muud tulud Autres recettes	Kokku Total	Korralised Ordinaires	Erakorralised Extraordi- naires	Kokku Total	
1930/31 a. . . .	2 761 444	381 102	2 139 866	67 380	5 349 792	4 970 027	232 858	5 202 885	146 907
1929/30 a. . . .	2 681 240 ²⁾	434 756	2 084 383	135 702 ²⁾	5 336 081	4 475 094	269 604	4 744 698	591 383
1930/31 a. roh- kem (+) või vähem (-) . . .	+ 80 204	- 53 654	+ 55 483	- 68 322	+ 13,711	+ 494 933	- 36 746	+ 458 187	- 444 476
% . . .	+ 2,9	- 12,3	+ 2,6	- 101,4	+ 0,2	+ 11,06	- 13,6	+ 9,6	- 75,1

2. Kulude läbikäik ja eelarve.
Dépenses budgétaires.

Tabel 53 näitab ametkonna 1930/31 a. kulude läbikäiku üksikute kululiikide järgi võrreldes eelarvega. 1930/31 a. eelarve summa hulka on arvatud eelmisest aastast ülekantud eelarve krediidi ülejääke kr. 100 200.

1930/31 a. eelarve krediidi ülejääkidest on 1931/32 a. peale kantud üle kr 1.200.—

3. Tagajärg rahalise vahekorraldamisel välismaadega.
Résultats des acomptes avec les pays étrangers.

Välisriikide posti-, telegraafi- ja telefonivalitsustega arvete õiendamisel posti-, telegraafi- ja muude maksude ning transfertsummade alal on operatsioone välisvaluutas olnud eesti raha peale ümberarvatult sissetulekuna Kr 379 857,00 ja väljaminekuna Kr 339 134,00. Selle järgi on

¹⁾ Käesolevas tabelis on tulud näidatud postiametkonna asutiste kassadesse sissetuleku seisukohalt. Riigikassa eelarve täitmise aruandes on tulud veidi suuremad, kuna nad seal on näidatud panga osakondadesse üleantud summade seisukohalt. (1929/30 aasta lõpuks jäi asutiste kassadesse üleandmata tulusid rohkem kui 1930/31 a. lõpul).

²⁾ Võrreldes 1929/30 a. aruandes toodud tulude ja kulude tabeliga (tab. 52) on käesolevas tabelis 1929/30 a. posti tulusid vähendatud kr 105 000. — võrra ja sama summa võrra suurendatud muid tulusid. See tulude ümberpaigutus on tingitud sellest, et Riigikontroll arvas tähendatud summa sisuliselt posti tulude alla mittekuluvaks ja tegi vastava ümberpaigutuse üldises riigi eelarve täitmise aruandes.

Kulude läbitüük ja eelarve (Kr)—Dépenses budgétaires (en Kr).

53. Eelarve jaotus—Subdivisions du budget.		Kulude nimetus Dénomination des dépenses.	1930/31 a. eelarve Budget.	1930/31 a. kulud Dépenses	Ülejääk Solde
Peatüük. Chapütres	SS				
Korralised kulud—Dépenses ordinaires.					
IV.	1	Teenistustasu—Appointements	2 176 829	2 168 249	10 580
	2	Ametsoidud—Voyages de service	26 794	24 434	2 360
	3	Ametnikkude ja teenijate toetus—Subsides aux employés	201 452	201 414	38
	5	Ametnikkude ja teenijate varustus—Équipement des employés	48 820	48 697	123
	7	Jurüidiline abi ja kohtukulud—Conseil juridique et frais de justice	1 810	1 721	89
	8	Kantsetelekulud—Frais de bureau	70 330	66 162	10 168
	9	Majapidamine—Frais d'économie	169 820	160 193	9 627
	10	Avallikud maksud ja kohustused—Impôts et droits	7 000	6 986	14
	11	Veokulud—Frais de transport	624 788	624 302	486
	12	Vallasvara—Biens meubles	40 340	49 096	244
	14	Hoonete remont—Réparations de bâtiments	42 850	42 769	81
	23	Väärtnärkide valmistamine—Impression des timbres d'affranchissement	15 433	15 433	—
	34	Hariduslikud kulud—Frais d'instruction	1 000	698	302
	40	Kodifikatsioon ja kirjutamine—Codification et éditions	9 250	9 250	—
	72	Telegraafi ja telefoni korrahoold ja arendamine—Maintenance et développement du télégraphe et du téléphone	1 429 532	1 412 874	16 708
	84	Rahvusvahelised maksud—Paiements internationaux	117 500	117 458	12
	90	Segakulud—Frais divers	22 945	20 261	2 682
Kokku korraline—Total des dépenses ordinaires			5 023 541	4 970 027	53 514
Erakorralised kulud—Dépenses extraordinaires:					
	1	Uute hoonete ehitamine—Construction des bâtiments	54 675	54 675	—
	2	Telefonijaama laiendamise—Développement du central téléphonique	179 687	178 133	1 554
Kokku erakorraline—Total des dépenses extraordinaires			234 362	232 858	1 504
Köik kokku—Total général			5 257 903	5 202 885	55 018

välisvaluutat Eesti kasuks saadud Kr 40 723,75 väärtuses.

4. Ametkonna tasuvus.

Rentabilite de l'Office. Tabel 54 näitab posti-telegraafi-telefoni ametkonna tasuvust 1930/31 aruandeaastal. Tabelist on näha, et ametkonna tegevus on annud puhaskasu Kr 453 003,54. Kulude hulka ei ole arvatud varanduste amortisatsiooni % Kr

567 189,15 selletötu, et varanduste remondiks kulutatud summaga, mis tegi Kr 553 140,33, varandus on hoitud algväärtuses.

1 aprilliks 1931 a. oli ametkonna varanduste väärtus (varanduste kapital) Kr 10 486 804,08 ja Riigikassalt saadud operatsiooni summasid Kr 150 000.—, missuguste kapitalide protsendiks on tabelis arvatud 8%.

Posti-telegraafi-telefoni tasuvus 1930/31 a.—Résultat financier des postes, télégraphes et téléphones en 1930/31.

54. Kulud—Dépenses	Summa Somme Kr		Tulud—Recettes	Summa Somme Kr	
Eelarve kulud—Dépenses budgétaires	5 202 885	38	Tulud postist, telegraafist ja raadiost ning telefonist—Recettes de la poste, du télégraphe, du radio et du téléphone	5 282 411	99
Varanduste kapitali % — Intérêts du capital investi dans les installations et le matériel	838 944	40	Muud tulud—Autres recettes	67 380	28
Operatsiooni kapitali % — Intérêts du fonds de roulement	12 000	—	Eelarve krediidist juuresoetatud varandus—Matériel acquis pour le compte des sommes budgétaires	1 157 041	05
Puhaskasu ¹⁾ —Revenu net	453 003	54			
	6 506 833	32		6 506 833	32

VIII POSTI-, TELEGRAAFI-, TELEFONI AMETKONNA PERSONAAL. PERSONNEL des POSTES, des TÉLÉGRAPHES et des TÉLÉPHONES.

1. Arv, jagunemine, liikumine.

Nombre, classification et mouvement.

Tabel 55 annab ülevaate ametkonna personaali arvu, jagunemise ja liigituse kohta võrreldes 1929/30 aastaga, kuna

diagramm 12 näitab personaali pealike töu- su või langust aastatel 1924—1930/31 incl.

Riigiraudteede ja posti-t.-t. teenijate ja tööliste preemia ja lisatasu seaduse põhjal

¹⁾ Posti, telegraafi ja telefoni tasuvuse tabelites (tab. nr. 25, 35 ja 49) puhtakasu väljaarvamise juures ei ole võetud arvesse muud tulusid kr 67 380,28 ja protsente varanduste kapitalilt kr 838 944,40 ja operatsiooni kapitalilt kr 12 000.—. Dans les tableaux du résultat financier des postes, télégraphes et téléphones (tableaux nr. 25, 35 et 49) lors de l'évaluation du revenu net, n'ont pas été considérés les autres recettes de kr 67 380,28, ainsi que les intérêts du capital investi dans les installations et le matériel de kr 838 944,40 et du fonds de roulement de kr 12 000.—.

(RT. nr. 109/110—1925) on aruandeaasta jooksul asutiste koosseisudes hoitud kokku 286 töötajadu, mille arvel on vastavast krediidist teenijaile makstud lisatasu 96 617 kr, mis kok-

kuhitud koosseisude palgasummast teeb 50%. Lisatasu maksmine on aidanud postiametkonnas tööviljakust tunduvalt tõsta.

55.	1930/31 a. lõpul À la fin de 1930/31		1929/30 a. lõpul À la fin de 1929/30	
	Mehi- Hom- mes	Naisi- Fem- mes	Mehi- Hom- mes	Naisi- Fem- mes
I. Postiametkonna tegelik personal (ühes postivalitsusega) — Personnel effectif des postes, des télégraphes et des téléphones (y compris la Direction Générale).				
1. Määrallised — Selon les états.				
a) Ametnikud — Employés:				
Administ. ja ekspluat. alal — Administration et exploitation	502	414	514	422
Tehnika alal — Service technique	145	—	144	—
a) Kokku — Total	647	414	658	422
	1 061		1 080	
b) Vabateenijad — Employés de catégories inférieures:				
Ekspluatatsioon alal — Exploitation	369	39	376	40
Tehnika alal — Service technique	124	—	125	—
b) Kokku — Total	493	39	501	40
	532		541	
Kokku määrallisi — Total selon les états	1 140	453	1 159	462
	1 593		1 621	
2. Ülemäärallised — Surnuméraires.				
c) Ametnikud — Employés	58	58	50	45
	116		95	
d) Ametiõppilased ja kandidaadid — Elèves et aspirants:				
Posti-telegr.-telefoni alal — Services de poste, de télégraphe et de téléphone	13	17	13	29
Telegraafi-telefoni tehnika alal — Service technique des télégraphes et des téléphones	17	—	14	—
d) Kokku — Total	30	17	27	29
	47		58	
e) Mitmesugused alalised töötajad: autojuhid, postide pealeaadijad, plombeerijad, aidamehed, koristajad jne. Différents agents permanents: chauffeurs, chargeurs de poste, agents pour appliquer des plombs, surveillants des hangars, nettoyeurs etc.	33	13	31	14
	46		45	
Kokku ülemäärallisi — Total des surnuméraires	121	88	108	89
	209		196	
II. Abiasutiste tegelik personal — Personnel effectif des établissements auxiliaires.				
Agentuurides — Dans les agences.				
a) Postiagentuuride juhatajad — Gérants des agences postales	449	50	472	64
b) Posti-telefoni agentuuride juhatajad — Gérants des agences postales et téléphoniques	89	7	77	5
c) Telefoni agentuuride juhatajad — Gérants des agences téléphoniques	3	2	2	4
Kokku — Total	541	59	551	73
	600		624	

2. Haridus.

Instruction.

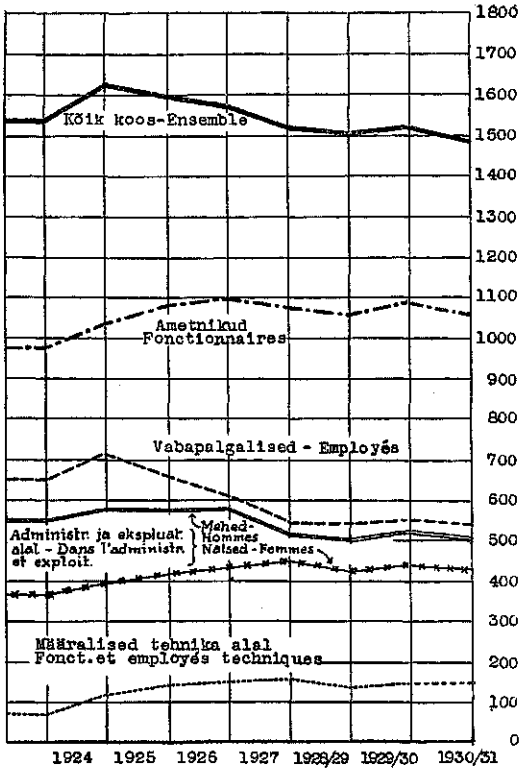
Määralliste ametnikkude ta annab ülevaate järgmine tabel. haridusliku tsensuse koh-

Määralliste ametnikkude jaotus hariduse järgi % 1930/31 a.
Répartition en % des employés d'après leur instruction en 1930/31.

56. Ametnikkude arv Nombre des employés			Kõrgema haridusega Instruction supérieure			Keskkooli haridusega Instruction moyenne			Kõrgema algkooli haridus Instruction primaire supérieure			Koduse ehk algharidu- sega Instruction privée ou primaire inférieure		
Mehi Hommes	Naisi Femmes	Kokku Total	Meesed % Hommes	Naised % Femmes	Üldine % Général	M. % H.	N. % F.	Üldine % Général	M. % H.	N. % F.	Üldine % Général	M. % H.	N. % F.	Üldine % Général
647	414	1 061	1,9	—	1,9	13,6	36,7	22,6	80,2	57,2	71,2	4,3	6,0	5,0

Kõrgema hariduse alla on viidud ülikooli- ja kõrgema tehnilise haridusega isikud. Kõrgema algkooli hariduse lahtrisse on kantud

ametnikud, kes on lõpetanud täiskursuse: 1) veneaegses linnakoolis, 2) õpetajate seminaris, 3) luteri kihelkonnakoolis, 4) 2-klassili-

Diagr. 12. Määralliste (ametnikkude ja vabapalgalliste) arv liikumine 1924—1930/31 a.

Mouvement du nombre des fonctionnaires et des employés (y compris ceux de catégories inférieures) 1924—1930/31.

Ametipuhkuste vördlev tabel 1924—1930/31 a.—Congés pendant la période de 1924—1930/31.

57.	Määralliste ja ülemääralliste ametnikkude ja teenijate üldarv Nombre total des employés			Puhkepäevade üldarv Nombre total des jours de congé			Puhkepäevi ühe inimese kohta Jours de congé par personne		
	Mehi Hommes	Naisi Femmes	Kokku Total	Meeste kohta Hommes	Naiste kohta Femmes	Kokku Total	Mehi kohta Hommes	Naise kohta Femmes	Ühe inimese kohta Par personne
1924	1 300	427	1 727	25 238	10 358	35 596	19,4	24,2	20,6
1925	1 259	447	1 706	31 709	12 138	43 847	24,4	27,1	25,7
1926	1 237	453	1 690	32 195	12 388	44 583	26,0	27,8	26,4
1927	1 196	464	1 660 ¹⁾	31 230	13 156	44 386	26,1	28,3	26,7
1928/29	1 179	495	1 674 ²⁾	31 378	13 305	44 743	26,6	27,0	26,7
1929/30	1 231	536	1 767 ³⁾	31 832	15 052	46 884	25,9	28,0	26,5
1930/31	1 208	528	1 736 ⁴⁾	31 776	15 410	47 186	26,3	29,1	27,1

Määralliste ja ülemääralliste ametnikkude ja teenijate ametipuhkused 1930/31 eelarve aastal.
Congés des employés selon les états et des surnuméraires en 1930/31.

58.	Mehed Hommes		Naised Femmes		Kokku päevi Total des jours du congé
	Ametnikkude ja teenijate üldarv, kellel oli õigus puhkuseks—Nombre des employés et des agents ayant droit à un congé		Puhkust said—Ont eu un congé de: 30 päeva—30 jours		
	1 208	528	966	408	43 920
	68	7	58	7	2 070
	52	18	52	18	980
	31	5	31	5	216
	Kokku—Total		1 137	528	47 186
	Puhkust jäi saamata kas täiesti ehk osaliselt—N'ont pas pu profiter du congé		189	13	3 492

1) Ses arvus on ainult need teenijad, kes olid õigustatud saama puhkust. Peale nende oli aruandeaastal 48 mees- ja 50 naisteinijat, kellel puhkuseaamiseks õigust ei olnud (need, kes esimest aastat teenisid). Eelmiste aastate teenijate arvus on ka viimati nimetatud teenijad.

2) Ses arvus on ainult need teenijad, kes olid õigustatud saama puhkust. Peale nende oli aruandeaastal 79 mees- ja 40 naisteinijat, kellel puhkuseaamiseks õigust ei olnud (need, kes esimest aastat teenisid).

3) Ses arvus on ainult need teenijad, kes olid õigustatud saama puhkust. Peale nende oli aruandeaastal 36 mees- ja 14 naisteinijat, kellel puhkuseaamiseks õigust ei olnud (need, kes esimest aastat teenisid).

4) Ses arvus on ainult need teenijad, kes olid õigustatud saama puhkust. Peale nende oli aruandeaastal 53 mees- ja 13 naisteinijat, kellel puhkuseaamiseks õigust ei olnud (need, kes esimest aastat teenisid).

ses ministeeriumi koolis 5) 2-klassilises õigeusu kihelkonnakoolis, 6) 2-klassilises valitsuse algkoolis või üldse on omandanud sellise hariduse, mis vastab vähemalt nüüdsele 6-e õppeaasta kursusele.

Koduse või alghariduse alla on viidud need ametnikud, kelle haridus on dokumentide järgi madalam 6-aastase kursusega algkooli haridusest.

Kuna suurem hariduslik tsensus ja võõrkeelte oskus võimaldab ametnikel postiametkonnas teenistusalal kiiremat edasilükkumist, siis on ametnikkude seas märgata tungi kesk- ja kõrgema hariduse järele. Samuti õpitakse usinasti võõraid keeli, peaaesjalikult inglise ja prantsuse keelt. Keelte õppimiseks on Positiivalitsus võimaldanud ametnikele 1930/31 aruandeaasta jooksul Tallinnas ja Tartus Rahva Ülikoolis õppida prantsuse ja inglise keele erikursustel keskkooli esimese võõrkeele kava ulatuses.

3. Ametipuhkused. Aruandeaastal said oma puhkuse täielikult kätte 84,9% meesteinijaist ning 97,7% naisteinijaist, kellel üldse oli õigus puhkuseaamiseks. Ülejäänud said oma puhkuse kas osaliselt ehk ei kasutanud seda üldse.

4. Tervishoiu seisukord. Posti-t. ametkonna teenijate tervishoiu olukorra eest hoolitsemise põhjendab Vabariigi Valitsuse poolt 1920 a. 6 veebruaril vastuvõetud ajutistel kodukorra määrustel, mis on antud valitsuseasutistes töötavate ametnikkude ja tööliste haiguse korral kindlustamise kohta (RT. nr. 26/27 — 1920).

Riiklikku arstiabi kohtadel teostavad postiametkonna asutistega lepingus olevad usaldusearstid, lepinguarstid, hambaarstid, apteegid jne.

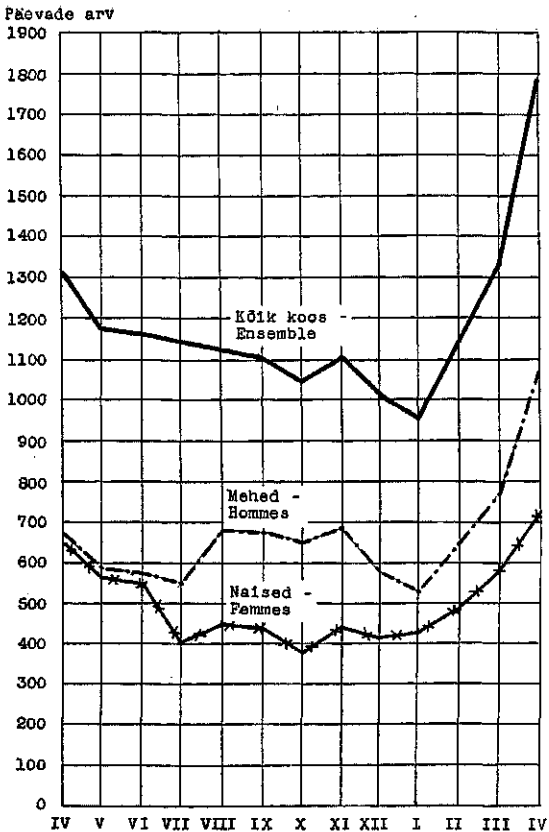
Aruandeaastal oli ametkonnal:

Usaldusearste — Médecins de confiance	13
Lepinguarste — Médecins qui avaient passé un contrat avec l'Administ. des postes	309
Hambaarste — Dentistes	42
Ammaemandaid — Sages-femmes	14
Masseerijaid — Masseurs	—
Apteekide — Pharmacies	52

Haigusepäevade arvu kohta aruandeaastal kuude viisi annab ülevaate kõrvalolev diagramm:

Haigusepäevade arvu üle iga teenija kohta saame ülevaate järgnevast tabelist 1923—1930/31 aastani incl.

Arstiabi ja arstirohtude ning matuste puhul antava rahalise toetuse peale on aruandeaastal kulutatud üldse Kr 123 027,05 ehk Kr 68,27 iga teenija peale (1930/31 a. kulutati Kr 131 514,61 ehk Kr 72,38 iga teenija peale).

Diagr. 13. Ametnikkude ja vabapalgaliste haigusepäevade arv kuude järgi 1930/31 a. Mouvement du nombre des jours de maladies du personnel pendant les 12 mois de 1930/31.

Määraliste ja ülemääraliste ametnikkude ja teenijate haigusepäevade võrdlev tabel 1923—1930/31 a. Tableau des jours d'absence pour cause de maladies pendant la période de 1923 à 1930/31.

59.	Ametnikkude ja teenijate üldarv Nombre total des employés			Haigusepäevade üldarv Nombre total des jours de maladie			Haigusepäevade arv ühe isiku kohta Nombre des jours de maladie par employé		
	Mehi Hommes	Naisi Femmes	Kokku Total	Meeste kohta Hommes	Naisete kohta Femmes	Kõigi kohta Total	Mehi kohta Hommes	Naise kohta Femmes	Üldine ühe isiku kohta Par employé
1923	1 235	407	1 642	5 774	4 674	10 448	4,7	11,2	6,4
1924	1 300	427	1 727	7 266	5 832	13 098	5,6	13,6	7,6
1925	1 259	447	1 706	6 328	5 404	11 732	5,0	12,1	6,8
1926	1 237	453	1 690	7 849	7 731	15 580	6,3	17,0	9,2
1927	1 244	514	1 758	7 791	6 990 ¹⁾	14 781	6,2	13,6	8,4
1928/29	1 258	535	1 793	11 319	8 327 ¹⁾	19 647	8,9	15,5	10,9
1929/30	1 267	550	1 817	7 869	7 096 ¹⁾	14 965	6,2	12,9	8,2
1930/31	1 261	541	1 802	8 029	7 296 ¹⁾	15 325	6,3	13,4	8,5

Määraliste ja ülemääraliste haigete ametnikkude ja teenijate arv haiguse kestuse järgi 1930/31 a. Tableau des employés malades en 1930/31 selon la durée des maladies.

60.	Ametnikkude ja teenijate üldarv—Nombre total des employés et agents		
	Mehi Hommes	Naisi Femmes	Kokku Total
Haiged oli haiguse kestuse järgi: D'après la durée des malad. étaient absents:	1 261	541	1 802
Üle 6 kuud—Plus de 6 mois	1	1	2
6—3 kuuni—de 6 à 3 mois	12	4	16
3—1 " —de 3 à 1 mois	42	34	76
1 kuust 1 nädalani—de 1 mois à 1 semaine	222	176	398
Alla 1 nädala—Mois d'une semaine	319	379	698
Kokku haiged—Total des malades	596	594	1 190

¹⁾ Peale selle tuli naisametniko peale sünituse puhul haigusepäevi: 1927 a. 1 291; 1928/29 a. 2 086; 1929/30 a. 1 519; 1930/31 a. 1 422, mis annab iga naisametniku kohta haigusepäevi juure: 1927 a. 2,5; 1928/29 a. 3,9; 1929/30 a. 2,8; 1930/31 a. 2,6. Varem aastail on puudumised sünituse puhul üldhaigusepäevade hulgas.

EHITUSTEGEVUS LINNADES ja ALEVITES.

CONSTRUCTION des MAISONS D'HABITATION dans VILLES et BOURGS.

Sisü: 1) Elumajade ehitamine, lhk 669. 2) Uute elumajade ehitusematerjal ja suurus, lhk. 671. 3) Korterite juurekasv, lhk. 672. 4) Uute korterite suurus, lhk. 674. 5) Uute korterite mõnusus, lhk. 675.

Üldine elumajade ja neis asuvate korterite arvestamine oli 1922 a. detsembris ühes rahvalugemisega. Täiendavaid erilisi korterite üleskirjutusi teostati hiljem vaid Tallinnas — aprillis 1926 a. ja Tartus — veebruaris 1927 a. Teiste linnade, alevite ja maa kohta uuemad andmed puuduvad.

Kuid ajastul 1922—31 a. võime konstateerida Eestis võrdlemisi intensiivset ehitustegevust. Rääkimata maal asundustalundite ehitamisest — maal peale 1923 a. kuni 1929 a. ehitatud elumajade arv moodustab kuni 1929 a. ehitatute arvust 28,1% — ka alevites ja linnades kasvas kiiresti uute elumajade arv, osalt maareformi mõjul, peamiselt aga siiski sõjaaastail seisnud ehitustegevuse tagajärjel tekkinud korterikitsikuse tõttu. Missuguseid tagajärgi on annud senine ehitus, selle kohta aga seni täielik ülevaade puudub.

Sellist ülevaadet võib anda vaid uus üldine korterite arvestamine ühes oodatava uue rahvalugemisega. Seni aga olome sunnitud piirduma osaliste andmetega, mis on kogunud Teedeministeeriumi poolt eriliste küsimislehtedega linnade ja alevivalitsustelt. 1929 a. kohta on need osalt puudulikkud, 1930 a. kohta aga juba küllalt rahuldavad.

Kogutud andmete peamiseks puuduseks on, et mõned linnad pole suutnud anda kindlaid üldarvusi elumajadest ja neis asuvatest korteritest 1929 ja 1931 a. 31 detsembriks, mistõttu vastavad arvutused on vaid ligikaudsed ja võivad olla kohati koguni ekslikud.

1. Elumajade ehitamine.

Construction des maisons d'habitation.

Peale 1922 a. rahvalugemise kuni viimase ajani ehitatud elumajade ligikaudse arvu saame linnade ja alevite poolt 1930 a. 31 dets. kohta teatatud elumajade arvust rahvalugemisel saadud elumajade arvude mahaarvamise teel, missugused arvud on toodud tab. 1. Täpsamaks arvutuseks aga on vajalised veel andmed samal ajal elumajade hävimisest ja linnapiiride muutusest tingitud elumajade arvu kasvust. Elumajade hävimi-

Elumajade arv linnades ja alevites 1922—30. — *Nombre des maisons d'habitation en villes et bourgs en 1922 et 1930.*

1.	Elumajade arv <i>Nombre des maisons d'hab.</i>		Elumajade arvu juurekasv <i>Accroissement</i>		1930			1929	
	28 detsember 1922	31 detsember 1930	Arv <i>Nombre</i>	%	Hävinud <i>Détruites (n.)</i>	Ehitatud— <i>Bâties</i>		Ehitatud <i>Bâties</i>	
						Arv <i>Nombre</i>	%	Arv <i>Nombre</i>	%
Linnad—Villes.									
Tallinn	23 723	28 048	4 331	18,2	41	461	1,7	577	2,2
Haapsalu	6 772	7 819	1 047	15,5	14	214	2,8	148	2,0
Kuressaare	868	885	23	2,6	3	6	0,7	6	0,7
Narva	653	885	232	35,5	3	—	0,0	2	0,2
Nõmme	2 495	2 548	53	2,1	4	5	0,2	5	0,2
Paide	773	1 353 ¹⁾	580	75,0	—	102	3,2	209	20,1
Paldiski	456	529	73	16,0	1	4	0,8	4	0,5
Petseri	125	130	5	4,0	—	1	1,0	—	—
Pärnu	290	652 ¹⁾	362	124,8	2	21	3,3	29	4,8
Põltsamaa	2 633	2 793 ¹⁾	160	6,1	4	24	1,2	35	1,8
Rarvere	222	300	78	35,1	7	16	5,4	18	6,6
Tapa	1 002	1 062 ¹⁾	60	6,0	—	9	0,1	39	3,8
Tartu	260	396	136	52,3	—	20	5,3	17	4,7
Tõrva	3 996	4 477	481	12,0	3	13	0,3	12	0,3
Türi	245	365	120	49,0	—	1	0,3	2	0,6
Valga	196	496 ¹⁾	300	153,1	—	—	0,0	26	5,5
Viljandi	1 288	1 367	79	6,1	—	8	0,1	11	0,8
Võru	396	1 087	151	16,1	—	13	1,2	9	0,8
	513	904	391	76,2	—	4	0,4	5	0,6
Alevid—Bourgs.									
Antsla	3 553	5 229 ¹⁾	1 676	47,2	8	57	1,1	129	2,6
Elva	107	248	141	131,8	1	—	0,0	27	12,2
Jõgeva	232	403	171	73,7	—	14	3,6	32	9,0
Jõhvi	117	122	5	4,3	—	—	0,0	2	1,7
Kallaste	186	225	39	21,0	2	7	3,2	17	8,4
Keila	254	313 ¹⁾	64	25,2	—	—	0,0	—	—
Kilgini-Nõmme	28	188 ¹⁾	160	571,4	—	10	5,6	11	6,6
Kunda	180	270	90	50,0	—	6	2,3	4	1,5
Kärda	117	523 ¹⁾	406	347,0	1	3	0,6	7	1,4
Kärda	324	354	30	9,3	—	—	0,0	1	0,3
Mustla	131	235	102	77,9	1	4	1,7	4	1,8
Mustvee	489	572	83	17,0	1	4	0,7	7	1,2
Mõisaküla	195	259	64	32,8	—	—	0,0	7	2,8
N.-Jõesuu	576	375 ¹⁾	—201	—34,9	—	—	0,0	—	—
Otepää	292	756	464	158,9	—	2	0,3	—	—
Sindi	68	101	33	48,5	—	—	0,0	—	—
S.-Jaani	141	163	22	15,6	2	7	4,4	8	5,8
Võõpsu	116	119	3	2,6	—	—	0,0	2	1,7

¹⁾ Teedeministeeriumi ligikaudselt oletatud arvud. — *Chiffres probables.*

sest, peale 1930 a., pole andmeid; kuid otsustades viimase aasta järgi, kohati näib hävimine esinevat elumajade arvu tõsiselt muutva tegurina, näiteks Põltsamaal ja Narvas. Narva-Jõesuus näib elumajade hävimine varemil aastail olnud küllalt suur, sest 1930 a. leidub seal vähem elumaju kui 1922 a. rahvalugemisel — 34,0% võrra.

Mujal linnades ja alevites leiame 8 a. jooksul, võrreldes 1922 a., väga ebaühtlase elumajade arvu kasvu. Äärmiselt väike on see linnadest Narvas — 2,1%, Haapsalus — 2,0%, Paldiskis — 4,0%, Rakveres — 6,0%, Valgas ja Pärnus — 6,1% ja alevitest Võõpsus — 2,0%, Jõgeval — 4,3% ja Kärklas — 9,3%; erilist kasvu aga osutavad: linnadest Türi — 153,1%, Petseri — 124,0%, Võru — 76,2%, Tapa — 52,3% ja Tõrva — 49,0%, alevitest — Keila — 571,4%, Kunda — 347,0%, Otepää — 158,0%, Antsla — 131,8% ja ka Elva — 73,7%, Kilingi-Nõmme — 50,0% ja Sindi — 48,0%; mujal leiame juba väiksema kasvu %, kuigi ka nende hulgas mõningad pälvivad tähelepanu, nagu Kuressaare — 35,5% ja Põltsamaa — 35,1%, samuti Mõisaküla — 32,8% ja Kallaste — 25,2%. Kuid, kordame, neid arvu- sid tuleb võtta väga ettevaatlikult, eriti oletatavaid. Suuremates asulates, nimelt täpsate arvudega Tallinnas ja Tartus, elumajade arvu kasv, võrreldes eelmaintitud linnade ja alevitega, on üsna tagasihoidlik — 15,5% ja 12%.

Viimases linnas näib ehitustegevus olevat eriti tagasihoidlik 1929 ja 1930 a.: kummagil aastal püstitatud elumajade arv moodustab aastaalgu arvust vaid 0,3%. Kuid ka 1928 a. oli Tartus ehitustegevus väike — ehitati kõi-

gest 8 uut elumaja, kuna 1927 a. selliseid ehitati 31. Seejuures pälvib tähelepanu, et Tartus kõigi 1927—30 a. püstitatud elumajade ehitajaiks olid eraisikud.

Teisiti on lugu Tallinnas, kus leiame 1929 ja 1930 a. ehitustegevuse küllalt intensiivse — 2,0% ja 2,8% elumajade üldarvust aasta algul. Nii kui näitavad järgnevad arvud, Tallinnas uutest elumajadest on eraisikud püstitanud vaid osa, kuigi valdava. Sest ka riigi, linna, omavalitsuse ja ehitus- ning muude ühingute ehitustegevus pälvib tähelepanu — ehitustegevuse intensiivseimail (1925 ja 1930) aastail on eraisikute osa kõige madalam.

Ka tuleb pidada silmas seda, et riigi, omavalitsuse ja ühingute püstitatud majad on läbistikku suuremad — 1 elamu kohta 8 a. keskmiselt 6 korterit eraehituste 4,3 korteri vastu.

Tallinnas ehitatud elumajad

	Kokku	Sellest eraisikute poolt	%
1930 a.	214	188	78,0
1929 „	148	133	89,9
1928 „	157	147	93,6
1927 „	96	89	92,7
1926 „	70	60	85,7
1925 „	100	69	69,0
1924 „	74	54	93,0
1923 „	78	64	82,1

Üldse aga, võrreldes 8 a. keskmise elumajade suure kasvuga, võime viimase kahe aasta ehitustegevust elumajade püstitamise alal nimetada: Tallinnas elustunuks, Nõmmel 1929 a. väga elavaks kuid 1930 a. langenuks, Tartus väga väikseks; väike või langev on see olnud ka mujal linnades, peale Põltsamaa

Elumajade ehitusematerjal linnades % — Matériel de construction des maisons en villes (%).

2.	1922 a. rahvalugemisel Pendant le recensement de 1922							1929 a. ehitistel Maisons construites en 1929						1930 a. ehitistel Maisons construites en 1930							
	Seinad			Katus				Murs			Toit			Seinad			Katus				
	Lüüskaine- lad	Puu	Sega- materjal	Kivi	Plekk	Papp	Sindlid, laastud, õig. jne.	Mal. non- mitamata- bies	Bois	Mal. mixte	Tuule	Tõle	Carton bitumé	Barduur, lattes, pait- le etc.	Tuulekind- lad	Puu	Sega- materjal	Kivi	Plekk	Papp	Sindlid, laastud, õig. jne.
Kokku—Total .	12,2	83,6	4,2	14,7	10,7	52,4	22,2	8,1	89,3	2,6	8,8	65,4	6,0	19,8	15,6	79,0	5,4	12,1	69,2	9,8	8,9
Tallinn	16,0	80,0	4,0	7,1	14,9	71,6	6,4	18,2	75,0	6,8	10,1	74,3	15,6	—	29,0	68,0	8,0	13,1	71,0	15,9	—
Haapsalu	4,4	91,1	4,5	8,9	19,7	24,3	53,1	16,7	66,6	16,7	—	—	—	—	100,0	—	—	—	66,7	—	33,3
Kuressaare	21,0	72,6	6,4	47,5	21,4	17,3	13,8	—	100,0	—	—	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Narva	12,7	85,6	1,7	3,8	20,0	64,3	11,9	—	80,0	20,0	—	100,0	—	—	—	100,0	—	—	80,0	20,0	—
Nõmme	2,2	96,0	1,8	2,0	1,4	84,7	11,9	1,0	99,0	—	7,7	73,7	1,9	—	1,0	98,0	1,0	7,8	79,5	8,8	3,9
Paide	3,5	94,1	2,4	6,2	1,5	21,5	24,8	25,0	75,0	—	25,0	50,0	25,0	—	—	75,0	25,0	100,0	—	—	100,0
Paldiski	20,8	67,2	12,0	0,8	8,0	30,4	60,8	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	—	—	—	—	100,0
Petseri	7,6	89,8	3,1	2,4	12,1	3,1	82,4	—	100,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0
Pärnu	6,9	80,8	2,9	21,6	6,7	20,1	51,6	2,9	91,4	5,7	2,9	37,9	—	—	—	62,1	4,8	—	—	—	28,6
Põltsamaa	22,5	72,1	5,4	7,2	4,0	0,5	88,3	11,1	88,9	—	—	22,2	11,1	66,7	12,5	81,2	6,3	6,2	29,2	45,8	25,0
Rakvere	8,2	86,1	5,7	2,1	4,2	57,7	36,0	12,8	87,2	—	—	100,0	—	—	—	100,0	—	—	100,0	—	—
Tapa	6,1	92,7	1,2	2,3	7,3	44,2	46,2	11,8	88,2	—	5,9	70,5	11,8	—	10,0	90,0	—	19,0	70,0	—	20,0
Tartu	14,3	79,2	6,5	12,5	3,6	67,4	11,5	25,0	75,0	—	41,8	58,4	—	—	15,4	84,6	—	7,7	92,3	—	—
Tõrva	0,4	98,8	0,8	2,9	—	2,0	95,1	—	100,0	—	—	—	—	—	—	100,0	—	—	—	—	100,0
Türi	6,2	91,7	2,1	2,5	—	18,4	79,1	3,8	90,2	—	15,4	3,8	3,8	77,0	—	—	—	—	—	—	—
Valga	9,3	86,5	4,2	35,7	3,5	49,4	11,4	—	90,9	9,1	9,1	90,9	—	—	12,5	62,5	25,0	—	87,5	12,5	—
Vihandi	18,5	74,2	7,3	50,3	2,7	15,3	31,7	11,1	82,9	—	55,6	44,4	—	—	—	84,6	15,4	38,2	61,8	—	—
Võru	8,1	87,9	4,0	49,5	8,0	21,1	21,4	20,0	80,0	—	—	100,0	—	—	—	100,0	—	100,0	—	—	—

ja Tapa. Samuti on ehitustegevus langenud alevites, peale Suure-Jaani. Selle tõttu ehitustegevus alevites oli 1929—30 a. tunduvalt alla 8 a. keskmise, linnades aga, tänu Tallinnale, Nõmmele ja teistele erandlinnede, 1929 a. 8 a. keskmise lähedane. 1930 a. aga juba madalam. Kas on see langus tingitud viimaste aastate üldisest majanduslikust kitsikusest või eriti korterite küllusest, seda katsume selgitada allpool. Enne aga peatume lühidalt praegusaja ehitiste laadi juures.

2. Uute elumajade ehitusematerjal ja suurus.

Matériel de construction et grandeur des maisons neuves.

Võttes aluseks 1922 a. rahvalugemisel saavutatud keskmisi, leiame 1929—30 a. ehitatud elumajade ehitusmaterjalis ja suuruses järgmised erinevused (tab. 2).

Linnades kokku on tulekindlate seintega uute elumajade arv 1922 a. seisust väiksem 1929 a. ja suurem 1930 a. ja sellele vastavalt puuseintega uute elumajade arv 1929 a. suurem ja 1930 a. väiksem; segamaterjalist ehitatud elumajade arv oli 1929 a. väiksem, 1930 a. suurem 1922 a. seisust. Kahel aastal kokku ehitatud uute elumajade seintematerjalis aga puu ületab 1922 a. seisu 84,6% : 83,6% vastu.

Selline puuehitiste suhteline kasv linnades on tingitud peamiselt väikelinnade ehitustegevusest, kus tulekindlaid elumaju püstita-

takse vähe või mitte sugugi; ainult Tallinnas, Tartus ja Tapal on selliste arv mõlemail vaatlusaastail suurem kui 1922 a. seisus.

Alevites on 1929 ja 1930 a. ehitatud elumajadest puuehitisi 93,0% ja 91,2% ehk kokku 92,4 : 92,5% vastu 1922 a. seisus. Järelikult, alevites on uute ehitiste materjali koostis jäänud peaaegu endiseks.

Ent suured on, võrreldes 1922 a. seisuga, erinevused uute ehitiste katusematerjalis: linnades varem 52,4% esikohal seisnud papi asemele on astunud plekk 65,4% ja 69,2%. Vähenenud on ka sindli- jne. katuste osatähtsus, eriti 1930 a., samuti kivi, esinedes endise 14,7% vastu 1929 a. 8,8% ja 1930 a. 12,1%. Ka üksikuis linnades plekk esineb peamaterjalina, väljaarvatud esikohal puukatusmaterjaliga Petseri, Põltsamaa ja Tõrva. Kuid vanemais linnades, nagu Võru, Viljandi, Tartu, Rakvere, viimasel kahel aastal puu ja papp katusematerjalina ei esine üldse. Tallinnas aga leiame siiski veel pappi ligi 16% määral, puud aga mitte.

Aleveis leiame uutel ehitistel siiski veel esikohal puukatused (sindlid, laastud) — 68,4% määral, teisel plekk — 22,8%, kolmandal kivi — 5,3% ja viimasel papp — 3,5%. Järelikult papp on kogu Eestis katusematerjalina kaotanud oma tähtsuse; puu veel püsib alevites ja osas väikelinnest; võistlevad kivi ja plekk, seni viimase suure ülekaaluga.

Elumajade suurus % — *N. des étages et logements dans les maisons construites en %.*

3.	1922 a. rahvalugemisel <i>Pendant le recensement de 1922</i>				1929 a. ehitatud elumajad <i>Maisons construites en 1929</i>				1930 a. ehitatud elumajad <i>Maisons construites en 1930</i>																
	Kordade arv <i>N. des étages</i>				Kesk- kort- arv maja kohta	Kordade arv <i>N. des étages</i>				Kordade arv <i>N. des étages</i>															
	1	2	3	4 ja enam		1	2	3	4 et plus	1	2	3	4 ja enam												
	1	2	3	4 ja enam	1	2	3	4 et plus	1	2	3	4 ja enam	1	2	3-4	5 ja enam	Kesk- ühhe maja kohta								
Tallinn	46,3	47,8	4,5	1,4	4,8	40,5	55,4	3,4	0,7	12,2	18,5	29,1	45,2	5,3	41,6	48,1	7,5	2,9	14,0	18,7	20,1	47,2	5,4		
Haapsalu	89,9	10,1	—	—	1,4	50,0	50,0	—	—	66,6	16,7	16,7	—	2,9	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,0
Kuressaare	87,0	13,0	—	—	1,5	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Narva	71,5	25,5	1,0	—	3,3	40,0	60,0	—	—	60,0	20,0	20,0	—	2,8	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,0
Nõmme	87,6	12,3	0,1	—	1,7	89,0	11,0	—	—	21,1	36,8	41,1	1,0	2,9	89,2	10,8	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,0
Paide	80,7	10,3	—	—	1,9	50,0	50,0	—	—	—	—	—	—	2,4	75,0	25,0	—	—	—	—	—	25,0	—	—	2,0
Paldiski	79,2	20,8	—	—	2,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,0
Petseri	79,3	20,0	0,7	—	1,8	82,8	17,2	—	—	44,8	37,9	17,3	—	1,9	71,4	28,8	4,8	—	42,9	28,6	19,0	9,5	—	—	2,3
Pärnu	83,2	16,3	0,5	—	2,1	88,6	11,4	—	—	54,9	31,4	14,3	—	2,4	75,0	25,0	—	—	75,0	8,3	16,7	—	—	—	1,5
Põltsamaa	84,7	15,3	—	—	2,9	77,8	22,2	—	—	77,8	11,1	11,1	—	1,6	100,0	—	—	—	50,0	18,7	31,3	—	—	—	1,9
Rakvere	85,3	14,3	0,4	—	2,3	97,4	2,6	—	—	35,9	23,1	33,3	7,7	3,5	100,0	—	—	—	44,4	33,3	11,1	11,1	—	—	2,3
Tapa	80,8	18,8	0,4	—	2,7	84,1	5,9	—	—	41,2	17,6	29,4	11,8	2,5	80,0	10,0	—	—	30,0	45,0	15,0	10,0	—	—	2,3
Tartu	49,0	46,9	4,1	0,6	3,9	75,0	25,0	—	—	33,3	33,3	25,0	8,4	3,3	23,1	69,2	7,7	—	7,7	76,9	15,4	—	—	—	2,1
Tõrva	97,1	2,9	—	—	2,2	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	1,0	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,0
Türi	90,8	9,2	—	—	2,9	84,6	11,5	3,9	—	50,0	43,7	11,5	3,8	1,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Valga	74,9	23,8	1,2	0,7	2,9	63,6	36,4	—	—	51,5	45,5	—	—	1,6	62,5	37,5	—	—	50,0	25,0	25,0	—	—	—	1,8
Viljandi	74,8	23,5	1,7	—	3,1	77,8	22,2	—	—	55,6	22,2	22,2	—	1,3	76,9	15,4	7,7	—	38,4	23,1	23,1	15,4	—	—	2,8
Võru	84,0	15,8	0,2	—	2,7	80,0	20,0	—	—	80,0	20,0	—	—	1,2	100,0	—	—	—	100,0	—	—	—	—	—	1,1
Linnad																									
Villes*)	65,7	31,5	2,3	0,5	3,4	74,4	24,4	1,0	0,2	30,0	27,2	29,5	13,3	3,4	62,9	31,7	4,1	1,3	31,8	26,7	17,6	23,9	—	—	3,5
Alevid																									
Bourgs*)	88,9	10,8	0,3	—	1,8	57,2	24,0	7,8	—	54,3	18,6	24,8	2,3	2,0	82,4	17,6	—	—	49,2	29,8	17,5	3,5	—	—	2,0

*) Linnad ja alevid 1930 a.—*Villes et bourgs d'après la division admn. de 1930.*

Viimaseil aastail linnades püstitatud elumajade suurusest annavad ülevaadet tab. 3 andmed. Nendest selgub, et võrreldes 1922 a. elumajade koostisega, elumajade suuruses olulisi muutusi pole olnud. Keskmiselt korterite arvult kõigi linnade uuestiehitatud majad 3,5 ja 3,5 korteriga on pea võrdsed endistega. Üksikuis linnas leiame küll erinevusi, kuid need pole siiski olulised: väikelinnade uute elumajade keskmine korterite arv ei tõuse kolmeni; ainult Tartus oli see 1929 a. 3,5, 1930 a. aga siiski vaid 2,1 1922 a. 3,0 vastu, ja Tallinnas 1929 a. 5,3, 1930 a. 5,4, 1922 a. 4,8 vastu. Seega vaid Tallinna majad osutavad kasvu suurenemise poole, mujal aga, arvatud ühes Tartu, püsib väikeelumaja tüüp: 5 ja enam korteriga elumaju on ehitatud peale Tallinna vaid kohati väiksel arvul. Kõikjal aga, peale Tallinna ja Tartu, domineerivad ühekorterilised elumajad.

Samuti on lugu alevites, kus oli uutest elumajadest 1-korterilisi 1929 a. 54,3% ja 1930 a. 49,2%, ehk keskmiselt 2 kort. elumaja kohta, 1922 a. 1,8 vastu. Seega võiks alevites siiski konstateerida väikest elumajade suuruse tõusu.

See peegeldub ka elumajade kordade arvus, mis on alevites vähe tõusnud: ühekord-

sete elumajade arv on 1929 ja 1930 a. väiksem kui 1922 a. — 57,2% ja 49,5% : 88,0% vastu.

Linnades on uute elumajade kordade arv 1922 a. seisust 1929 a. madalam ja 1930 a. vähe kõrgem: 1-kordsete elumajade arv oli 74,4% ja 62,0% : 65,7% vastu. Kuid need erinevused on väikesed ega muuda meie linnade traditsioonilist üldpilti, milles üldiselt domineerivad ühekordsed elumajad, — muidugi peale Tallinna, kus on esikohal kahekordsed. 3-kordseid elumaju meie linnades leidub vähesel määral ja on kohati vähe ehitatud ka juure; neljakordseid elumaju on ehitatud juure vaid Tallinnas 1929 a. 1 ja 1930 a. 6 maja.

Kokkuvõttena võime konstateerida peale 1922 a. rahvalugemise väheste eranditega jätkuvat väikeelumajade ehitamist. Nimelt ehitatakse elumaja iseendale ühe-kahe lisakorteriga, peamiselt katusekorrale. Materjalina domineerib endiselt puu, katusematerjalilis pleki tõustes esikohale.

3. Korterite juurekasv.

Accroissement du nombre des logements.

Eelkirjeldatud võrdlemisi intensiivse ehitustegevuse tõttu on ka korterite juurekasv (tab. 4) kaunis suur: linnades 21,7%, alevites 27,5%. Kui seejuures peame silmas

Korterite arv linnas ja alevites — Nombre des logements en villes et bourgs.

4.	Korterite arv 1922 a. 28. detsembril N. des logements le 28. XII. 1922	Korterite arv 1930 a. 31. detsembril N. des logements au 31. XII. de 1930	Korterite arvu juurekasv 8 a. jooksul Accroissement du n. durant 8 an.	1929 a.				1930 a.					
				Ehitatud	Ümberehituse teel juure saadud	Hävinnud	Juurekasv		Ehitis	Grades à reconstruction	Détruits	Accroissement	
							Arv	%				Nombre	%
Linnad — Villes	78 952	96 065	21,7	1933	...	120	1813	2,0	1634	168	139	1663	1,8
Tallinn	32 448	39 417	21,5	926	...	51	875	2,3	1163	120	69	1214	3,2
Haapsalu	1 259	1 258	- 0,1	12	...	1	11	0,9	6	4	3	7	0,6
Kuressaare	985	1 339	35,5	2	...	2	—	—	—	—	3	—	0,2
Narva	8 105	7 748	- 4,4	14	...	10	4	0,1	5	13	25	7	- 0,1
Nõmme	1 310	4 180 ¹⁾	215,3	498	...	3	495	14,3	188	—	10	176	4,5
Paide	855	984	15,1	12	...	3	9	0,9	8	3	5	6	0,6
Paldiski	315	320	1,3	—	...	—	—	—	1	—	—	1	0,3
Petseri	514	1 213 ¹⁾	136,0	55	...	1	54	4,9	49	2	2	49	4,2
Pärnu	5 612	5 956 ¹⁾	6,1	84	...	6	78	1,3	37	11	8	43	0,7
Põltsamaa	645	797	23,6	28	...	7	21	2,3	31	—	4	27	3,5
Rakvere	2 290	2 944	28,6	185	...	6	129	4,6	21	5	—	28	0,9
Tapa	689	1 094	58,8	43	...	10	33	3,2	45	—	—	45	4,3
Tartu	15 542	17 310	11,4	39	...	5	34	0,2	27	7	5	29	0,2
Tõrva	540	672 ¹⁾	24,4	2	...	2	—	—	1	—	—	1	0,1
Türi	567	912 ¹⁾	60,8	47	...	—	47	5,4	—	—	—	—	—
Valga	2 963	3 952	34,4	18	...	10	8	0,2	14	—	—	14	0,4
Viljandi	2 912	4 459	53,1	12	...	1	11	0,2	36	—	6	31	0,7
Võru	1 398	1 580	9,4	6	...	2	4	0,3	4	—	—	4	0,3
Alevid — Bourgs	6 836	8 714	27,5	254	...	27	227	2,8	107	13	12	108	1,3
Antsla	262	337	28,6	23	...	1	28	9,0	—	—	1	—	- 0,3
Elva	369	643	74,3	102	...	4	98	18,9	27	—	—	27	4,4
Jõgeva	252	360	42,9	9	...	—	9	2,6	—	—	—	—	—
Jõhvi	469	607 ¹⁾	32,2	21	...	—	21	3,6	20	6	2	24	4,1
Kallaste	322	506	57,1	—	...	—	—	—	—	—	—	—	—
Keila	234	309 ¹⁾	32,1	19	...	—	19	7,8	22	6	—	28	10,0
Killogi-Nõmme	345	482 ¹⁾	39,7	8	...	1	7	1,5	7	1	1	7	1,5
Kunda	557	899	61,4	17	...	9	8	0,8	4	—	1	3	0,3
Kärda	437	515	17,8	1	...	—	1	0,2	—	—	—	—	—
Musta	233	235	0,9	12	...	—	12	5,3	8	—	3	5	2,2
Mustvee	598	663	10,9	10	...	—	10	1,5	4	—	1	3	0,5
Mõisaküla	579	662 ¹⁾	15,5	9	...	—	9	1,9	—	—	—	—	—
N.-Jõesuu	685	439	- 35,9	—	...	11	- 11	- 2,4	—	—	—	—	—
Otepää	597	804	34,7	—	...	—	—	—	4	—	—	4	0,5
Sindi	441	568	27,7	—	...	—	—	—	—	—	—	—	—
S.-Jaani	311	367 ¹⁾	18,0	12	...	1	11	3,2	11	—	3	8	2,2
Võõpsu	156	316	103,9	5	...	—	5	1,6	—	—	—	—	—

¹⁾ Teedeministeeriumi ligikaudselt oletatud arvud. — Chiffres probables.

suurt ehitustegevust maal, samal ajal aga rahvastiku väikest juurekasvu — 0,0%, siis näib kui oleks viimasel 8 a. üldse mele korteriolud tunduvalt paranenud. Ent seda vast küll maal. Linnades on korterite üldarv 8 a. jooksul tõusnud 78 952 pealt 96 065 peale, mis tõttu keskmine elanikkude arv korteri kohta on langenud 1930 a. lõpul 3,40 peale : 3,51 vastu 1922 a. Järelikult, linnades elanikkude arv korterite kohta pole siiski nimetamisväärt langenud, vaatamata korterite arvu võrdlemisi suurele kasvule; sest samal ajal kasvas suuresti ka elanikkude arv linnades; see tähendab, linnades intensiivne ehitustegevus möödunud aastail oli tingitud muu hulgas suurelt ka elanikkude juurevoolust, sest väikelinnades elamute ehitajatena esines ka palju linnakolinud isikuid.

Korterite arvu muutused üksikuis linnas on väga erinevad. Paaris linnas oli neid 1930 a. lõpul vähem kui 1922 a. rahvalugemisel: Narvas — 4,4% võrra ja Haapsalus — 0,1% võrra,—kuigi neis elumajade arv oli vähe kasvanud, mis tingitud suuremate majade hävinedes väikeste uute ehitamisest. Kasvanud on korterite arv erakorralisel määral Nõmmel — 215,3% ja Petseris — 136,0%; mujal linnas see arv kõigub 1,3% (Paldiskis) ja 60,8% (Türil) vahel. Kuna aga korterite arvu muutumisel otsustava tähtsusega on samaaegne rahvastiku arvu muutumine, siis tegelikke korterikulusid iseloomustavad vaid järgnevad keskmised elanikkude arvud ühe korteri kohta:

	1922 a.	1930 a.	+	-
Tallinn	3,30	3,33	+0,03	
Haapsalu	3,38	3,37	-0,01	
Kuressaare	3,30	3,20	-0,20	
Narva	3,30	3,25	-0,05	
Nõmme	3,03	3,22	-0,71	
Paide	3,40	3,45	-0,01	
Paldiski	3,34	3,00	+0,16	
Petseri	3,02	3,01	-0,31	
Pärnu	3,50	3,50	+0,20	
Põltsamaa	3,20	4,12	+0,96	
Rakvere	3,33	3,28	-0,05	
Tapa	3,48	3,32	+0,34	
Tartu	3,21	4,04	+0,83	
Tõrva	3,35	3,53	+0,18	
Türi	3,70	3,50	-0,11	
Valga	3,10	3,15	-0,04	
Viljandi	3,19	2,88	-0,33	
Võru	3,68	3,70	+0,16	

Nii selgub, et möödunud 8 a. ehitustegevuse tagajärjel korteriolud pole paranenud kaugelki kõikjal; kohati on need koguni halvenenud, eesotsas Tartu ja Põltsamaaga; samuti pole need pea sugugi paranenud Tal-

linnas, vaatamata keskmisele ehitustegevusele ja pole halvenenud Narvas, kus korterite arv koguni vähenes elumajade hävinemise tõttu. Tunduvat korteriolude paranemist leiame vaid suurima ehitustegevusega Nõmmel, Viljandis ja Petseris.

Kuid Nõmme olukorra hinnangul peab arvestama Nõmme kui suurel määral suvituslinna iseloomuga, mis tõttu rahvastiku arv aasta lõpuks pole küllalt iseloomustav. Sama on maksev ka teiste suvituslinnade kohta. Muude linnade kohta aga võime saavutatud arvusid lugeda küllalt iseloomustavaks ja nende järgi möödunud aastate ehitustegevus osutub kaugelki mitte küllaldaseks, koguni endise olukorra säilitamiseks, — eriti Tartus, Põltsamaal ja Tapal, — rääkimata olukorra tunduvalt paranemisest. Ja sellepärast 1930 a. ehitustegevuse languse peame kirjutama peamiselt küll üldise majandusliku kitsikuse arvele.

1930 a. korterite juurekasv linnades oli 1663 ehk 1,6% eelmise aasta 1813 ehk 2,0% vastu; seejuures aga 1929 a. ümberehituse teel juuretunud kortereid pole arvestatud; nendega arvestades oleks linnades korterite juurekasvu vahe 1929 a. kasuks koguni suurem kui näidatud.

Korterite juurekasvus peaosas etendab muidugi uute elumajade ehitamine. Kuid ka vanade ümberehitamisest tuleb korteritele lisa, tavaliselt suurte korterite jaotamise teel väiksemateks. Seda sünnib peamiselt vanalinnas, kus varem oli rohkem suurt kortereid. Nii, Narvas on korteritele lisa saadud rohkem ümberehitusest kui uutest ehitustest; kõrge on ümberehituste osatähtsus ka Haapsalus ja Paldises; Tallinnas saavutati 1930 a. sel teel 9,3% uutest korteritest, Tartus koguni 20,6%.

Korterite juurekasvu tagasihoidev tegur, vanade korterite (elumajade) hävimine, etendab teatavat osa eeskätt vanalinnas. Esikohal ses suhtes seisab Narva, nii kui kaudsed andmed lubavad järeldada, kasvaval määral, mis vähese ehitustegevuse juures viib korterite üldarvu vähenemisele. Samuti on 1931 a. uute ehituste puudumisel vähenenud korterite arv Kuressaares. Mujal aga on uute ehituste tagajärjel korterite arv kasvanud — ka viimasel kahel aastal suuresti erineval määral.

Alevites on möödunud 8 a. jooksul korterite juurekasv suurem kui linnas — 27,5% : 21,7% vastu — osalt samuti rahva juurevoolu tõttu. Kõigi alevite kohta kokku 1 korteri kohta tuli elanikke 1922 a. 3,05, 1930 a. 3,25. Sellest järgneb, et alevites korteriolud on üldiselt paranenud rohkem kui linnas.

Korterite juurekasv üksikuis alevites, kuigi erinev, on siiski ühtlasem kui linnas. Suu-

rima juurekasvu % 8 a. kohta esitab väike Vööpsu (103,0%) ja selle järele Elva (74,3%), Kunda (61,4%), Kallaste (57,1%) ja Jõgeva (42,0%); väike on korterite juurekasv Mustvees (10,0%), Mõisakülas (15,3%), Suure-Jaanis (18,0%), eriti aga Mustlas (0,0%); N.-Jõesuus aga on korterite arv 8 a. jooksul vähenenud 35,0% võrra.

Kuid võrreldes korterite arvu kasvu elumajade arvu kasvuga, selguvad alevite andmeis mõnedki ebasobivused: Mustlas on elumajade arvu kasv suur (77,0%), korterite oma aga äärmiselt väike (0,0%), Vööpsus vastupidi elumajade arvu kasv väike (2,0%), korteritel aga suur (103,0%). See suur ebasobivus võib olla tingitud küll omavalitsuste poolt Teedeministeeriumile saadetud andmete ebatäpsusest ja sunnib teatava ettevaatusega võtma ka teiste alevite ja ka linnade kohta käivaid andmeid, arvatud välja mõned erandid, nagu Tallinna ja Tartu statistikabüroode poolt antud andmed.

Arvestades elanikkude arvu liikumist, saame alevite kohta järgnevad elanikkude arvud ühe korteri kohta.

	1922 a.	1930 a.	+ —
Antsla	3,30	4,53	+1,04
Elva	3,42	3,24	-0,18
Jõgeva	3,01	3,30	-0,21
Jõhvi	3,33	3,14	-0,30
Kallaste	5,05	2,07	-3,08
Keila	3,37	2,02	-0,45
Kilingi-Nõmme	3,17	3,12	-0,05

Kunda	4,15	3,04	-0,11
Kärdla	3,62	2,76	-0,80
Mustla	2,01	3,09	+1,08
Mustvee	4,50	4,76	+0,17
Mõisaküla	3,30	3,45	+0,15
Narva-Jõesuu	3,41	3,70	+0,29
Otepää	2,08	2,30	-0,10
Sindi	3,04	3,23	-0,11
Suure-Jaani	3,11	3,10	+0,08
Vööpsu	3,21	1,45	-1,70

Ka alevites korteriolud on osalt paranevad, eriti suuresti vähenenud rahvastikuga Kallastes, Kärdlas ja Vööpsus, osalt aga halvenenud, eesotsas Mustla ja Antslaga. Kuivõrt aga 1922 ja 1930 a. vahe arvud (+ —) on tingitud tõelisest korterite ja elanikkude arvu muutusest, kuivõrt andmete vigasusest, jääb siin lahtiseks.

Täpsamad peaksid olema siiski viimaste — 1929 ja 1930 a. kohta käivad arvud. Nende järgi leiame suurema korterite arvu juurekasvu Elvas, Keilas, Jõhvis ja Mustlas, mujal aga kohati väga väikse ehk koguni puuduva, eriti 1930 a., mil läbistikku kõigis alevites korterite arv kasvas vaid 1,0% võrra eelmise (1929) a. 2,3% vastu.

4. Uute korterite suurus. Teedeministeeriumi poolt kogutud uute korterite suurus, nimelt tubade arvu ja põrandapinna kohta käiv andmestik peaks olema enamvähem täppis — koostatud kinnitatud plaanide järgi, kuna ehitiste ar-

Tubade arv korteris % — Nombre des pièces dans les logements en %.

5.	1922 a. rahvalugemisel Pendant le recensement de 1922					1929 a. ehitatud elumajades Maisons constr. en 1929					1930 a. ehitatud elumajades Maisons constr. en 1930				
	Köök — tuba	1 tuba kööbiga	2 tuba kööbiga	3 tuba kööbiga	4 ja enam tuba kööbiga	Chambre-cuisine	Ch. avec cuisine	2 ch. av. cuisine	3 ch. av. cuisine	4 ch. et plus av. cuisine	Köök — tuba	1 tuba kööbiga	2 tuba kööbiga	3 tuba kööbiga	4 ja enam tuba kööbiga
Tallinn	57,4	17,5	9,2	6,3	9,6	40,1	28,8	17,5	13,6	11,6	23,2	37,8	19,3	8,1	
Haapsalu	21,2	30,5	15,7	14,5	18,1	16,7	25,0	16,7	41,6	—	—	40,0	40,0	20,0	
Kuressaare	11,6	20,7	23,1	17,2	27,4	—	50,0	—	50,0	—	—	—	—	—	
Narva	42,7	34,7	10,4	5,9	6,3	28,6	21,4	14,3	35,7	—	22,2	11,1	44,5	22,2	
Nõmme	44,7	—	25,7	19,0	10,6	—	—	—	—	—	14,5	21,0	30,8	24,7	
Paide	27,7	30,7	19,0	9,8	12,2	8,3	41,7	41,7	8,8	9,1	54,5	9,1	9,1	18,2	
Paldiski	38,1	27,0	16,2	7,3	11,4	—	—	—	—	—	—	—	100,0	—	
Petseri	37,9	34,6	15,2	7,6	4,7	1,8	25,5	56,3	16,4	5,9	—	39,2	35,3	19,6	
Pärnu	8,4	40,8	26,8	11,8	12,2	14,3	34,5	44,1	7,1	—	2,0	9,8	60,8	27,4	
Põltsamaa	71,9	—	13,5	8,7	5,9	78,6	14,3	7,1	—	9,7	32,3	22,6	32,2	3,2	
Rakvere	40,3	26,0	15,1	8,7	9,9	61,5	18,5	14,8	5,2	3,8	77,0	7,7	7,7	3,8	
Tapa	75,5	—	13,9	6,4	4,8	32,8	37,2	25,6	4,0	—	31,1	37,8	22,2	8,0	
Tartu	45,9	22,2	11,9	7,4	12,0	2,5	30,8	30,8	35,9	5,9	14,7	35,3	29,4	14,7	
Tõrva	55,6	—	27,6	8,1	5,7	—	50,0	50,0	—	—	—	—	100,0	—	
Türi	74,8	—	12,2	7,4	5,6	27,7	38,3	6,4	27,6	—	—	—	—	—	
Vaiga	15,8	29,4	33,3	11,9	9,7	11,1	38,9	33,3	16,7	—	7,1	21,4	42,0	28,6	
Viljandi	27,2	36,8	19,4	7,1	9,5	25,0	41,7	25,0	8,3	5,6	22,2	33,3	22,2	16,7	
Võru	22,9	35,1	20,3	11,9	9,8	10,7	16,7	66,6	—	25,0	25,0	—	50,0	—	
Linnad—Villes	68,2	—	13,7	7,8	10,3	—	—	—	—	9,0	21,9	33,7	24,1	11,3	
Alevid—Bourgs	—	—	—	—	—	29,8	40,2	20,9	9,1	0,8	25,8	41,7	24,2	7,5	

vus võis tulla eksimisi (valmis hoonete asemel kinnitatud plaanide arvu andes jne.). Sellepärast on huvitav uusi andmeid võrrelda 1922 a. andmetega ja seega selgitada uuesti ehitatud ja osalt ehitada kavatsetavate korterite erinevusi vanadest.

Tab. 5 toodud andmeil selgub, et tubade arvult viimaseil aastail ehitatud korterid on läbistikku suuremad, 2 toa ja köögi, s. o. tüübilise väikekorterite domineerides. Linnades kokku on, näit., 1930 a. ehitatud suurtorterite % vähe kõrgem 1922 a. seisust, 3 toa ja köögi korterite % palju suurem, samuti ka 2 toa ja köögi korterite %; 1 tuba köögi ja kööktubade osatähtsus endise koostisega võrreldes on tublisti langenud — 30,0% : 68,2% vastu. Samuti alevs arvult seisavad esikohal 2 toa ja köögi korterid, teisel 1 toa ja köögi, kolmandal 3 toa ja köögi ja neljandal suurtorterid; kööktube ehitatakse alevs väga vähe, kuna linnad neist siiski veel ei suuda loobuda.

Kõige suurem on 1930 a. ehitatud kööktubade arv, peale väheste arvudega esineva Võru, Tallinnas, kus see korteritüüp varem oli valitsev — 57,4% määral. Peale selle leitud kööktube veel teisteski vanalinnas ja Põltsamaal, mis ehituselt omab vanalinnade iseloomu.

Lugedes kööktoast või 1 toast ja köögist koosnevaid kääbuskorteriteid ajakohaste kultuurinõuete kohaseks perekonnaeluks mitesobivaiks ja kõlblikeks vaid üksik-isikuile, peame konstateerima, et uued korterid, kuigi läbistikku paremad endisest korterite koostisest, jätavad kohati siiski veel küllalt soovi. Nii leiame uutest korteritest ühetoalisi (kööktuba ja 1 tuba köögi koos) 1929 ja 1930 a. Rakveres 80,0% ja 80,8%, Paides 50,0% ja 63,0%, Võrus 33,1% ja 50,0% ja ka Tallinnas 40,1% ja 34,8%. Kuna L.-Euroopa korteristatistika kohaselt köögi 4 ja enam toalised, s. o. 5 ja enam köetavaruumilised korterid kuuluvad kesk- ja suurtorterite (7 ja enam köetavat ruumi) liiki ja tüübiliseks, ajanõuetel järjest kasvavaiks väikekorteriteks köögi 2—3 toalisi, s. o. 3—4 köetava ruumiga kortereid, siis võime selliste arvu kohaselt hinnata meie uusi kortereid. Selliseid kokku on ehitatud linnas üldse: 1930 a. 57,8% ja 1929 a. ilma Nõmmeta, mille kohta pole arvuksid, 44,0%. Üksikuist linnest aga seisavad 1929 aja 1930 a. andmeil uute ajakohaste väikekorterite poolest esikohal, arvestamata väikese arvuga Paldiskit, Tartu, Petseri, Pärnu ja Valga, viimasel aga Põltsamaa ja Rakvere.

Põrandapinnalt uute korterite hinnanguks, peale Tallinna ja Tartu, üldised võrdlusandmed varemast ajast puuduvad. Ka Tallinnas

Uute korterite põrandapind m² (%).
Superficie de plancher dans les logements neufs en m² (%).

6.	1929 a.				1930 a.			
	Kuni 45	45-60	60-90	90 ja üle	Kuni 45	45-60	60-90	90 ja üle
Tallinn	41,7	33,3	25,0	...	56,4	29,5	8,1	6,0
Haapsalu	41,7	33,3	25,0	...	40,0	40,0	20,0	...
Kuressaare	50,0	...	...	50,0	...	...	...	...
Narva	42,9	14,3	21,4	21,4	33,3	27,8	27,8	11,1
Nõmme	...	...	...	...	38,2	27,9	21,0	12,9
Paide	...	41,7	50,0	8,3	54,5	18,2	18,2	9,1
Paldiski	...	...	...	...	...	...	100,0	...
Petseri	...	...	...	...	41,2	23,5	27,5	7,8
Pärnu	47,8	19,0	27,4	6,0	...	21,6	52,9	25,5
Põltsamaa	92,9	7,1	...	...	48,4	22,6	25,8	3,2
Rakvere	74,1	11,1	11,8	3,0	88,6	3,8	7,7	...
Tapa	67,4	16,3	14,0	2,3	46,7	42,2	8,9	2,2
Tartu	41,0	12,8	18,0	28,2	58,8	5,9	28,5	11,8
Tõrva	50,0	50,0	...	...	100,0	...	...	...
Türi	...	...	...	...	...	...	...	...
Valga	50,0	33,3	16,7	...	50,0	28,6	7,1	14,8
Viljandi	86,6	16,7	16,7	...	61,1	22,2	16,7	...
Võru	33,3	16,7	33,3	16,7	75,0	25,0	...	...
Linnad	...	...	...	...	52,3	23,1	12,4	7,2
Alevd	...	...	...	...	52,5	27,5	15,8	4,2

ja Tartus ei vasta suurusrühmitused tab. 6 toodule. Kuid siiski on ilmne, et uued korterid, läbistikku suuremad tubade arvult, on seda ka põrandapinnalt. Nii oli Tallinnas 1926 a. kortereid põrandapinnaga kuni 59,2 m² 87,0%, 59,2—91,0 m² 5,8% ja üle 91,0 m² — 6,0%, samuti Tartus 1927 a. kortereid põrandapinnaga kuni 59,2 m² — 86,7%, 59,2—91,0 m² — 7,4% ja üle 91,0 m² — 5,0%. Eriti silmatorkav on 60—90 m² põrandapinnaga uute korterite % suurus, võrreldes ligikaudu sama suuruste korterite % vanas koostises — seda muidugi tänu 2—3 toal. köögi väikekorterite arvu ülekaalule. Täpsamaid võrdlusi sellest, kas on uute ehitatavate korterite toad suuremad või väiksemad vanust, pole võimalik teha üksikasjalisemate andmete puudusel.

Kaudselt näib aga, et uuesti ehitatavates korterites toad pole mitte suured. Kuna varem, korterite maksustamise tõttu tubade arvu järgi, ehitati tihti suuretoalisi kortereid, mida hiljem jaotati „särvandiga“, (missugust aga korteristatistika ei arvesta, lugedes toaks vaid laeni ulatuvate vaheseintega eraldatud ruume), eelistatakse nüüd pigemini väikseid kuid rohkem tube. Seetõttu ka uutes korterites väikse kuni 45 m² (alla 10 s²) põrandapinnaga korterite % on üldiselt väga kõrge, sisaldades eneses peale 1 toaliste ka suure osa 2 toa ja köögi kortereid. Muidugi, selles suuruserühmas võib leida ka üksikuid 3 toa ja köögi kortereid, kuid tavaliselt kuuluvad viimased põrandapinnalt ikka suurematesse rühmadesse, eriti kui on korter varustatud tarvilikul määral kõrvalruumidega.

5. Uute korterite mõnusused.

Commodités dans les logements neufs.

Tähtsamaiks kõrvalruumeks moodsas korteris on soe klosett ja vannituba, mida arvestatakse korterite mõnususte all.

Teedeministeriumi kogutud andmed aga soojade klosettide arvu ei näita, märkides (tab. 7) vaid juhud, mil korteril on omaette klosett (mis tihti võib olla ka külm). Kas klosett on kuiv või veega, oleneb suurel määral sellest, kas linnal on veevõrk, kuigi osalt selle aset täidab ka kodune veevõrk. Kogutud andmeil omaette klosett leidub: 1930 a. ehitatud kortereis linnas 58,3%, alevs vaid 20,3% mää-

ral, mida tuleb lugeda väga madalaks. Koguni Tallinnas on ühise kloseti peale ehitatud uusi kortereid üle 46%. Selle kõrval Nõmme esineb vaid 18,3%, mis küll osalt sellest tingitud, et viimases elamud on väiksemad, tihti ühekorterilised. Eeskujulikumaiks linnaks ses suhtes kahe aasta andmeil osutuvad Narva ja Pärnu.

Uute korterite mugavused % — Installation des logements neufs en %.

7.	1929 a.							1930 a.						
	Klosett			Vannituba		Kütmine		Cab. de toilette			Ch. de bain		Chauffage	
	Omaette			On	Et ole	Keskkuite	Abjakuite	Dans logem.		Commun	Avec	Sans	Central	Ae. poeles
	Veega	Kuiv	Ühine					À l'eau	Sec					
Tallinn . . .	53,8	—	46,2	15,7	84,3	2,5	97,5	53,4	46,0	18,4	81,6	9,7	90,3	
Haapsalu . . .	—	66,7	33,3	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	
Kuressaare . . .	—	100,0	—	—	100,0	—	100,0	—	—	—	—	—	—	
Narva . . .	57,1	42,9	—	21,4	78,6	—	100,0	38,9	61,1	18,7	83,3	—	100,0	
Nõmme . . .	—	—	—	—	—	—	—	9,7	71,5	12,4	87,6	0,5	99,5	
Paide . . .	—	50,0	50,0	—	100,0	—	100,0	—	27,3	—	100,0	—	100,0	
Paideiski . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	100,0	—	100,0	—	100,0	
Petseri . . .	1,8	29,1	69,1	1,8	98,2	—	100,0	17,6	64,7	17,7	82,3	17,0	82,4	
Pärnu . . .	—	73,3	26,2	—	100,0	—	100,0	5,9	86,3	7,8	92,2	—	100,0	
Põhisaama . . .	7,1	7,1	85,8	7,1	92,9	—	100,0	22,6	54,8	3,2	96,8	—	100,0	
Rakvere . . .	—	46,7	53,3	1,5	98,5	—	100,0	—	26,9	73,1	100,0	—	100,0	
Tapa . . .	—	39,5	60,5	—	100,0	—	100,0	—	37,8	62,2	100,0	—	100,0	
Tartu . . .	20,5	48,7	30,8	43,6	56,4	—	100,0	—	82,4	17,6	82,4	—	100,0	
Tõrva . . .	—	50,0	50,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	
Türi . . .	—	4,3	95,7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Valga . . .	—	55,6	44,4	5,0	94,4	—	100,0	—	57,1	42,9	100,0	—	100,0	
Viljandi . . .	—	91,7	8,3	8,3	91,7	—	100,0	47,2	19,5	33,3	22,2	77,5	100,0	
Võru . . .	—	66,7	33,3	16,7	83,3	—	100,0	—	100,0	—	100,0	—	100,0	
Linnad — Villes . . .	—	—	—	—	—	—	—	58,3	41,7	15,6	84,4	7,5	92,5	
Alevd — Bourgs . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	20,8	79,2	4,2	95,8	99,2	

Teiseks suuremaks korterimõnususeks on vannituba, mille järele nõudmine järjest kasvamas. Uute korterite ehitusel aga on sellega arvestatud väga piiratud määral. Tõsi, kulude kokkuhoiu mõttes on hakatud ehitama ühiseid vanne mitme korteri peale ja selliseid Teedeministeriumi andmestik ei sisalda; kuid tõeliseks korteri mugavuseks on ikkagi omaette vannituba. Ja selliseid leidub 1930 a. ehitatud kortereis linnas 15,3%, alevs vaid 4,3%. Üksikuis linnades leiame uutes kor-

terites omaette vannituba mõlemal vaatlusaastal võrdlemisi püsiva Tallinnas ja Narvas, mujal ebaühtlaselt.

Kolmanda mugavusena on Teedeministeriumi andmestik arvestanud keskkütte olemasolu. Seda aga leidub meil veel väga harva, peamiselt Tallinnas. Peale selle leiame seda 1930 a. ehitatud kortereis veel Petseris — 9 juhul ja Nõmmel 1 juhul. Samuti alevs 1 juhu (Keilas).

Korteriolude kohta ennem Keskbüroo väljaandets ilmunud artiklid ja andmed:

Rahva demograafiline koosseis ja korteriolud Eestis, 1922 a. Üldrahvalugemise andmed, vihik I, 1925. Korteriolud Tallinnas ja Tartus, „Eesti Statistika“ N. 92 (7)–93 (8), lk. 385.

OMAVALITSUSETEENIJATE PALGAOLUD 1930/31 a.

SALAIRES des EMPLOYÉS d'ADMINISTRATIONS LOCALES en 1930/31.

Sis: Andmestik, lhk. 677. 1) Omavalitsuseteenijate arv, lhk. 677. 2) Töötasumiseviile ja sotsiaalne kindlustus, lhk. 678. 3) Omavalitsuse-asutiste palgakrediidi ulatus 1930/31 a., lhk. 679. 4) Palgaolud linnomavalitsustes, lhk. 680. 5) Palgaolud alevivalitsustes, lhk. 682. 6) Palgaolud maavalitsustes, lhk. 683. 7) Palgaolud vallavalitsustes, lhk. 684. 8) Võrdlus teiste palgaliste teenistusega, lhk. 686.

Andmestik. Küsitlev ülevaade käsitleb esma- kordselt omavalitsuste teenijate palgaolude küsimust. Selleks koguti Keskbüroo poolt andmeid eriankeediga 1931 a. kevadel eelmise (1930/31) eelarveaasta kohta. Ankeetidel ülesseatud küsimustiku kohaselt tuli märkida eraldi iga omavalitsuste-teenija kohta: amet, põhipalga norm kuu kohta ja eelarve- aasta (1930/31) jooksul omavalitsuseteenistuse eest saadud summa põhipalga näol, peale selle eraldi kõik lisatasul (teenistusevanusetasu, lasteabiraha, rahalised lisatasud ja naturaalltasude rahaline väärtus kohaliku turubinna järgi) ning, lõpuks, üldine teenistusesumma ühes lisatasudega.

Ankeedile vastasid kõik omavalitsuseasutised, peale Narva-Jõesuu alevivalitsuse, ühtlasi osutus kogutud andmestik sisulise väärtuse poolest igali rahuld- vaks. Ulatuselt aga jät see teatud määral puudulikuks, sest mitmed omavalitsused ei koostanud ankeedi andmeid kõigi isikute kohta, kes seisis nende teenistuses ja said neilt palka. Seepärast üldpildi saamiseks tuli võtta abiks andmeid muist allikaist. Nii, omavalitsusasutiste palgakrediidi ula- tuse ning ametnikkude ja teenijate arvu määramiseks tuli kasutada Kohtu- ja siseministeeriumile esitatud 1931/32 a. eelarveid.

1. Omavalitsuse-teenijate arv.

Nombre des employés des administrations locales.

1931/32 a. peale koostatud omavalitsuste eelarvete järgi asutiste isiklikus koosseisus ettenähtud amet-kohtade arv oli linnavalitsustes kokku 2 862, sellest 862 ametkohta oli nähtud ette mitmesugustes linnade ettevõtetes (elektri- ja gaasi- jaamad, tapamajad, veevarustus, apteegid, viinapoed, tramm jne). Selle järgi alevivalit- sustes tõusis ametkohtade arv 138-le (arves- tamata ametkohad vaestelastekohtus, mida täidavad tavaliselt täidesaatvates organites tegevad isikud — alevivanemad, ale- visekretärid, alevivalitsuse liikmed jne.). Koosseisus ettenähtud ametkohtade arvu pool- lest on maaomavalitsuse andmestik puuduli- kuim. Siin ei läinud korda teha kindlaks ha- riduse alal tegevate alamteenijate arvu, õpe- taja- ja aga vaatlusest jäetud üldse välja. Peale selle, andmed hoolekande alal ja ette- võtetes tegevate arvu kohta on ligikaudsed. Teadaolevas ulatuses maaomavalitsuse amet- nikkude ja alamteenijate arv ulatub ümmar-

Palgaliste arv ja palgakrediidi ulatus omavalitsuste 1931/32 a. eelarvete järgi. 1)

Nombre des salariés et le montant des crédits assignés pour salaires dans les budgets des administrations locales en 1931/32.

1.

	Palgaliste arv Nombre des salariés	Palgakrediit (kr) — Mont. du crédit assigné (kr)
Linnomavalitsus. — Municipales		
Täidesaatvad organid — Organes exécutifs	249	420 435
Sotsiaalpoliitilised asutised — Institutions sociales	75	37 903
Tuletõrje — Sapeurs-pompiers	59	65 580
Heakord — Bien-être public	151	296 897
Haridus — Instruction publique	433 ²⁾	965 659 ³⁾
Hoolekande — Assistance publique	311	307 605
Tervishoid — Hygiène	570	626 177
Varanduste kasutamine ja maksustamine — Exploitation des propriétés	152 ⁴⁾	215 818
Kokku — Total	2 000	2 986 074
Ettevõtted: { Tööstuslikud — Industrielles	535	892 207
{ Ärillised — Commerciales	258	429 771
Etteprised: { Transport — Transport	54	78 692
{ Põllumajandus — d'agriculture	26 ⁵⁾	92 061 ⁶⁾
Kokku — Total	862	1 492 730
Muud — Autres	—	46 496
Üldse — Gr. Total	2 862	4 525 300
Aleviomavalitsus. — Administration de bourg		
Täidesaatvad organid — Organes exécutifs	86 ⁷⁾	58 337 ⁸⁾
Vaestelastekohus — Tribunal des orphelins	—	1 972
Haridus — Instruction publique	17 ⁹⁾	32 379
Tervishoid — Hygiène	5	5 659
Muud — Autres	8	9 322
Kokku — Total	138	107 670
Maaomavalitsus. — Administrat. d'arrondissement.		
Täidesaatvad organid — Organes exécutifs	179 ¹⁰⁾	928951 ¹¹⁾
Sotsiaaladministratsioon — Institutions sociales	14	26 025
Haridus — Instruction publique	—	23 143
Tervishoid — Hygiène	345 ¹²⁾	289 826
Hoolekande — Assistance publique	83	135 925
Põllumundus — Agriculture	58 ¹³⁾	41 572
Loomatervishoid — État sanitaire du bétail	72	56 735 ¹⁴⁾
Ettevõtted — Entreprises	11	30 340
Kokku — Total	762	1 141 497
Vallaomavalitsus. — Communes rurales		
Täidesaatvad organid — Organes exécutifs	2501 ¹⁴⁾	1 098 046
Vaestelastekohus — Tribunal des orphelins	1 222 ¹⁵⁾	47 712
Haridus — Instruction publique:		
a) Koolliteenijad — Service d'écoles	875	108 773
b) Õpetajate korterivarustus — Logis, chauff. et éclair. du person. enseignant	—	97 910
c) Puhastus (ruumid, korstnad jne.) — Nettoyage (des établis.)	—	39 280
Hoolekande — Assistance publique:		
a) Ametkond — Employés	102	6 701
b) Puhastus (ruumid, korstnad jne.) — Nettoyage (des établis.)	—	2 702
Kokku — Total	4 760	1 442 762

1) Kaasa arvatud alamteenijad. Palgaliste arvu ulatus ei vasta siin täiel määral palgakrediidi ulatusele. Sel põhjusel neil andmetel ei saa arvutada iga eriala kohta palga keskmisi.

2) Õpetajad arvestamata.

3) Arvestatud ka linnavalitsuste poolt makstav õpetajate palkade osa.

4) Arvestamata ajulised varanduste kasutamise alal tegevad töölised.

5) Arvestamata väljaspool koosseisu ja hooaja põllutöölised.

6) Kaasa arvatud väljaspool koosseisu ja hooaja põllutöölised palgad.

7) Alevivanemad (17), alevivanemaabid (36), sekretärid (17) ning sekretäriabid ja ametnikud (16).

8) Ühes arvatud alevivolikogu ülalpidamiskulud (2546 kr).

9) Koolliteenijad.

10) Arvestamata revisjonikomisjoni liikmed (40).

11) Kaasa arvatud maavolikogu ülalpidamiskulud (26 095 kr).

12) Maa-arsid (11), arsid tervishoiu asutistes (21), jaoskonna tervishoiuarstid (124), jaoskonna ämmaemandad (102), velskerid (10), halastajad (22) ja alamteenijad (55).

13) Sellest suurima osa kannab riik.

14) Vallavanemad (375), vallavanemaabid (940), kantsleiametnikud (762) ja käskjalad (487).

15) Kohtu esimehed (324) ja kohtuliikmed (893).

guselt 750; sellest puht administratiiv alal on tegevaid veidi alla 200 (täidesaatvad organid 179 ja sotsiaaladministratsioon 14). Ametkohtade poolest vallaomavalitsus on arvurikkaim. 375 vallas kogu riigis on 1931/32 a. eelarvete järgi 4760 ametkohta. Sellest on üle 1300 vallavanema ja vallavanemaabi ametkoha, 1222 ametkohta vaestelastekohtus ja 875 kooliteenija kohta. Need on kõik ametkohad, kus omavalitsuse tööle pühendatakse ainult väike osa täistööajast, eriti ametkohtadel peale kooliteenijate.

Omavalitsuste isiklikus koosseisus ettenähtud ametkohtade, resp. ametnikkude ja teenijate, arvu käsitletud ja tab. 1 antud arvude kohaselt võib hinnata linnaametnikkude ja teenijate arvu (arvestamata ettevõtete personaal) ligikaudu 6 peale 1000 linnaelaniku kohta. Alevites teeb see ligikaudu 5 pro 1000 alevielanikku. Maaavalitsustes, jättes arvestamata loomatervishoiu personaal ja teedekapitalist palka saajad, s. o. isikud, kes saavad palka peaaegu täielikult riigilt, võib ametnikkude ja teenijate arvu hinnata umbes üks 1000 maaelaniku kohta (peale linnade rahvastiku arvatud maha ka alevielanikud). Valla teenijaskonda võib hinnata arvuliselt umbes 3,4 peale 1000 maaelaniku kohta. Seda sel juhul, kui jätta arvestamata vallavanemaabid (940) ning valla vaestelastekohtu esimehed (324) ja kohtu liikmed (898), kes omavalitsuse tööga on koormatud üsna vähe ja saavad ka õige väikest palka.

2. Töö tasumisviis ja sotsiaalne kindlustus.

Modes de paiement et assurance sociale.

Erandita kõigis omavalitsuste palgaolude korraldamine kuulub vastavate omavalitsuste — linna-, maa-, alevi- ja vallavolikogude võimkonda. Osalt seepärast, osalt küll ka puht majanduslikkul põhjustel omavalitsuste teenijate palganormid on üksikutes omavalitsuste asutistes kaunis lahkuminevad, kuigi töö iseloom ja töörohkus neis sel määral vast ei erine. Üldiste palgaolusid korraldavate normide puudumisega on seletatav ka asjaolu, et mitte kõigis omavalitsustes pole viidud läbi teenistusevanusetasu ja lasteabiraha süsteemid ja et puudub ühtlus ka omavalitsuseteenijate haigusekindlustuse suhtes. Ainult pensioni saamise suhtes omavalitsuseteenijate õigused ja pensioninormid on korraldatud riigiteenijatega ühistel alustel sama seadusega (V. Riigi- ja omavalitsuste teenijate pensioniseadus, R. T. 1924 a., nr. 123/124). Pensioniseaduse alla ei käi omava-

litsuseteenijatest vaid need, kelle töö omavalitsuseasutistes ja -ettevõtetes Vabariigi Valitsuse otsuste järgi on arvatud kõrvaltööks (v. R. T. 1925 a. nr. 87/88, R. T. 1926 a. nr. 54 ja R. T. 1927 a., nr. 73).

Rahaliste lisatasudena, peale põhipalga, esinevad omavalitsuse palgaliste teenistuses peamiselt teenistusevanusetasu ja lasteabiraha. Muid rahalisi lisatasusid makstakse harvem — harukordadel kord aastas lisatasuna kolmeteistkümnes kuupalk.

Teenistusevanusetasu makstakse mitmes omavalitsuses ja seda osalt erinevate normide järgi. Enamjaolt makstakse seda küll riigiteenijatega ühistel alustel. Teatavasti riigiteenijate teenistusevanusetasu seaduse järgi on selle maksmine riigiasutistes piiritletud nn. libiseva skaala kohaselt järgmiste normidega (R. T. 1929 a., nr. 20):

teenistuseaastad	teenistusevanusetasu norm (% põhipalgast).
4—6	3—5%
7—9	6—10 „
10—12	9—15 „
13—15	12—20 „
15—	15—25 „

Madalamad teenistusevanusetasu normid on maksvad kõrgemate palgaastmete juures, s. o. teenistusevanusetasu norm langeb suhteliselt palgaastmete tõusu suunas.

Riigiteenijate suhtelisel ühtlasel määral makstakse teenistusevanusetasu vaid Tartu, Rakvere ja Tapa linnavalitsuses ning Järva, Tartu ja Võru maaavalitsuses. Pealegi Järva maaavalitsuses ei võeta arvesse teenitud ajana teenistust riigi- ja teistes omavalitsuseasutistes. Pärnu linnavalitsuses makstakse teenistusevanusetasu samuti riigiteenijatega ühistel alustel, kuid poole väiksemal määral. Tallinna linnavalitsus aga maksab oma teenijatele teenistusevanusetasu iga 5-aastase teenistuse järgi 5% palgast, maksimaalselt kuni 15%.

Harju maavolikogu määrus teenistusevanusetasu suhtes on hoopis iselaadi. Juriidiliselt teenistusevanusetasu ei ole. Kuid tegelikult makstakse lisatasuna iga 5-aastase teenistuse järgi 5% palgast maksimaalselt kuni 20% (incl.) Seda peetakse palgakõrgenduseks ja arvatakse pensioninormi arvutamisel palgaosana põhipalgale juure. Teistes eelnimetamata linna- ja maaavalitsustes puudub teenistusevanusetasu täiesti. Alevivalitsuste kohta puuduvad andmed.

Lasteabiraha makstakse riigiteenijatega ühistel alustel Narva, Pärnu, Tapa ja Tartu linnavalitsuse teenijatele ning Järva, Harju, Viljandi ja Tartu maaavalitsuse teenijatele. Valga maaavalitsuses makstakse laste abiraha

riigiteenijate normide järgi alates 1931/32 eelarveaastast, kuna varem maksti naise ja laste pealt maal ja linnas 3 kr kuus. Eelnimetamata omavalitsustes lasteabiraha ei maksta.

Veel kirjum on pilt haigusekindlustuse suhtes. Normid pole erinevad mitte üksnes arstiabi ja ravimise suhtes, vaid ka palgakäripimise suhtes pikemaajaliste haiguste puhul. Haigusekindlustusekuludest kannavad teenijad ise Tallinna, Nõmme ja Pärnu linnavalitsuses 20%, Tartu linnavalitsuses 1/3. Visiidid linnaarsti juures on Nõmme linna teenijatel tasuta. Rakvere linnavalitsuse teenijatel ja nende perekondadel on ravimine haigemajas tasuta, muist kuludest kannab abitarvitaja, kui tema palk ei ületa 100 kr kuus — 25%, kõrgema palga juures — 35%. Maavalitsuseteenijatest kannavad ravimiskuludest abitarvitajad ise Harju ja Tartu m. v. 25% ning Pärnu m. v. 20%. Osa omavalitsustes, nimelt, Haapsalu, Tapa, Türi ja Valga linnavalitsuses ning Järva, Lääne, Viljandi, Valga ja Võru maavalitsuses kannavad haigusekindlustusekuludest ise abitarvitajad ametnikud ja teenijad suhteliselt sama palju kui riigiteenijad. Narva, Kuressaare, Paide, Paldiski, Petseri, Põltsamaa ja Viljandi linnavalitsuse, niisama Viru maavalitsuse teenijate arstiabikulud kannab täiel määral omavalitsus. Tõrva linnavalitsuse teenijad kannavad ravimiskulud täiel määral ise, Petseri maavalitsuse teenijate suhtes puudub haigusekindlustuse korralduse kohta maavolikogu määrus. Võru linnavalitsuse teenijatest abitarvitajad kannavad ravimiskuludest 1931 a. 1 aprillist peale ambulatoorse või koduse ravimise puhul 20%, statsionaarse ravimise puhul muis ravimisasutistes, peale Võru linna haigemaja, 10%. Ravimine Võru linna haigemajas ja teenistusekohuste täitmisel saadud haavade, vigastuste ja haiguste ravimine igasuguse arstimisviisi juures sünnib täiel määral linna kulul. Saare maavalitsuse teenijate ravimiskulude küsimuse otsustab igakord maavalitsus. Petserimaal puudub ravimiskulude kandmise kohta samuti maavolikogu määrus.

Palgamaksmine pikemaajalise haiguse puhul sünnib enamjaolt samade normide kohaselt nagu see on maksev riigiteenijate kohta, s. o. palka makstakse kuni tervekssaamiseni, aga mitte kauem kui 26 nädalat järgimööda, korduval haigestumisel — kokku mitte enam kui 30 nädalat aastas: a) esimese haigusekuu jooksul täispalk, b) järgmistel kuudel 2/3 palgast (v. R. T. 1924 a. nr. 149, seadus nr. 97 § 29). Nende normide kohaselt sünnib palgamaksmine kõigis maavalitsustes, peale Saaremaa, kus kauem kestva haiguse

puhul palgamaksmise küsimuse otsustab igakord maavolikogu ja Petseri maavalitsuse, kus sellekohane määrus puudub.

Linnavalitsuste määrused palgamaksmise suhtes haiguseaja eest on tunduvalt lahkuminevad. Nii, Petseri linnavalitsus maksab haiguse puhul, haiguse kestusele vaatamata, täie palga. Tallinna linnavalitsuses makstakse 3-st haiguse päevast 1/3 palka kodus ja 1/3 palka haigemajas ravimisel. Nõmme linnavalitsuses makstakse 1931 a. sügisest saadik pikemaajalise haiguse puhul täispalk 3 kuu jooksul, kauem kestva haiguse puhul otsustab palgamäär igakord linnavolikogu. Kuressaare, Paide, Tõrva ja Narva linnal puudub sellekohane määrus. Tegelikult Narva linna teenijatele makstakse esimesel haigusekuul, samuti kui riigiteenijatele, täispalk; järgmistel kuudel kuni kuuenda kuu lõpuni makstakse palka suuruses, mille linnavalitsus igakord *ad hoc* määrab. Kõigis eelmainsimata linnades makstakse palka haiguse puhul ühistel alustel riigiteenijatega.

3. Omavalitsuseasutiste palgakrediidi ulatus 1931/32 a.

Montant des crédits assignés pour les salaires en 1931/32.

Palgakrediidi ulatuse määramisel on püütud võtta sisse kõik summad, milliseid 1931/32 a. eelarveaasta jooksul on kavatsatud üks puha kellele palga näol välja maksta. Nii on hariduse alal, peale õpetajate palgade, võetud arvesse kooliteenijate palgad jne. Tervishoiu alal on palgakrediidina arvestatud peale puht administratiivalaliselt tervishoiualal tegevate isikute palgakrediidi ka tervishoiuasutiste personaalile palgamaksmiseks ettenähtud krediit. Kuna eesmärgiks oli teha kindlaks üldist palgakrediidi ulatust, on peale omavalitsusettevõtete alalise koosseisu palgakrediidi arvestatud ka ajutiste töäjõudude ning hooajajõudude palkamiseks ettenähtud krediit. Arvestamata on aga jäetud palgakulud hoonete ja välisheitiste remondi ja ehituse alal, kuna sel alal palgakrediit on sageli arvestatud eelarvetes ühes materjalide muretsemiseks ettenähtud krediidiga. Samal põhjusel on jäetud arvestamata ametnikkude päevarahad, mis erandita kõikjal arvestatud ühes sõidurahaga. Palgakrediidi juure on arvatud ka kõik lisatasud natuuras, hinnatult raha peale.

1931/32 a. peale koostatud eelarvete järgi ulatub üldine omavalitsuseasutiste palgakrediidi summa üle 7 milj. kr aastas, millest omavalitsuse ettevõtete palgakrediit teeb 1,5 milj. kr ehk ümmarguselt 20%. Ülejäävad 80% ehk 5,7 milj. kr kulub palgakadeks puht omavalitsuste administratiiv funktsioonide täitmise alal linnade ja alevite heakorra, hoolde-

Omavalitsuseasutiste palgakrediidi ulatus 1931/32 a. eelarvete järgi
(1000 kr.)¹⁾
Crédits assignés pour les salaires par les administrations locales en 1931/32 (1000 kr.)

2.	Krediidi üldsumma	
	Total	Sellest ettevõtet Donat entre- prises
Linnavalitsused—Municipalités	4 525,3	1 481,7
Alevivalitsused—Admin. de bourg	107,7	7,8
Maavalitsused—Admin. d'arrond.	1 141,5	30,3
Vallaavalitsused—Admin. de commune rurales	1 442,8	—
Kokku—Total	7 217,3	1 519,8

kande, rahva- ja loomatervishoiu ning rahvavariduse korraldamiseks, sel määral kui see kuulub omavalitsuseasutiste ülesannetesse.

Palgakrediidi ulatuselt, niisama kui palgaliste arvult, on esikohal linnavalitsused. Krediidi üldsummast (7,2 milj. kr) kuulub linnade eelarvetesse 4,5 milj. kr ehk veidi üle 60%. Teisel kohal on vallaomavalitsus 1,4 milj. krooniga (ligi 20% üldsummast). Maaavalitsuste palgakrediit on veidi väiksem — 1,14 milj. kr ehk ümmarguselt 15% ümber omavalitsuste palgakrediidi üldsummast. Alevivalitsuste palgakrediit ulatub võrdlemisi väikse palgaliste arvu tõttu vaid veidi üle 100 tuh. kr, mis annab ümmarguselt 1,5% (Üksiasjad v. tab. 1). Tundub loomulikuna küsimus, milliste kuludega suhteliselt, vähemalt palgakrediidi ulatuses, on seotud ühiskondliku elu korraldus omavalitsuste tegevuspiirkonda kuuluvas ulatuses — asumite (linnade ja alevite) heakord, rahvavaridus, hoolekanne, tervishoid, tuletõrje, lõpuks, puhtomavalitsuste administratsioon jne. Kui jätta välja omavalitsuste tööstuslikud ja ärilised ettevõtted (elektri- ja gaasijaamad, apteegid jne.), transport (tramm, veovoovid), lõpuks põllumajanduslikud ettevõtted ja omavalitsuse varade kasutamisel tingitud kulud, siis teeb ülejäänud palgakrediit aastas suhteliselt elanikkude arvule järgnevad summad:

linnavalitsus	8,4 kr	1 linlase kohta
alevi "	3,6 "	1 aleviel. "
maa "	1,5 "	1 maael. "
valla "	1,9 "	1 " "
keskmiselt	4,9 "	1 elaniku "

Paistab silma, et linnavalitsuste palgakulud on suhteliselt mitmekordselt suuremad, kui teistes omavalitsuste asutistes. Ka alevivalitsuste palgakulud on võrdlemisi väikesed, võrreldes linnadega, kuigi palgaliste arvus sellist vahet ei võinud konstateerida. Selle põhjuseks on asjaolu, et alevivalitsustel on võrdlemisi suur osa madalapalgalisi teenijaid (ale-

vivanemate abid — 36, kooliteenijad — 17 jne.) ja et alevivalitsuse teenijate palgad on üldiselt tublisti madalamad kui linnateenijate omad.

4. Palgaolud linnaomavalitsustes. *Salaires dans les municipalités.*

Linnaametnikkude põhipalganorm oli 1930/31 eelarveaasta keskmiselt üle riigi 99,6 kr kuus. Kuna, olenevalt materjali iseloomust, keskmistena on arvatud kõikjal mediaanid, sellest keskmisest (99,6 kr kuus) kõrgema ja madalama palga saajate arv on võrdne. Peale põhipalga 46,5% ametnikkudest sai teenistusevanusest, 21,7% sai lasteabiraha, ümmarguselt 1/3 ametnikkudest sai muid rahalisi lisatasusid ja 16,1% sai veel lisatasu natuuras — tavaliselt korterivarustust. Ühes lisatasudega keskmine teenistus tõusis 109,4 kr peale kuus. Seega said linnaametnikud lisatasudega põhipalgale juure keskmiselt 9,8 kr kuus ehk ligi 10%.

Peab tähendama, et nende keskmiste arvutamisel on võetud linnaametnikkudena ka isikud, kes tööiseloomu tõttu pühendavad linnateenistusele vaid osa täistööajast, nagu osa eriasutiste juhatajaid, raamatukoguhoidjaid, kooliariidid jne. Jättes need hoopis välja ja arvestades vaid ametnikkude koostisega, kes pühendavad omavalitsuse tööle täistööaja, saame 1930/31 a. kohta nende keskmise teenistuse tasena (Me, ühesarvatud lisatasud) 112,7 kr kuus.

Alla keskmise teenistusenormi on linnavalitsuse teenistuse eest saanud töötasu tähtis osa tavalisest kantselei tööjõust, nagu asjaajajad, raamatupidajaabid ja arveametnikud, laekahoidjad, masinakirjutajad jne. ning osa alama eriharidusega isikutest, nagu velskerid, halastajaõed, apteegiõpilased jne. Sageli nende teenistus langeb tublisti alla selle normi, mõnel ametkohal, näiteks, kuni 40 kr kuus. Need on aga siiski, nähtavasti, vähem kogenud tööjõudude, „algajate“ palganormid, osalt provintsilinnade palganormid, kus teenistuse tasem üldiselt madalam, suuremate linnadega võrreldes, nagu Tallinn ja Tartu.

Kõrgema palgaga linnavalitsustest palga saajate hulka kuuluvad kõigepealt linna-pead, nende abid ja teised linnavalitsuseliikmed, kelle teenistus on üldiselt 1½ kuni 2 korda kõrgem üldisest teenistuse tasemest. Neile järgneb juhtiv ametkond, kelle palk on erandita üle 100 kr kuus, ulatub osalt üle 200 kr kuus ja harukordadel isegi kõrgemale. Peale nende kuulub kõrgema teenistusega

¹⁾ Arvestamata sõidu- ja päevarahad ning hoonete ja välisehitiste ehitus ja remont.

rühma rida ametkohti osalt ülesannete tähtsuse, osalt kõrgema kutselise kvaliteedi tõttu jne. Sii kuuluvad, näiteks, sekretärid, keskmise teenistusega kuus 160 kr, nende abid (147,5 kr), raamatupidajad (153,5 kr), eriasutiste juhatajad (142,7 kr, kaasa arvatud osalise tööajaga töötavad isikud), tervishoiu-

asutiste juhatajad (146,7 kr), arstid (175,5 kr), kõrgemad tehnilised jõud (206,7 kr) jne. Loomulikult, ka neil ametkohtadel on teatud osal teenistus võrdlemisi madal, kuid üldiselt nende teenistuse tasem on keskmisest tunduvalt — ümmarguselt 25—75% võrra — kõrgem. (Üksikasjad v. tab. 3.)

Linnavalitsuste tüüpiliste ametkohtade palgaloalud—Salaires des employés typiques des administrations municipales.

3.	Jaotus kuu palganormi järgi (kr) Répartition d'après le salaire mensuel (kr)																		Kokku — Total	Lisatasusajaate % % des salariés recevant	Keskmine teenistus kuus ühe lisatasudega (kr) (médian) Moyenne du salaire mens. (kr) (médiane)	Keskmine teenistus kuus ühe lisatasudega (kr) (médian) Gain moyen en mens. (kr) (médiane)	% (palganorm = 100)								
	10	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	100-109	110-119	120-129	130-139	140-149	150-159	160-169	170-179						180-189	190-199	200					
Linnapead—Maires						1						2			1	3	1	1			8	171		6,7	20,0	6,7	165,0	167,5	102		
Linnapeaabiid—Maires adjoints																2					4	6	16,7	—	33,3	—	240,0	240,0	100		
Linnafunkid—Conseillers												3				1	1	3			14	22	—	—	27,3	—	207,5	207,5	100		
Juhtivad ametnikud ²⁾ —Empl. supér.														2	3	1	5	2	5	1	4	2	23	48	64,6	35,4	45,8	25,0	195,0	222,5	114
Sekretärid—Secrétaires																5	8	2	1		3	11	54,5	15,0	30,0	20,0	145,0	160,0	110		
Sekretäriabiid—Secr. adjoints																					1	3	11	54,5	27,3	27,3	—	185,0	147,5	109	
Asjaajajad—Sous-secrét.						1	3		1	6	12	24	10	3	5	4					6	1	77	58,4	24,7	14,3	3,9	90,5	103,5	107	
Raamatupidajad—Teneurs de livres											2	2		3	7	7	1	3	3		1	4	4	37	64,9	18,9	29,7	5,4	136,4	153,8	118
Raamatupidajaabiid ja arveametikud—Comptables																								46	45,7	2,2	34,8	6,5	95,8	105,5	110
Laekahoidjad—Caissters																								36	47,2	25,0	47,2	—	90,0	102,0	113
Kantseleiametnikud ³⁾ —Employés de bureau																								191	55,5	18,3	48,5	6,8	90,8	94,4	104
Masinakirjutajad—Dactylograph.																								12	75,0	8,3	25,0	—	87,5	93,3	107
Eriasutiste juhatajad—Chefs des établissements																								110	49,1	9,1	23,6	45,5	122,2	142,7	117
Tervishoiuasutiste juhatajad—Chefs de établ. sanitaires																								28	50,0	32,1	21,4	7,1	137,5	146,7	107
Arstid ⁴⁾ —Médecins	1																							65	60,0	60,0	27,7	26,2	151,5	175,5	116
Kooliarsid—Médecins d'école																								19	78,9	68,4	5,3	—	95,9	108,4	111
Laborandid—Laborants																								6	35,3	66,7	—	16,7	115,0	120,0	104
Veiskerid—Aides-chirurg.																								23	43,5	21,7	34,8	47,8	79,2	95,0	120
Haigatajaõed—Soeurs de charité																								96	49,0	13,5	50,0	51,0	92,4	96,4	104
Haigeraavitsejad ja sanitaarid—Infirmières et sanitaires																								135	42,2	1,5	57,0	58,5	61,8	65,8	106
Apteekriabiid—Aides-pharmac.																								41	58,7	78,0	75,6	2,4	115,4	125,4	109
Apteegi õpilased—Élèves en pharmacie																								12	—	58,3	53,3	—	60,0	60,0	100
Kõrgemad tehnilised jõud ⁵⁾ —Personn. techn. supér.																								18	50,0	22,2	38,9	5,6	190,0	206,7	109
Alam tehniline personaal ⁶⁾ —Pers. techn. infér.																								31	74,2	45,2	51,6	32,3	107,7	132,1	123
Lasteaednikud—Chefs des jardins d'enfants																								24	33,3	—	—	33,3	101,7	104,4	103
Raamatukoguhoidjad—Bibliothécaires																								22	4,5	—	—	—	24,0	24,0	100
Tuletõrjujad—Sapeurs-pompiers																								40	80,0	20,0	62,5	2,5	90,0	92,5	103
Alamteenijad ja töölised—Service et ouvriers:																															
Mehed—Hommes	116	16	27	31	37	136	97	28	16	1												407	49,1	22,6	34,4	50,1	65,6	78,9	113		
Naised—Femmes	114	6	22	50	45	255	7	2	3													453	40,4	15,7	33,8	42,6	61,8	63,7	103		

Linnavalitsuste alamteenijad (uksehoidjad, käskjalad, vahid, ruumide koristajad, kooliteenijad jne.) ning töölised (arvestamata tööstusetöölised) on teenistuse seisukohalt ainult vähe homogeensem kompleks kui ametnikud ja eriteadlased. Jättes teenistuseredelist välja osalise tööajaga töötavad isikud,

milliseid alamteenijate hulgas on võrdlemisi palju, saame meestel teenistuse kõikumise 40—110 kr ja naistel 30—80 kr kuus. Ainult vähestel ulatub teenistus väljaspoole neid piire. Arvates kaasa osalise tööajaga alamteenijad, saame keskmise palganormi meestel 65,6 kr ja naistel 61,8 kr kuus.

1) Pärnu linnapea, kui rligikogulise, linnalt palka ei saa ja on siin arvestamata.
 2) Osakonna juhatajad, direktorid, metsaüllemad jne.
 3) Kaasaarvatud perekonnaseisu ametnikud, jaoskonna juhatajaabiid ja laovalitsejad.
 4) Kaasaarvatud vanemad apteekrid.
 5) Linnainsenerid, maamõõtjad, arhitektid, keemikud jne.
 6) Tehnikud, joonestajad, ehituseõude juhid, ehitusemeisterid, kümnikud, mehaanikud, autojuhid jne.

Lisatasusaaajate arv on alamteenijate hulgas suhteliselt ametnikkudest lisatasusaaajate arvule väga ligidane, peale korterivarustuse, millist sai 45,5% alamteenijate ja tööliste arvust, ametnikkudest aga kaugelt väiksem osa. Seda tingib asjaolu, et hulgad alamteenijatest, töö iseloomust tingitult, peavad asuma alaliselt kättesaadavalt sama asutise ruumides, kus nad teenivad. Ühes lisatasudega alamteenijate kuuteenistus ulatus keskmiselt meestel 73,6 kr ja naistel 63,7 kr; välja arvatte osalise tööajaga töötajad, võib nende keskmiseks teenistuseks lugeda vastavalt 76,8 kr ja 64,3 kr kuus.

Paistab silma asjaolu, et mees- ja naisalamteenijate teenistuse vahe on võrdlemisi väike. Tööstusetöölise teenistuse vähekorraga võrreldes, saame järgneva pildi:

	Teenistus (linna alamteenijail kuus - kr. tööstusetööl. tunnis - sst.)	%
Linnaalamteenija:		
Mees	76,8	100
Naine	64,3	84
Tööstusetööline:		
Mees	38,6	100
Naine	23,2	60

Nii on tööstuses naiste teenistus 40% võrra madalam meeste teenistusest, linna alamteenijatel vaid 16% võrra. Meie tööoludes on see, kui haruldus, üldiselt märkimisväärne nähis.

Tundub loomulikuna tarvidus võrrelda linnaametnikkude ja teenijate palgaolusid linnade järgi. Siin ei ole sedavõrt tähtis analüüsida palgatingimuste üksikasju, norme, lisatasusid jne. kuivõrt selgitada, millised on teenistuse ja selle ostujõu erinevused üldse.

Kantseliametnikkude ja alamteenijate teenistus linnade järgi.
Gains des employés de bureau et du service d'après les villes.

	Keskmine teenistus kuus kr (Me) - Gain moyen mensuel kr (Me)		% (Tallinn = 100)			Toiduainete võrdlev maksumus (1922 a ja 1923-28 Tallinn = 100)
	Alamteenijad		Employés de bureau	Service		
	Mehed	Naised		Hommes	Femmes	
Tallinn	103,5	89,4	67,2	100	100	100
Tartu	89,0	76,3	59,5	86,0	85,3	88,5
Narva	77,5	65,6	54,0	74,9	73,4	80,4
Pärnu	93,3	64,6	63,8	90,1	72,3	91,9
Viljandi	85,0	63,9	45,7	82,1	71,5	68,0
Valga	78,3	61,0	51,7	73,7	63,2	76,3
Rakvere	66,7	64,2	51,9	64,4	71,5	77,2

Osalt selgub küsimus tab. 4 toodud andmetest, kus võrdluse abinõuks võetud sisult võimalikult homogeensed ja arvukamalt esindatud ametalad, mis on võrdluse täpsuse kasuks. Sellele vaatamata, täppis võrdlus pole siiski sugugi kerge, sest, esiteks, peale tootluse puuduvad andmed teiste kuluartiklite võrdle-

va maksumuse kohta üksikutes linnades ja, teiseks, peale teenistuse erinevuse tuleb veel pidada silmas eelmainitud lahkuminekuid linnavolikogude määrustes haigusekindlustuse suhtes.

Palgaandmetest näeme, et need on üksikute linnade järgi väga lahkuminevad. Kui seda kantseliametnikkude suhtes võib vast vähe- sel määral põhjustada töötõu kvaliteedi erinevuse võimalus, samuti lahkuminevad ametkonna ülesanded, siis ometi ei saa seda öelda alamteenijate kohta. Igatahes tuleb pidada suurt teenistuse lahkuminekut üksikute linnade järgi ja Tallinna linnavalitsuse palgaliste suhteliselt kõrget palkade tasapinda töönaoliseks, sest osutunud erinevused on siiski puht tehnilistest kõrvalteguritest mõjutatud vähe.

Teatud määral palganormide ja teenistuse kõikumus on õigustatud elumaksumuse erinevusest. Tallinna palgaliste ostujõudu suruvad suurel määral alla, teiste linnadega võrreldes, kõrge korteriüürid, kallim küttematerjal, paratamata reisikulud linna piirides (trammil, autobusel), mis väikses linnas jäävad ära jne. Umbkaudse arvestuse järgi üldelumaksumuse kõikumust üksikutes linnades Tallinna alusel (100) võib hinnata ümmarguselt 85-90 peale, mis õigustab sel määral ka palkade erinevust. Tallinna ja Tartu linnavalitsuse ametnikkude teenistuse ostujõud näib olevat ligidalt võrdne, teistes linnades aga mainitud kahe linna palgaliste ostujõust tunduvalt madalam ja ka omavahel lahkuminev. Peale majanduslikkude tegurite, mis võivad olla sellise olukorra põhjuseks, on see tingitud ka asjaolust, et iga linn normab oma ametnikkude ja teenijate palgad.

5. Palgaolud alevivalitsustes.

Salaires dans les administrations de bourg.

Alevivalitsuse palgaliste arv on üldiselt väike ja ka kasutadaolev andmestik on ulatuselt kasin.

Ülevaate alevivalitsuseteenijate palgaoludest annavad järgnevad arvud:

	Keskmine palganorm	Keskmine teenist. ühes lisatasudega	%
	(kr)	(kr) (palganorm = 100)	
Alevisekretärid	107,1	110,0	103
Sekretärid ja kants. ametn.	53,3	60,0	113
Käskjalad	38,6	43,3	112
Muud alamteenijad	22,0	22,0	100

Rahalised lisatasud moodustavad alevioma- valitsuse palgaliste teenistuses õige väikse osa. Sekretäridest lisatasusaaajaid oli vaid 12,5%, alamteenijatest 20-30%. Tasu naturas

sai sekretäridest 75%, kantsleiametnikkudest veidi üle 15%, käskjalgadest ümmarguselt 65% ja muist alamteenijaist ligi 30%. Üldiselt alevivalitsuse ametnikkude ja alamteenijate palgaolud on vallavalitsuste omadele ligidased.

6. Palgaolud maa-valitsustes.

Salaires dans les administrations d'arrondissement.

Olemasolevast neljast omavalitsuseasutiste liigist maavalitsuste ametnikkude teenistuse keskmine (põhipalk, arvatud juure lisatasud) on kõrgeim. Nii ulatus see ametnikkudel linnavalitsustes 112,7 kr ja alevivalitsustes 90,0 kr, maavalitsustes aga 122,0 kr, vallasekretäridel 113,2 kr jne. (v. tab. 7). Sellist teenistuse vahetkorda ei põhjasta mitte maavalitsuse ametnikkude kõrgemad töötasunormid, vaid maavalitsuste, kui asutiste, võrdlev väiksus, mille juures kõrgemapalgaline juhtiv ametkond

omab arvult suurema osatähtsuse ja mõjutab seega üldist palkade keskmist. Tööpooles, maavalitsused on esindatud suhteliselt arvuksamalt juhtiva ametkonna ja mitmelt alalt eriteadlastega, kes saavad ka kõrgemat tasu. Kui võrrelda aga iseloomult ühtlase tööalaga linna- ja maavalitsuste ametnikkude palganorme ja teenistuse keskmisi, siis näeme, et need ei erine kuigi palju. Nii, näiteks, keskmine palganorm on linnapeabidel 240 kr, maavalitsuse abiesimeestel 213,2 kr kuus, linnanõunikudel 207,5 kr, maavalitsuseliikmetel 205,0 kr, raamatupidajatel vastavalt 136,1 kr: 136,7 kr, linnakantsleiametnikkudel 90,8 kr, meie klassifikatsiooni järgi „muudel ametnikkudel administratiiv alal“ maaomavalitsustes samuti 90,8 kr kuus jne. (v. tab. 3 ja 5). Nii tuleb lugeda linna- ja maavalitsuste ametnikkude palgaolusid võrdsetel ametkohtadel üldiselt võrdseteks.

Maavalitsuste tüüpiliste ametkohtade palgaolud—Conditions des salaires des employés typiques des administrations d'arrondissement

5.

	Jaotus palganormi järgi Répartition d'après le salaire mensuel (kr)										Lisatasu-saajate %—% des salariés recevant								
	—20	20—39	40—59	60—79	80—99	100—119	120—139	140—159	160—179	180—199	200—	Kokku—Total	Teenistusevõrreldus Supplém. d'ancienneté	Lisatööraha Allocat. p. les enfants	Muuraühilised lisatasud Autres suppléments	Naturakalad Allocations en nature	Keskmine korpaga norm (kr) (mediaan) — Moyenne du salaire mens. (kr) (médiane)	Keskmine teenistuse kuus ühes lasatasuga (kr) (mediaan) — Gain moyen en net (kr) (méd.)	% (palganorm = 100)
Administratiiv ala—Administration.																			
Maavalitsuse esimehed—Présidents d'admin.	—	—	—	—	—	1	1	2	7	13	27,3	—	36,4	9,1	230,0	245,0	107		
„ abiesimehed—Prés-suppléants	—	—	—	—	—	5	2	2	16	27	14,8	—	44,4	—	213,3	220,0	103		
„ liikmed—Membres d'admin.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	69	28,8	25,4	11,9	205,0	208,3	102			
„ asjaajajad—Sous-secrét.	—	—	3	7	19	23	3	3	—	18	33,3	16,7	11,1	117,4	124,1	106			
Raamatupidajad—Teneurs des livres	—	—	1	3	6	4	2	2	—	18	28,6	—	14,3	136,7	144,0	105			
Masinaakirjutajad—Dactylographes	—	—	1	3	3	—	—	—	—	7	28,6	—	—	76,7	76,7	100			
Münd ametnikud administratiiv alal—Autres employés admin	—	—	2	13	26	9	6	2	—	58	25,9	6,9	13,8	90,8	92,7	102			
Tehniline personal ja eriteadlased—Personnel technique et spécialistes.																			
Agronomid, kultuurtehnikud ja instruktorid—Agronomes, améliorateurs et instructeurs	—	—	1	—	1	4	6	—	1	14	14,3	7,2	14,3	123,8	124,0	101			
Insenerid ja arhitektid—Ingénieurs et architectes	—	—	—	—	—	—	—	1	1	13	7,7	—	15,4	210,0	221,7	106			
Nooremad insenerid, tehnikud, töökodade juhatajad ja joonestajad—Ingén. subalternes, techniciens, chefs d'atelier et dessinateurs	—	—	—	—	—	7	4	4	—	15	13,3	20,0	13,3	122,5	130,0	106			
Teemelisid—Constructeurs des routes	—	—	—	—	—	3	15	34	—	50	4,6	16,0	—	125,3	125,7	100			
Motoristid (auto-, teehõõvil- ja teerullijuhid)—Moteuristes et chauffeurs	—	—	—	2	13	7	1	—	—	23	—	39,1	8,7	94,6	97,5	103			
Erlasutiste juhatajad—Chefs des établissements spéc.	—	—	4	3	3	9	3	1	—	23	8,7	8,7	—	103,3	115,0	111			
Tervishoold personal—Personnel sanitaires.																			
Maa-arsnid—Médecins d'arrond.	—	—	—	—	—	2	1	3	—	7	28,6	—	28,6	143,3	150,0	105			
Jaoskonna-arsnid—Médec. de district	—	13	13	2	30	23	8	—	—	89	13,0	—	40,4	91,0	97,2	107			
„ ämmemanded—Sages-femmes de distr.	—	45	29	6	—	—	—	—	—	80	16,3	1,3	—	42,2	44,7	106			
Haigemaja juhatajad—Direct. d'hôpital	—	—	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	20,0	110,0	140,0	127			
Vetskerid, desinfektorid, apteegilõpilased, laborandid—Aides-chef, désinfect., élèves en pharm., laborants	—	—	7	6	2	2	1	—	—	18	5,6	5,0	16,7	66,6	66,7	100			
Halastajad—Soeurs de charité	—	—	1	11	—	—	—	—	—	13	7,7	—	—	50,0	70,0	140			
Sanitarid ja haigeraevitsejad—Sanitaires et infirmières	—	15	3	—	—	—	—	—	—	18	—	27,8	66,7	32,0	47,7	149			
Maa-loomaarstid—Vétérinaires d'arrond.	—	—	1	—	2	—	—	—	—	5	20,0	—	30,0	75,0	105,0	140			
Jaoskonna-loomaarstid—Vétérin. de district	—	—	18	1	5	—	—	—	—	21	—	29,2	54,2	66,7	67,3	101			
Alamteenijad ja töölised—Service et ouvriers																			
Mehed—Hommes	25	16	21	11	1	—	—	—	—	74	5,4	8,1	10,8	35,0	41,4	118			
Naised—Femmes	4	38	13	3	—	—	—	—	—	58	12,1	1,7	10,3	33,2	49,7	150			

Alamteenijate palgaolud on aga, vastuoksa, tunduvalt lahkuminevad. Nende keskmine teenistus, jättes välja osalise tööajaga töötajad, on linnavalitsustes meestel 76,8 kr,

maavalitsustes aga 58,2 kr (vahekord 100 : 76) ja naistel vastavalt 64,3 kr pro 49,3 kr ehk 100 : 77.

Selline vahe on osalt tingitud võrdlemisi kõrgetest Tallinna linnavalitsuse alamteenijate palkadest, kes linnaomavalitsuse alamteenijatest moodustavad enamuse ja mõjutavad seega üldist alamteenijate teenistuse taset. Tõsi, alamteenijate kohta tuleb öelda sama, mis ametnikkude kohta, nimelt, et ka

elumaksumus on Tallinnas kõrgem. Kuid, et suur osa linnaalamteenijatest saab korterivarustuse linna poolt, mis Tallinnas hinnatud alla turuhinna, tuleb linna- ja maavalitsuste alamteenijate teenistuse ja selle ostujõu erinevust pidada üldiselt silmnähtavalt kõrgeks.

Üldine omavalitsuseasutiste ametnikkude ja alamteenijate jaotus põhipalga ja teenistuse järgi (arvatud ka osalise tööajaga töötavad isikud).
Répartition générale des employés des administrations locales d'après leur salaire et gain effectif (personnes travaillant à mi-temps comprises).

	Jaotus põhipalga järgi — Répartition d'après le salaire mensuel										Jaotus % tegelikku teenistuse järgi Répartition d'après le gain total effectif																	
	Ametnikud				Alamteenijad				Kokku		Employés				Service				Total									
	Linnavalitsused	Alevisvalitsused	Maavalitsused	Vallasekretärid	Vallasekretärid ja vallakanseleiametnik.	Linnavalitsused	Alevisvalitsused	Maavalitsused	Valla kooliteenijad	Vallavanemad, nende abid ja käskjalad	Ametnikud	Alamteenijad	Üldse	Municipalités	Adm. de bourg	Adm. d'arrond.	Secrét. de communes	Secr.-adj. et empl. de bur. des com.	Municipalités	Adm. de bourg	Adm. d'arrond.	Service d'école	Secr.-adj. et empl. de bur. des com.	Employés	Service	Gr. total		
																											0,2	1,1
10-19	1,1	—	—	—	—	3,0	17,9	9,3	40,8	95,9	0,5	20,9	10,8	1,1	—	—	—	1,1	17,7	1,3	40,7	33,4	0,5	18,6	9,7			
20-29	0,6	—	0,5	0,3	2,6	8,2	14,3	19,2	12,7	17,8	0,8	13,5	7,2	0,6	—	0,2	0,3	2,6	2,4	14,3	4,9	18,6	16,5	0,7	10,9	5,5		
30-39	0,9	—	10,1	—	6,4	8,2	17,9	26,4	4,9	9,9	3,8	9,2	6,5	0,8	—	—	—	5,6	4,1	14,3	15,9	4,9	11,3	2,6	8,2	5,5		
40-49	3,2	17,9	—	0,3	17,7	6,4	24,9	11,9	1,9	4,3	5,4	6,7	6,1	2,2	17,9	3,8	0,3	6,4	9,2	17,9	24,4	2,0	5,9	4,6	8,2	6,5		
50-59	3,9	3,6	11,0	0,3	25,2	9,4	10,7	12,6	0,5	3,3	8,2	6,3	7,3	2,8	3,6	7,3	0,6	21,4	11,1	14,3	27,2	0,5	4,1	6,3	8,2	7,7		
60-69	3,5	24,8	3,8	1,7	35,3	47,2	—	4,0	—	—	8,1	19,8	14,2	2,8	21,3	8,7	0,6	33,7	33,1	3,6	11,3	—	1,9	8,7	15,9	11,9		
70-79	9,9	3,6	—	9,4	9,0	11,9	—	5,3	—	0,3	8,2	5,3	0,7	7,1	7,1	5,7	2,0	13,6	17,3	3,6	8,6	—	0,6	7,1	8,2	7,7		
80-89	6,9	—	8,4	19,4	3,2	3,0	—	1,3	—	—	8,5	1,4	4,9	7,1	—	8,4	7,4	4,6	7,4	—	—	—	—	0,8	7,0	8,2	5,2	
90-99	20,4	7,1	3,2	22,2	0,3	1,9	—	—	—	—	14,6	0,8	—	—	—	5,4	18,4	0,3	7,0	—	—	—	—	—	10,2	3,1	6,5	
100-109	8,0	17,9	13,2	28,8	0,3	0,1	—	—	—	—	11,3	—	5,6	12,4	10,7	10,7	14,2	0,3	3,7	—	—	—	—	—	10,5	1,6	5,9	
110-119	5,5	3,6	4,4	9,7	—	—	—	—	—	—	5,0	0,0	2,5	7,1	10,7	4,9	19,9	—	1,7	—	—	—	—	—	7,3	0,7	3,9	
120-129	7,7	17,9	14,1	6,6	—	0,1	—	—	—	—	8,1	—	4,0	5,5	14,3	11,8	16,0	—	0,2	—	—	—	—	—	7,9	0,1	3,9	
130-139	3,9	—	3,5	0,6	—	—	—	—	—	—	2,7	—	1,3	4,7	3,6	8,4	11,1	0,3	0,2	—	—	—	—	—	5,9	0,1	2,9	
140-149	4,9	3,6	0,9	0,9	—	—	—	—	—	—	2,8	—	1,3	5,4	3,6	5,7	4,6	—	—	—	—	—	—	—	4,5	0,1	2,3	
150-159	3,5	—	2,6	0,3	—	—	—	—	—	—	2,3	—	1,1	4,0	3,6	2,6	3,7	—	—	—	—	—	—	—	3,0	—	1,5	
160-169	2,2	—	0,9	—	—	—	—	—	—	—	1,2	—	0,6	3,7	3,6	1,0	1,0	—	—	—	—	—	—	—	2,0	—	1,0	
170-179	1,0	—	0,7	—	—	—	—	—	—	—	0,6	—	0,3	2,0	—	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	1,1	—	0,5	
180-189	2,4	—	2,3	—	—	—	—	—	—	—	1,6	—	0,8	2,0	—	2,3	0,6	—	—	—	—	—	—	—	1,5	—	0,8	
190-199	1,6	—	0,5	—	—	—	—	—	—	—	0,8	—	0,4	0,8	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4	—	0,3	
200-209	3,0	—	2,1	—	—	—	—	—	—	—	1,9	—	0,9	2,2	—	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	1,3	—	0,6	
210-219	0,5	—	0,9	—	—	—	—	—	—	—	0,4	—	0,2	2,2	—	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	1,2	—	0,6	
220-229	0,6	—	2,3	—	—	—	—	—	—	—	0,8	—	0,4	1,9	—	1,9	—	—	—	—	—	—	—	—	1,3	—	0,6	
230-239	0,3	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	0,2	—	0,1	0,9	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,3	
240-249	0,3	—	0,5	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	0,1	1,3	—	0,7	—	—	—	—	—	—	—	—	0,8	—	0,4	
250-259	0,7	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	0,3	—	0,2	0,9	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,3	
260-269	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,9	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4	—	0,2	
270-279	0,2	—	0,5	—	—	—	—	—	—	—	0,2	—	0,1	0,1	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	—	0,0	
280-289	1,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,5	—	0,2	0,8	—	0,3	—	—	—	—	—	—	—	—	0,4	—	0,2	
290-299	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	0,1	—	0,0	
300	2,1	—	0,2	—	—	—	—	—	—	—	1,0	—	0,5	3,1	—	0,5	—	—	—	—	—	—	—	—	1,5	—	0,8	
Kokku-Tol.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Keskmine kuus, palgalise kohta (mediaan.) ¹⁾	99,6	85,0	100,0	98,4	59,3	63,0	32,0	34,4	12,3	16,3	94,4	29,7	62,8	109,4	90,0	104,7	113,2	69,8	65,5	32,5	51,0	14,1	17,2	102,2	38,8	65,9		
Isikute arv, mille kohta andmed käivad ²⁾	1056	28	574	351	345	995	28	151	204	1016	2354	2424	4778	1056	28	574	351	345	1009	28	151	204	1046	2354	2438	4792		

7. Palgaolud valla- valitsustes.
Salaires dans les administrations des communes.
peale Ruhnu valla, kus vallaametid peetakse auametina tasuta. Vallasekretäri keskmine põhipalganorm on 98,4 kr kuus. Ühes lisatasudega see tõuseb keskmiselt 113,2 kr peale,

tõustes seega põhipalga tasapinnalt 15% ehk 14,8 kr võrra kuus. Peale teenistusevanustasu, lasteabiraha ja muude rahalistele lisatasude, milliseid maksti ümmarguselt 1/8—1/3-le vallasekretäride üldarvust, omab suurima tähtsuse lisatasu natuuras. Suur enamuse saab neist täieliku korterivarustuse — tasuta korter, küte, valgustus — peale selle mõnin-

1) Moyen mensuelle par salarier (median) kr.
2) Nombre des salariés inclus.

Omavalitsuseasutiste ametnikkude ja alamteenijate jaotus teenistuse järgi (arvestamata osalise tööajaga töötavad isikud).
Répartition des employés et service des administrations locales d'après leur gain (personnes employées à mi-temps non comprises).

7.	Ametnikud -- Employés						Alamteenijad -- Service									
	Linnavalitsused Municipalités	Alevivalitsused Adm. de bourgs	Maavalitsused Admtn. d'arrondis.	Vallasekretärid Secrétaires de com- munes	Vallasekretäriabid ja vallakantselid ametnik. Secr.-adj. et empl. de bur. des com.	Kokku Total	Mehed -- Hommes			Naised -- Femmes						
							Linnavalitsused Municipalités	Maavalitsused Admtn. d'arrond.	Vallakantselid Commissaires des communes rurales	Kokku Total	Linnavalitsused Municipalités	Maavalitsused Admtn. d'arrond.	Kokku Total			
-- 40 kr.	—	—	—	0,3	9,0	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40—49 "	1,2	17,9	0,8	0,3	16,8	3,8	5,6	30,5	45,9	17,0	5,3	16,7	6,4			
50—59 "	2,0	3,6	3,5	0,3	21,4	5,6	10,3	23,7	31,1	16,2	13,3	33,3	14,9			
60—69 "	2,7	21,3	4,0	0,6	33,7	7,9	21,6	22,0	15,6	20,4	44,0	6,3	40,3			
70—79 "	7,9	7,1	6,1	2,0	18,6	7,5	18,3	15,3	4,9	15,0	19,8	2,1	19,0			
80—89 "	7,7	—	7,0	7,4	4,6	6,9	15,1	3,4	2,5	11,1	2,3	2,1	2,3			
90—99 "	12,5	—	7,2	18,4	0,3	10,8	15,3	3,4	—	10,7	1,1	4,2	1,4			
100—109 "	12,3	10,7	13,1	14,2	0,3	10,8	8,5	1,7	—	5,9	0,9	—	0,8			
110—119 "	7,2	10,7	4,8	19,9	—	7,8	4,0	—	—	2,7	0,5	—	0,4			
120—129 "	5,4	14,3	17,5	16,0	—	8,6	0,5	—	—	0,4	0,2	—	0,2			
130—139 "	5,0	3,6	8,0	11,1	0,3	5,8	0,5	—	—	0,4	—	—	—			
140—149 "	5,8	3,8	6,1	4,6	—	4,7	—	—	—	—	—	—	—			
150—159 "	4,3	3,6	3,7	3,7	—	3,4	—	—	—	0,2	—	—	—			
160—169 "	3,0	3,6	1,6	0,6	—	2,3	—	—	—	—	—	—	—			
170—179 "	2,1	—	1,1	—	—	1,2	—	—	—	—	—	—	—			
180—189 "	2,1	—	3,5	0,0	—	1,7	—	—	—	—	—	—	—			
190—199 "	0,8	—	0,5	—	—	0,5	—	—	—	—	—	—	—			
200—	15,2	—	11,5	—	—	9,2	—	—	—	—	—	—	—			
Kokku—Total.	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100			
Keskmine teenistus kuus (Me) kr— Gain moyen mens- uel (médiane) kr	112,7	90,0	122,0	113,2	80,8	105,4	76,8	58,2	51,3	68,2	64,3	49,4	63,3			
Palgaliste arv, kelle kohta andmed käi- vad—N. des sala- riés compris	980	28	374	351	345	2 078	378	59	122	559	435	48	483			

Vallasekretäride jaotus põhipalga ja teenistuse järgi—Répartition des secrétaires de commune rurale d'après le salaire et gain.

8.	Jaotus palganormi järgi kuus (kr) Répart. d'après le salaire mens. (kr)								Kokku — Total	Lisatasusaajate % % des secrétaires recevant				Keskmine kuupalga norm (kr) Moyenne du salaire mens. (kr) (médiane)	Keskmine teenistus kuus ühes lisatasudega (kr) mediaan Gain moyen eff. mens (kr) (médiane)	% (palganorm = 100)	
	60	60—69	70	80	90	100—109	110—119	120—129		130	Teenistusvaanusetus Supplément d'ancien.	Lasteabiraha Allocations p. les enfants	Muud rahalised lisa- tasud Autres suppléments				Naturaalsus Allocations en nature
Võrumaa	—	—	1	6	7	19	3	2	—	88	57,9	47,4	21,1	100,0	102,6	120,0	117
Järvamaa	—	1	—	—	1	3	7	2	—	21	4,8	4,8	14,3	95,2	117,9	128,1	109
Harjumaa	3	—	5	9	7	9	4	2	1	40	65,0	2,5	17,5	92,5	94,3	110,0	117
Läänemaa	—	1	2	9	11	7	1	—	—	32	—	—	15,6	93,8	93,6	105,0	112
Saaremaa	—	—	2	5	7	3	—	—	—	17	—	—	5,9	100,0	92,1	101,2	110
Pärnumaa	—	2	7	20	4	5	2	—	—	40	—	—	15,0	97,5	85,5	97,1	114
Viljandimaa	—	—	2	3	3	15	2	5	1	36	52,8	44,4	16,7	97,2	103,3	122,5	119
Tartumaa	—	—	2	6	23	16	6	4	2	59	—	—	11,9	95,3	99,4	112,9	114
Valgamaa	—	—	5	5	—	7	1	—	—	19	47,4	47,4	42,1	94,7	89,0	113,8	128
Võrumaa	—	2	6	4	8	11	7	1	—	39	69,2	43,6	12,8	94,9	99,4	114,6	115
Petserimaa	—	—	1	1	2	5	—	—	—	10	—	—	20,0	60,0	102,0	109,0	104
Kokku—Total.	3	6	33	68	78	100	34	23	6	351	29,6	17,7	16,5	95,4	93,4	113,2	115
%	0,9	1,7	9,4	19,4	22,2	28,4	9,7	6,6	1,7	100	—	—	—	—	—	—	—

gail juhtudel tasuta aia- ehk aia- ja põllu-
maa, majapidamisruumid jne.

Sageli vallasekretär on ühtlasi postiagen-
tuuri pidaja ehk vaestelastekohtu sekretär,
mille eest saab eritasu. Need lisatasud on
meie kokkuvõttes arvestamata. Ühes nendega
vallasekretäride teenistus on, loomulikult,

tunduvalt kõrgem kui seda näeme tab. 6—9.

Töötasu tasapinnalt on järgneval kohal
vallasekretäriabid ja kantseleiametnikud.
Vallavalitsuste 1931/32 a. eelarvete järgi nende
arv ulatus ligemale 400-ni. Nende teenistus
on keskmiselt ligi ½ võrra väiksem vallasek-
retäride omast. Kuna nad lisatasusid rahas

saavad vaid harukordadel ja natuuras lisatasusaajaid on vaevalt 50% üldarvust, siis nende teenistus ei ületa üldiselt põhipalka enam kui 3% võrra.

Edasi, arvult tähtsa osa vallavalitsuste palgalistest moodustavad valla käskjalad, kohati nimetatavad „vallakasakad“. Valdade 1931/32 a. eelarved nägid neid ette vallamajade juures arvult 341 ja külades 146. Tavaliselt vallamajade juures asuvad käskjalad kulutavad rohkem aega vallateenistuse huvides ja saavad seega ka rohkem palka; kuna külakäskjalgade kohused on väiksemad, on nende palgamäärad samuti madalamad. Esi-

meste põhipalغانorm kõigub peamiselt 30—50 kr kuus, peale selle sageli kuulub põhipalga juure korterivarustus. Tab. 9 antud kokkuvõttes ei ole tehtud vahet kaht liiki käskjalgade vahel, millest tingitud võrdlemisi madal keskmine teenistus.

Vallavanemate ja nende abide põhipalغانormid ja teenistus on, teiste ametkohtadega võrreldes, tunduvalt madalamad, sest vallateenistuse alal pole nende töökoorem kuigi suur. Nende teenistus piirdub enamjaolt vallavolikogu poolt määratud põhipalგaga (v. tab. 9).

Valla palgaliste palgaolud ning nende omavaheline võrdlus maade järgi—Salaires des employés de communes rurales.

9.	Vallavanemad Maires de commune		Vallavanemaabid Maires adjoints		Vallasekretärid Secrétaires		Sekretäriabid ja kantsleiametnikud Secrétaires adj. et employés de bureau			Käskjalad Commissionnaires			Teenistuse kõikumine maade järgi (üleriiklik keskmine = 100) Différences entre les arrondiss. (moyenne génér. = 100)			
	Keskmine palganorm kuus (kr) Salaires moyen mensuel (kr)	Keskmine teenistus kuus (kr)	Teenistuse % (Palganorm = 100)	Salaire moy. mens. (kr)	Gain moyen mens. (kr)	% du gain (salaire = 100)	Keskmine palganorm kuus (kr)	Keskmine teenistus kuus (kr)	% (palganorm = 100)	Vallavanemad Maires de commune	Vallavanemaabid Maires adj.	Vallasekretärid Secrétaires de comm.	Sekretäriabid ja kantsleiametnikud Secr. adj. et empl. de bureau	Käskjalad Commissionnaires		
Virumaa	28,8	10,9	102,6	120,0	117	60,5	62,6	103	36,5	40,5	111	131	108	107	103	121
Järva	22,5	7,1	117,9	128,1	109	63,0	63,8	101	32,5	36,7	113	103	70	117	105	109
Harju	25,8	11,1	94,3	110,0	117	55,5	60,6	108	30,0	36,7	122	117	110	95	99	109
Lääne	18,9	6,7	93,6	105,0	112	53,3	54,0	101	22,5	29,0	124	88	66	92	89	85
Saare	23,3	6,9	92,1	101,2	110	56,9	57,5	101	18,1	21,9	121	106	68	84	95	05
Pärnu	15,6	8,1	85,5	97,1	114	62,5	63,3	101	28,9	33,8	117	71	30	82	104	106
Viljandimaa	20,0	8,3	103,3	122,5	119	64,2	66,4	103	25,0	31,3	125	91	82	116	109	93
Tartu	20,8	11,3	99,4	112,9	114	57,5	59,5	103	32,2	41,5	129	95	112	100	98	124
Valga	17,5	10,3	89,0	113,8	128	55,0	55,0	100	23,5	28,8	123	80	102	98	90	86
Võru	17,5	8,8	99,4	114,6	115	49,3	49,3	100	17,9	26,7	149	80	87	108	81	79
Petseri	40,6	12,2	102,0	106,0	109	62,7	65,0	104	32,5	33,7	109	188	121	92	107	100
Keskmine	22,0	10,1	98,4	113,2	115	59,3	60,8	103	28,2	33,6	119	100	100	100	100	100

Valdade ametkohtade põhipalغانormid ja teenistus on valdade ja keskmiselt maade järgi kaunis kõikumad. Selle asjaolu põhjustavad mitu tegurit: esiteks, valdade suurus, s. o. tööhulk, teiseks vallavalitsuse ja valla rahvastiku majanduslik seisund (see paistab eriti silma Saare- ja Läänemaa valdades) ning, lõpuks, puht juhuslikkuse moment, kuna vallavolikogud, samuti kui teised omavalitsused, määravad teenijaskonna palغانormid igäiks omaette.

8. Võrdlus teiste palgaliste teenistusega.

Comparaisons avec les salaires des autres salariés.

Tundub loomulikuna tarvidus võrrelda mitmelt tööalalt pärit ametnikkude ja teenijate palgaolusid, seda enam, et andmed on olemas. Riigi- ja omavalitsuseasutistes ning tööstusliikudes ettevõtetes tegevate ametnikkude ja alamteenijate teenistuse vahekorra annavad ligikaudse pildi tab. 10 arvud.

Andmete iseloomustuseks olgu öeldud järgmist. Riigiteenijate teenistus on võetud sellisena kui ta oli 1927-28 a. (v.

Riigiteenijate palgaolud 1927-28 a., A. Tooms, Eesti Stat. nr. 84 (11) 1928, lk. 646, tab. 9). Sest ajast peale on riigiteenijate palgaingimusi mitmeti muudetud. 1. aprillist 1929 a. pandi maksma teenistusvanusetasu sadas, mis annab praegu põhipalგale, arvatud ühes lasteabiraha, juure 5,7% ümber*). Teisest küljest, arvatakse nüüd põhipalგast maha 2% riigi- ja omavalitsuse teenijate pensionikapitali arvele. Peale selle on pandud maksimaalselt arstiabi määrus, mille järgi nüüd riigiteenijatel tuleb kanda keskmiselt, võttes arvesse ka statistikaarvestust, 30% ümber ravimiskuludest. Arvatavasti üheltpoolt soodustused ja teisepoolt kärpimised tasakaalustavad üksteist ja riigiteenijate tulu palგast on jäänud endiseks.

Maavalitsuste ametnikkude keskmise teenistuse kohta korra, et see hinnavalitsuste ametnikkude teenistusest on kõrgem vaid suhteliselt arvukast juhtivast ametkonnast ja eriteadlastest koosnevast teenijaskonnast, mis tõstab teenistuse tiliidit tasapinda.

Võttes võrdluse aluseks riigiametnikkude teenistuse, näeme, et kõigil teistel vaatlusele võetud kolmel alal palgad on tublisti kõrgemad riigiteenijate omadest. Kui võtaksime arvesse tööstusettevõtete ametnikkude gratifikatsioonid, kõik natuuras saadavad lisatasud ja arstiabi, mis lasub täiel määral haigekassal ja ettevõtjal, kui, viimaks, võtaksime juure

*) Enne seda maksti umbes samavõrra juure kahe poolekuppalga näol aastas.

juhtiva ametkonna nagu see on võetud arvesse riigi- ja omavalitsuseametnikkude keskmise teenistuse arvutuses, siis loodetavasti leiaksime, et ametnikkude teenistus tööstuses ületab mitte üksnes riigiametnikkude, vaid ka omavalitsuseametnikkude teenistuse, mis on riigiametnikkude teenistusest ümmarg. 15% võrra kõrgem. Tuleks ühtlasi mainida, et käsitatavatest palgaliste liikidest omavalitsuseametnikud töötavad lühima tööpäevaga, selle järgi tuleks riigiteenijad 7 normaaltöötunniga päevas ja, viimaks, tööstusetevõtete ametnikud, kelle tööpäev veidi pikem.

Riigi- ja omavalitsuseametnike palkade võrdlus.
Comparaison des salaires des employés d'État, d'administrations locales et de l'industrie.

	Kesk- teeni- tus kuus (kr) Gain moyen mensuel (kr)	Teenistus riigi- asutis = 100 Gain des employés d'État = 100
10.		
Ametnikud — Employés:		
Riigiasutistes ¹⁾ — <i>Institutions d'État</i>	98,9	100
Linnavalitsustes ²⁾ — <i>Municipalités</i>	112,7	115
Maavalitsustes ³⁾ — <i>Admin. d'arrondissement</i>	122,0	124
Tööstuses ⁴⁾ — <i>Industrie</i>	107,0	109
Alamteenijad — Service:		
Riigiasutistes ¹⁾ — <i>Institutions d'État</i>	58,4	100
Linnavalitsustes — <i>Municipalités</i>	70,1 ⁵⁾	120
Maavalitsustes — <i>Admin. d'arrondissement</i>	54,3 ⁵⁾	93

Alamteenijate teenistuse vahekord on veidi erinev — linnavalitsuste alamteenijate teenistus ületab riigialamteenijate teenistusest suuremal määral kui ametnikkudel, maavalitsustes on nende palgaolud viletsamad kui riiklikkudes asutistes. Kui võtta arvesse, et riigialamteenijatega koos on arvestatud osa kõrgemapalgalisi kvalifitseeritud tööjõude (ülemääraseid), siis tõeliselt teenistuse vahekord riigialamteenijate kasuks pole mitte nii suur, kui näitavad esitatud arvud.

¹⁾ Riigiasutiste koosseisuseaduse mõiste järgi määraliste riigiteenijate ametnikkude ja vabapalgaliste palk ühes naturaaltasude ja lasteabirahaga. Palk lasteabirahata — kr 95,1, lasteabirahata ja naturaaltasudeta — kr 92,1 kuus. Lasteabiraha on arvatud ühtlase 3,5% määral määraliste ja ülemääraliste palga juure.

²⁾ Arvestatud täistööajaga töötavate isikute palgad.

³⁾ Arvestamata kõrgemapalgaline juhtiv ametkond (direktorid, osakonnajuhatajad jne.). Siin arvestatuid enamjaolt arvestamata tasud naturaals, kvalifikatsioonid ja ettevõtjate poolt palga pealt makstavad haigusekindlustuse preemiad (4% palgast).

⁴⁾ Riigiasutiste koosseisuseaduse mõiste järgi ülemäärased riigiteenijad — enamjaolt tööalal alamteenijatega ühtlane personaal (vahid, majateenijad, käskjülad, metsavahid, madalpalgaline raudteelaste personaal jne.).

⁵⁾ Meeste ja naiste võrdkaalustatud keskmine.

Alamteenijate ja tööliste palga võrdlus.
Salaires du service des admin. locales et des ouvriers.

	Kesk- teeni- tus kuus (kr) Gain moyen mensuel (kr)	Teenistus töös- tuses = 100 Gains dans l'industrie = 100
11.		
Mehed — Hommes.		
Alamteenijad — Service:		
Linnavalitsustes — <i>Municipalités</i>	70,8	124
Maavalitsustes — <i>Admin. d'arrond.</i>	58,2	91
Suur- ja kesktööstuses — <i>Industrie (entrepr. ayant plus de 4 ouv.)</i>	62,1	100
Naised — Femmes.		
Alamteenijad — Service:		
Linnavalitsustes — <i>Municipalités</i>	64,3	142
Maavalitsustes — <i>Admin. d'arrond.</i>	49,4	109
Tööliised — Ouvriers:		
Suur- ja kesktööstuses — <i>Industrie (entrepr. ayant plus de 4 ouv.)</i>	45,4	100

Alamteenijate kohta soo järgi saame suur- ja kesktööstuse alusel (100) järgnevad teenistuse vahekorrad. Andmed näitavad, et vastandina ametnikkude teenistus vahekorral, mees-alamteenijate teenistus linnavalitsustes on ümmarguselt 1/4 võrra kõrgem kui tööstuses. Sellest veel madalam on alamteenijate teenistus maavalitsustes.

Alamteenijate naiste teenistuse võrdluse aluseks võtame andmete puudusel keskmise nais-tööstusetöölise teenistuse, mis on tavaliselt alamteenijate teenistusest pisut kõrgem. Ent kõrgemalgi alusel saame suure ülekaalu omavalitsuste alamteenijate kasuks.

Nii võiksime teenistuse vahekordi võtta kokku järgnevalt. Omavalitsuste ametnikkude teenistuse keskmine tasapind ületab ümmarguselt 1/6 võrra riigiametnikkude oma ja on ligidalt võrdne tööstuse ametnikkude omale, alamteenijad asuvad teenistuse poolest enam-vähem ühtlase tasemel, peale linnavalitsuste omade, kelle teenistus teistest keskmiselt 20% võrra kõrgem.

Palgaolude kohta enne Keskbüroo väljaandels hinnanud:

Riigiteenijate palgaolud 1927/28 a., A. Tooms, Eesti Statistika nr. 84(11) 1928 a., lhk. 633—649.

Riigiteenijate arv ja selle vähendamisprobleem, A. Tooms, Eesti Statistika nr. 76(3) 1928 a., lhk. 211—218.

MAAVALITSUSTE TULUD ja KULUD 1929/30 a.

RECETTES et DÉPENSES des ADMINISTRATIONS d'ARRONDISSEMENT en 1929/30.

Sisu: 1) Kulude ja tulude vahekord, lhk. 688. 2) Kulud, lhk. 689. 3) Tulud, lhk. 690. 4) Bilanss, lhk. 691.

Maavalitsuste 1929/30 m/a. tulude ja kulude ülevaade on koostatud, nagu eelmisilgi aastail, aruannete järgi, kusjuures on arvatud tuludeks mainitud aastal laekunud kui ka saada jäänud tulusummad ja kuludeks vastavad väljaantud

kui ka väljaanda jäänud kulusummad. Maavalitsuste liidu poolt tehtud tulude-kulude kokkuvõteteis toimiti mõningaid muudatusi ja ümberpaigutamisi.

Maavalitsuste tulude ja kulude areng—Développement des recettes et dépenses des administrations d'arrondissement.

1.	1929/30	1928/29	1927/28 12 kuud (arvutatud)	1926	1925	1929/30	1928/29	1927/28 12 kuud (arvutatud)	1926
	1000kr.					1925 a. = 100			
<i>Brutto.</i>									
Tulud—Recettes . .	6 372	4 503	4 673	4 930	4 005	159,1	112,4	116,7	123,1
Kulud—Dépenses . .	6 207	4 502	4 718	4 869	3 866	160,6	116,5	122,0	125,9
Ülejääk—Excédent	165	1	— 45	61	139	—	—	—	—
<i>Netto. 1)</i>									
Tulud—Recettes . .	2 597,9	2 046	1 960	2 284	1 928	135,0	106,4	101,92	117,7
Kulud—Dépenses . .	2 432,2	2 045	2 005	2 203	1 784	136,3	114,6	112,38	123,5

1. Kulude ja tulude vahekord.
Rapport entre les recettes et dépenses.

Eelarvetes arvestati 1929/1930 a. tulusid 7 117 tuh. kr (1928/29 a. 4 757 tuh. kr), sellest teedekapitali arvel 3 414 tuh. kr ja teisi tulusid 3 703 tuh. kr ning kulusid üldse 7 115 tuh. kr (1928/29 a. 4 757 tuh. kr), teede alal 3 414 tuh. kr ja muil aladel 3 701 tuh. kr. Eelarvelised tulud ja kulud olid tasakaalus kõigis maades, peale Tartumaa, kus tulud ületasid kulusid 2 tuh. kr võrra.

Tegelikud tulud ja kulud kujunesid ettenähtuist väiksemaiks, esimesed 6,4%, viimased 8,4% võrra (1928/29 a. 5,3% ja 5,4% võrra), teedekapitali alal vastavalt 6,1% ja 11,6% ning

teiste sissetulekute ja väljaminekute alal 6,2% ja 5,4% võrra (ühes ettevõtete tuludega ja kuludega). Nimelt moodustasid tegelikud tulud üldsummas 6 372 tuh. kr (1928/29 a. 4 503 tuh. kr), sellest teedekapitali tulud 3 206 tuh. kr (1928/29 a. 1 614 tuh. kr) ja muud tulud 3 166 tuh. kr (1928/29 a. 2 889 tuh. kr) ning tegelikud kulud vastavalt 6 207 tuh. kr, 3 013 tuh. kr ja 3 194 tuh. kr (1928/29 a. 4 502 tuh. kr, 1 716 tuh. kr, 2 786 tuh. kr).

Üldtulemuseks osutus 1929/30 a. 165 tuh. kr suurune ülejääk, teedekapitali alal 193 tuh. kr ülejääki ja teiste tulude-kulude alal 28 tuh. kr puudujääki. Viimaseist tuludest oli veel laekumata 238 tuh. kr (kuludest oli veel

Tulud, kulud, üle- ja puudujäägid 1000 kr—Recettes, dépenses et solde des administrations d'arrondissement.

2.	Tulud — Recettes				Kulud — Dépenses				Üle- ehk puudujääk Excédent ou déficit (—)					
	1929/30		1928/29		ilma teede kap. tuluta		Sans dépenses pour routes		1929/30		1928/29		ilma teede kap. Sans dépenses pour routes	
	1929/30	1928/29	1929/30	1928/29	1929/30	1928/29	1929/30	1928/29	1929/30	1928/29				
Viru	1 046,3	780,1	542,1	517,9	997,7	761,8	493,5	491,1	43,6	18,3	46,6	26,8		
Järva	341,7	378,7	204,7	291,1	426,0	378,7	289,0	287,7	84,3	—	84,3	3,4		
Harju	723,9	542,8	284,6	290,5	692,2	542,0	284,1	272,8	31,7	0,8	0,5	17,7		
Lääne	553,8	428,8	283,3	324,6	495,3	442,7	301,0	338,8	58,5	— 13,9	— 17,7	— 14,2		
Saare	366,7	293,2	247,1	163,0	363,1	202,5	243,5	164,5	3,6	0,7	3,6	— 1,5		
Pärnu	826,4	384,5	394,5	267,2	820,9	375,7	335,4	247,5	6,1	8,8	6,1	19,7		
Viljandi	537,2	207,7	288,2	197,3	465,1	204,8	284,1	188,2	52,1	2,9	4,1	9,1		
Tartu	945,4	772,4	419,7	374,5	943,2	772,1	419,6	330,9	0,2	0,3	0,2	43,7		
Valga	222,7	191,8	103,6	102,9	204,6	187,4	97,0	97,5	18,1	4,4	6,6	5,4		
Võru	470,4	359,8	196,2	193,1	451,1	359,8	196,2	194,9	19,3	—	—	3,2		
Petseri	339,6	253,4	204,7	162,3	328,1	274,3	200,2	172,2	11,5	— 20,9	4,5	9,9		
Kokku—Total	6 372,1	4 503,2	3 165,7	2 889,5	6 206,7	4 501,8	3 193,5	2 786,1	165,4	1,4	— 27,8	103,4		

1) Netto — arvatud maha loetuste ja tagasisaadavate kulude summa.
2) Sellest teedekap. tulud 730 ja teised tulud 1867 tuh. kr.
3) " " kulud 537 " " kulud 1895 " "

väljaandmata 191 tuh. *kr*) ning lõptulemus, arvatavasti, kujuneb ebasoodsamaks. Kulud ületasid tulusid ühes maas (Järva) ja, kui jätta arvestamata teedekapital, siis kahes maas (Lääne ja Järva).

Võrreldes 1928/29 aastaga suurenesid teedekapitali tulud 98,6% ja kulud 71,6% võrra ning teised tulud 9,6% ja kulud 16,1% võrra. Teedekapitali summade kasvu tingis maanteede seaduses ettenähtud teede korrashoiu, paranduse- ja ehitustööde laienemine. Teistest tuludest suurenesid saadud toetused ja tagasisaadavad kulud, eriti hariduse ja hoolekande alal, ning kuludest peamiselt hariduse- ja hoolekandekulud.

Kuueaastase koolikohustuse maksimalisekamise puhul suurenes algkooli õpetajate arv, vastav palgakulu ja saadud toetuste summa. Osalt põhjenes summade suurenemine asjaolul, et üksikud maavalitsused eelmisel aastail hariduse-, hoolekande- jne. kulud ning vastavad tulud (toetused ja tagasisaadavad kulud) arvestasid osaliselt. Väljaäetud summad moodustasid osalt asutiste (keskkoolide, vanade- ja lastekodude jne.) osalt põllumajandusliikude ja teiste ettevõtete (koolide-, vanade- ja lastekodude talud ja põllumajapidamised jne.) tuludest ja kuludest. Sellistel juhtudel arvestati maavalitsuste aruandeis vastavate asutiste ja ettevõtete poolt saavutatud puhas üle- või puudujääk. 1929/30 a. võeti arvesse enamasti vastavad bruttotulud ja kulud, kusjuures Viru, Järva, Saare, Viljandi ja Valga maavalitsuse aruandes näidati ettevõtete kohta käivad summad eraldi, ettevõtete bruttotuludena ja kuludena (Viru tulud 59,3 tuh. *kr*, kulud 32,6 tuh. *kr*; Järva vastavalt 188,0 ja 187,3 tuh. *kr*; Saare 22,2 ja 23,6 tuh. *kr*; Viljandi 63,6 ja 63,6 tuh. *kr* ja Valga 2,0 ja 3,6 tuh. *kr*), kuid siin toodud andmeis esinevad ettevõtete üle- ja puudujääkidena. Nettoalusele üleviimise puhul vähenesid ettevõtete tulude ja kulude summad, samuti tulude ja kulude üldsummad, 308 tuh. *kr* võrra.

Teised maavalitsused paigutasid põllumajandusliikude ettevõtete brutto summad koos ekspluateeriva asutise summadega; mainitud summast ei saadud eraldada.

Maavalitsuste tulude ja kulude suuruses leidsid aset suuremad võnkumised järgmises maades (ilma teedekapitalita):

Järva — tulud kahanesid 86,1 tuh. *kr* võrra, peamiselt saadud maksude ja rendisissetulekute vähenemise tõttu; Lääne — tulud vähenesid 41,3 tuh. *kr* ja kulud 37,3 tuh. *kr* võrra, põhjuseks oli laenuvalu äralangemine ja laenukasutamise vähenemine; Saare — tulu suurenes 84,1 tuh. *kr* ja kulu 79,0 tuh. *kr* võrra,

suuremat kasvu osutasid tuludest toetused (kinnisvara muretsemiseks) ja tagasisaadavad kulud ning kuludest keskkoolide ja varade muretsemise kulud; Pärnu — tulud suurenesid 124,3 tuh. *kr*, kulud 137,0 tuh. *kr* võrra, esimesist kasvasid toetused (hoolekande alal) ja eriti tagasisaadavad kulud hariduse ja hoolekande alal ja viimaseist kesk- ja erikoolide ning lastekodu ja varjupaiga kulud; Viljandi — tulud suurenesid 90,0 tuh. *kr* ja kulud 95,0 tuh. *kr* võrra, kasvu tingisid peamiselt toetused hariduse alal ja tagasisaadavad kulud hariduse ja hoolekande alal ning alg- ja keskkoolide ning hoolekandeesutiste kulud; Tartu — tulud suurenesid 65,5 tuh. *kr*, kulud 88,6 tuh. *kr*, peamiseks põhjuseks oli hariduslike toetuste ja haridusekulude kasv; Põlva — tulud kasvasid 42,3 tuh. *kr* ja kulud 28,0 tuh. *kr* võrra, peapõhjuseks oli toetuste (hoolekande alal) ja varamuretsemise kulu suurenemine.

2. Kulud—Dépenses. Üldiselt oli maavalitsuste büdžettide paisumine (arvatud välja teedekapital) tingitud peamiselt arvestuseviisi muutmisest. Kui kuludest heita välja osa, mis kaetud saadud toetustega ja tasutavad kulud (tagasisaadavad kulud), siis järelejääv nettokulu suurusest erines vähe 1929/30 ja 1928/29 a., nii üldse kui üksikul maavalitsusel, nimelt moodustas nettokulu 1 maaelaniku kohta 1929/30 a. 239 *snt* ja 1928/29 a. 240 *snt*, kuna võnkumine üksikuis mais ulatus 5—64 sendini, väikseim oli vahesumma Saare- ja Võrumaal ning suurim Läänemaal; viimase maa suure võnkumise tekitasid 1928/29 a. erakorralised laenukasutused.

Kulude otstarve—Dépenses d'après leur destination.

3.	1000 <i>kr</i>		% üldsummast % autotal	
	1929/1930	1928/1929	1929/1930	1928/1929
Maavolikogu ja -valitsus— <i>Conseil et admin. des arrondis.</i>	471,0	476,5	7,6	10,6
Administratiivala— <i>Surveillance des administr. publiques</i>	74,5	89,2	1,2	2,0
Haridus— <i>Instruction</i>	844,6	664,0	13,6	14,7
Tervishoid— <i>Hygiène</i>	455,2	435,4	7,9	9,9
Töö-hoolekanne— <i>Assistance</i>	563,1	367,3	9,1	8,2
Põllumajandus— <i>Agriculture</i>	335,5	338,3	5,4	7,5
Ettevõtete puudujäägid— <i>Déficit des entr.</i>	2,2	1,5	0,0	0,0
Varandused— <i>Biens</i>	171,7	133,3	2,8	3,0
Laenude tasumine ja %— <i>Amortissement des dettes et %</i>	121,4	158,6	2,0	3,5
Mittesugused kulud— <i>Dépenses diverses</i>	135,2	89,3	2,2	2,0
Tagavarasummad— <i>Réserves</i>	19,1	22,9	0,3	0,5
Kokku—Total	3193,5	2786,1	51,5	61,9
Teedekapitali kulud— <i>Dép. du cap. d. rout.</i>	3013,2	1715,7	48,5	38,1
Üldse—Gr. total	6206,7	4501,8	100	100

Üksikuist kululiigest osutasid kasvu — haridusekulu (1929/30 a. 844,6 tuh. kr, 1928/29 a. 664,0 tuh. kr.), tervishoiukulu (1929/30 a. 455,2 tuh. kr, 1928/29 a. 445,1 tuh. kr), hoolekandekulu (1929/30 a. 563,1 tuh. kr, 1928/29 a. 367,3 tuh. kr), ettevõtete puudujäägid (1929/30 a. 2,2 tuh. kr, 1928/29 a. 1,5 tuh. kr), varanduste muretsemine ja korrashoid (1929/30 a. 171,7 tuh. kr, 1928/29 a. 133,3 tuh. kr) ning mitmesugused kulud (1929/30 a. 135,3 tuh. kr, 1928/29 a. 89,3 tuh. kr) ning kahanemist — maavolikogu ja -valitsuse ülalpidamine (1929/30 a. 471,0 tuh. kr, 1928/29 a. 476,3 tuh. kr), administratiivala kulu (1929/30 a. 74,5 tuh. kr, 1928/29 a. 89,3 tuh. kr), põllumajanduslik kulu

(1929/30 a. 335,5 tuh. kr, 1928/29 a. 338,3 tuh. kr), laenude tasumine ja % (1929/30 a. 121,1 tuh. kr, 1928/29 a. 158,6 tuh. kr) ja ettenägemata kulud (tagavara summad — 1929/30 a. 19,1 tuh. kr, 1928/29 a. 22,3 tuh. kr). Teistest suuremal määral kasvasid hoolekande- (+53,%) ja mitmesugused kulud (+51,%, suurene mine sündis peamiselt teedekapitali heaks mineva toetuse arvel, milline kulu varemalt ei esinenud) ning esimeste osa kulu üldsum mast suurenes 8,2% 1928/29 a. — 9,1% 1929/30 a., viimaste vastavalt 2,0% — 2,3%. Teised kulu liigid osasuuruselt kahanesisid (välja arvatud teedekapitali kulu).

Kulude summa ühe elaniku kohta (sentides) 1929/30 a. — *Montant des dépenses par habitant (en snt) en 1929/30.*

4.	Viru	Järva	Härju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Võlga	Võru	Petseri	Kokku Total	1928/29 Kokku Total
Maavolikogu ja -valitsuse— <i>Conseil et administr.</i>	59	72	64	48	46	74	58	55	83	52	57	59	60
Haridus— <i>Instruction</i>	108	133	76	103	153	137	155	92	93	83	67	107	84
Netto ¹⁾	29	33	20	16	25	40	42	32	30	28	13	28	37
Tervishoid— <i>Hygiène</i>	43	66	60	107	93	39	65	39	38	41	63	58	56
Netto ¹⁾	38	28	66	47	38	37	35	39	38	40	36	41	43
Töö-hoolekanne— <i>Assistance</i>	30	94	36	48	38	241	81	58	61	32	14	71	46
Netto ¹⁾	19	57	26	30	20	43	23	39	32	25	8	29	24
Põllumajandus— <i>Agriculture</i>	118	44	37	77	20	8	32	16	19	26	28	42	43
Netto ¹⁾	45	20	37	40	20	8	30	16	19	20	27	27	25
Muud kulud— <i>Autres dépenses</i>	47	161	37	46	103	45	49	87	47	31	112	66	63
Netto ¹⁾	47	144	36	44	27	44	49	77	47	31	71	55	61
Kokku— <i>Total</i>	455	570	312	429	453	544	440	347	341	265	341	403	352
Netto ¹⁾	237	354	243	225	176	246	237	258	249	200	212	239	240
Teed— <i>Routes</i>	465	270	448	277	222	613	312	432	379	345	217	381	216
Üldse— <i>Gr. total</i>	920	840	760	706	675	1157	752	779	720	610	558	784	568
1928/29 a. Kokku— <i>Total</i>	453	566	300	483	307	349	291	273	341	264	292	352	—
Netto ¹⁾	238	372	240	289	175	221	243	229	231	200	230	240	—
Teed— <i>Routes</i>	250	180	295	148	70	150	26	364	316	223	173	216	—
Üldse— <i>Gr. total</i>	703	746	595	631	377	529	317	637	657	487	465	568	—

Haridusekuludest kaeti toetussummadega 56,1%, tagasisaadavad kulud moodustasid 17,5% ja 26,1% ehk 28 snt elaniku kohta kaeti teisist allikaist (1928/29 a. vastavalt 57,2%, 11,0% ja 31,8% ehk 27 senti). Teiste kulude suhtes olid vastavad arvud järgmised: tervishoid — 0,6%, 28,0%, 70,8% ja 41 snt (1928/29 a. 1,1%, 22,0%, 76,0% ja 43 snt), hoolekanne — 19,6%, 43,8%, 36,7% ja 29 snt (1928/29 a. 16,6%, 31,7%, 51,8% ja 24 snt), põllumajandus — 9,1%, 26,0%, 64,3% ja 27 snt (1928/29 a. 7,0%, 33,2%, 59,2% ja 25 snt). Silmapaistvalt suurenes tagasisaadavate kulude osa (arvatud välja põllumajanduslikud kulud), millise nähtuse tingis peamiselt eelmainitud arvestuseviisi muutmine.

Suurimat kasvu näitasid teedekapitali kulud (+71,0%), seetõttu suurenes nende osa kuluüldsummast 38,1% 1928/29 a. — 48,5% 1929/30 a.

3. Tulud—*Recettes.*

Tuludest suurenesid toetussummad 37,5% (1929/30 a. 662,6 tuh. kr, 1928/29 a. 482,1 tuh. kr) ja tagasisaadavad kulud 58,7% võrra (1929/30 a. 636,3 tuh. kr, 1928/29 a. 401,1 tuh. kr). Mainitud tulude tõelist muutust, nagu vastavate kuludegi, pole võimalik teha kindlaks täpsalt — (eelmisil aastail arvestati toetusi ja tagasisaadavaid kulusid osalt väiksemas ulatuses kui 1929/30 a.), kuid ligikaudse arvestuse järgi suurenesid veidi toetused (eriti hariduse ja hoolekande alal), kuna tagasisaadavad kulud püsisid umbes endisel tasemel. Teistest tululiigest suurenesid ettevõtete ülejäägid 62,7% võrra (1929/30 a. 34,0 tuh. kr, 1928/29 a. 20,9 tuh. kr) ja vähenesid maksutulud, eriti suurel määral kinnisvaramaks, 2,0% (1929/30 a. 1563,7 tuh. kr, 1928/29 a. 1595,2 tuh. kr, ehk 1 elaniku kohta vastavalt 197 ja 202 snt, varanduste tulud 34,3% (1929/30 a. 113,2

¹⁾ Netto = arvatud maha vastavad toetuste ja tagasisaadavate kulude summad. — *Montant net sans subsides et dépenses reversibles.*

Tuluallikad—Recettes d'après les sources.

5.	1929/30		1928/29		% üldsummast % au total	
	1000 kr		1929/30	1928/29		
Liikum. varand. maks— <i>Impôt sur les immeubles</i>	776,0	651,5	12,2	18,9		
Tulumaks— <i>Impôt sur les revenus</i>	543,4	502,7	8,5	11,2		
Ärimaks— <i>Impôt commercial</i>	145,9	115,9	2,3	2,6		
Mitmesugused maksud— <i>Impôts divers</i>	98,4	125,1	1,6	2,7		
Toetussummad— <i>Subventions</i>	002,6	482,4	10,4	10,7		
Tagasisaadavad kulud— <i>Dépenses reversibles de nouveau</i>	636,5	401,1	10,0	8,9		
Ettevõtete ülejäägid— <i>Bénéfice des entrep.</i>	34,0	20,9	0,5	0,5		
Varanduste tulud— <i>Recettes de biens</i>	113,2	171,9	1,9	3,8		
Laenud— <i>Emprunts</i>	21,5	81,2	0,3	1,8		
Mitmesugused tulud— <i>Recettes diverses</i>	134,2	136,8	2,1	3,0		
Kokku—Total	3 165,7	2 889,5	49,7	64,1		
Teedekapitali tulud— <i>Recettes du capital des routes</i>	3 206,4	1 613,7	50,3	35,9		
Üldse—Gr. total	6 372,1	4 503,2	100	100		

Tulude summa ühe elaniku kohta (sentides) 1929/30 a.—*Montant des recettes par habitant (en snt) en 1929/30.*

6.	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku Total	1928/29 Kokku Total
Liikumatu varanduste maks— <i>Impôt sur les immeubles</i>	110	92	103	104	53	104	95	97	118	94	100	98	108
Tulumaks— <i>Impôt sur le revenu</i>	72	36	68	69	69	73	73	72	64	74	71	69	83
Ärimaks— <i>Impôt commercial</i>	15	19	27	11	4	32	20	14	33	15	15	18	15
Mitmesugused maksud— <i>Impôts divers</i>	17	18	14	10	8	16	16	11	20	8	2	12	16
Toetussummad— <i>Subventions</i>	65	98	60	95	156	125	70	63	74	64	100	84	61
Tagasi- <i>aadavad kulud—Dépenses reversibles de nouveau</i>	154	118	9	109	120	172	133	25	18	1	28	80	51
Laenud— <i>Emprunts</i>	—	—	3	—	8	—	—	12	—	—	—	3	10
Mitmesugused tulud— <i>Recettes divers</i>	35	4	7	3	8	16	34	25	22	8	10	17	17
Muud tulud— <i>Autres recettes</i>	31	19	22	3	31	14	5	28	15	1	19	19	24
Kokku—Total	500	404	313	404	460	552	446	347	364	265	348	400	365
Teedekapitali tulud— <i>Recettes du capital des routes</i>	465	270	482	385	222	613	386	432	419	371	229	405	204
Üldse—Gr. total	965	674	795	789	682	1165	832	779	783	636	577	805	569
1928/29 Kokku—Total	477	574	319	463	303	377	306	309	362	268	276	365	—
Teedekapitali tulud— <i>Recettes du capital des routes</i>	242	172	277	148	75	165	16	329	313	219	155	204	—
Üldse—Gr. total	719	746	596	611	378	542	322	638	675	487	431	569	—

4. Bilanss—*Balancé.* Maavalitsuste bilanss 31 märtsil 1930 a. osutab 11,0% kasvu võrreldes eelmise aastaga (1930 a. 5 163,1 tuh. kr, 1929 a. 4 693,4 tuh. kr). Üksikuil maavalitsusil oli bilanss 114,9—762,2 tuh. kr (1929 a. 121,7—597,4 tuh. kr), suurim summa langes Järva- ja väikseim Valgamaale (1929 a. vastavalt Viru- ja Valgamaale).

Kapitalide summa suurenes 11,4% (1930 a. 3 290,6 tuh. kr, 1929 a. 2 878,5 tuh. kr) ja kohustuste summa (asutised ja isikud, eelarve kreditorid, saadud laenud, riigi summad) vähenesid 0,6% võrra (1930 a. 1 719,7 tuh. kr, 1929 a. 1 735,9 tuh. kr) ning esimeste osa bilansis suurenes 61,3% 1929 a. — 63,8% 1930 a. ja viimaste kahanes vastavalt 37,0% — 33,3%. Suhteliselt suurim kapitalide ja väikseim kohustuste summa oli Harju- (85,8% : 14,3%) ning väikseim kapitalide ja suurim kohustuste summa Järvamaal (45,3% : 49,4%).

Maavalitsuste valdamisel olevate varade väärtuse summa kasvas samal ajal 14,3% võrra (1930 a. 4 149,4 tuh. kr, 1929 a. 3 618,9 tuh. kr), sellest kassa, hoisummad ja väärtapabe-

tuh. kr, 1928/29 a. 171,6 tuh. kr), saadud laenuid 73,5% (1929/30 a. 21,5 tuh. kr, 1928/29 a. 81,2 tuh. kr) ja mitmesugused tulud 1,0% võrra (1929/30 a. 134,2 tuh. kr, 1928/29 a. 136,8 tuh. kr). Osasuuruselt kahanes tunduvalt enamus tuludest, ainult tagasisaadavad kulud suurenesid 8,0% 1928/29 a. — 10,0% 1929/30 a.

Teedekapitali tulu kasvas 98,0% võrra (1929/30 a. 3 206,4 tuh. kr, 1928/29 a. 1 613,7 tuh. kr); sellest moodustas riiklik toetus 77,2% ja teedekapitali heaks võetavad maksud 13,2% (1928/29 a. 97,0% ja 2,8%). Tulude üldsummast langes teedekapitali arvele 50,3% ja teiste sissetulekute arvele 49,7% (1928/29 a. vastavalt 35,9% ja 64,1%).

rid 19,0% (1930 a. 591,3 tuh. kr, 1929 a. 493,3 tuh. kr), kinnisvara 13,3% (1930 a. 2 068,1 tuh. kr, 1929 a. 1 824,5 tuh. kr) ning vallasvara ja materjalid 14,5% võrra (1930 a. 1 490,0 tuh. kr, 1929 a. 1 301,1 tuh. kr).

Nõudmised teiste vastu (avansid, asutised, ja isikud, eelarve deebitorid, antud laenud ja riigisummad) kahanesid 15,2% võrra (1930 a. 826,0 tuh. kr, 1929 a. 981,0 tuh. kr). Varade osa bilansis suurenes 77,1% 1929 a. — 80,2% 1930 a. ja nõudmiste — vähenes vastavalt 20,0% — 16,1%. Suhteliselt suurim varade ja väikseim nõudmiste summa oli Valga- (92,0% : 7,1%) ning väikseim varade ja suur nõudmiste summa Järvamaal (65,0% : 21,4%, puudujääk = 13,6%).

Kohustuste summa ületas nõudmiste ja likviidsete varade (kassa, hoisummad, väärtapaberid) summa üldse 5,8%, Järva- 26,6%, Lääne- 21,5%, Pärnu- 2,0%, Võru- 1,5% ja Petserimaal 24,8% võrra (bilansist) ning kohustuste summa oli väiksem nõudmiste ja likviidsete varade summast Viru- 4,4%, Harju- 12,4%, Saare- 5,1%, Viljandi- 7,2%, Tartu- 2,6% ja Valgamaal 31,5% võrra.

Maavalitsuste bilanss 31 märtsil 1930 a. — Balance des administrations d'arrondissement le 31. III. 1930.

	Viru	Järva	Harju	Lääne	Saare	Pärnu	Viljandi	Tartu	Valga	Võru	Petseri	Kokku Total	1928/29 Kokku
AKTIVA.													
	1000 kr												
Kassa	4,4	0,7	1,8	1,9	6,3	2,3	1,6	—	1,9	6,3	1,6	28,8	23,5
Hoiusummad	8,0	9,8	39,4	50,6	40,6	49,2	89,1	33,1	41,3	39,7	15,2	416,0	341,1
Väärtpaberid	9,2	1,3	4,3	0,1	3,8	28,3	3,7	93,6	1,6	0,7	—	146,5	128,7
Kinnisvara	270,0	284,9	161,4	188,8	71,4	229,6	227,2	118,4	38,6	111,2	366,6	2 068,1	1 824,5
Vallasvara	197,2	156,0	91,0	167,7	127,6	194,0	122,2	97,0	23,0	37,3	50,9	1 363,9	1 234,9
Materjalid	28,6	43,3	—	18,1	—	0,0	0,4	2,0	—	—	19,0	111,4	66,2
Teedekap. materjalid	1,4	0,4	5,3	0,3	2,4	—	—	4,1	—	0,6	0,2	14,7	—
Avansid	7,7	10,5	0,7	0,7	1,7	3,5	8,8	1,7	0,3	0,8	2,9	33,3	43,4
Asutised ja isikud	21,3	116,1	2,1	45,0	1,3	5,9	25,0	20,1	0,2	14,5	8,5	258,0	285,0
Eelarve deebitorid	89,1	36,0	26,1	41,8	16,0	16,7	17,6	1,3	7,9	39,4	63,5	355,4	402,0
Antud laenuid	4,5	—	19,7	6,0	27,2	26,9	32,7	3,8	—	16,4	12,7	169,9	249,2
Riigi summad	—	—	—	1,6	—	—	—	—	—	1,7	0,1	3,4	1,4
Üleminevad summad	0,2	—	—	—	—	—	—	—	—	15,2	—	15,4	2,1
Beimiste aastate puudujääk	—	18,9	—	29,0	—	—	—	—	—	—	27,4	75,3	56,6
1929/30 a. puudujääk	—	84,3	—	17,7	—	—	—	—	—	—	—	102,0	34,8
Kokku	641,6	762,2	351,8	569,3	298,3	556,3	648,3	375,1	114,8	283,8	566,6	5 168,1	4 693,4
PASSIVA.													
Varandusekapital	458,3	282,3	225,2	220,0	178,8	391,9	436,4	208,2	63,3	110,0	306,9	2 831,3	2 675,3
Erikapital	2,0	57,1	44,4	—	9,0	3,9	5,8	18,9	2,4	—	5,0	148,2	56,1
Teedekapital	13,8	6,0	31,2	74,5	25,0	6,3	48,0	4,5	25,4	19,3	7,0	261,0	147,1
Asutised ja isikud	47,9	152,6	5,9	22,0	6,5	76,9	76,4	13,1	3,8	45,3	24,9	475,3	300,8
Eelarve kreditorid	24,7	39,2	7,6	68,7	21,7	8,1	4,1	8,9	6,1	6,0	52,5	297,6	341,0
Saadud laenuid	35,4	107,2	32,2	171,5	47,4	58,9	69,0	101,8	—	55,7	158,8	837,9	834,3
Riigi summad	7,9	27,3	4,0	6,3	6,2	4,2	1,9	19,5	7,2	17,5	7,0	108,9	200,8
Üleminevad summad	0,3	40,5	—	—	—	—	—	—	—	30,0	—	12,8	4,1
Beimiste aastate ülejääk	2,9	—	0,8	6,3	—	—	2,9	—	—	—	—	70,9	38,7
1929/30 a. ülejääk	48,5	—	0,5	—	3,7	6,1	4,0	0,3	6,6	—	4,5	74,2	36,2
Kokku	641,6	762,2	351,8	569,3	298,3	556,3	648,3	375,1	114,8	283,8	566,6	5 168,1	4 693,4
1928/29 a.	597,4	507,0	352,5	569,8	276,3	520,1	579,7	383,7	121,7	229,3	535,9	4 693,4	—
ACTIF.													
	%												
Caisse	0,7	0,0	0,5	0,3	2,1	0,4	0,2	—	1,7	2,3	0,3	0,5	0,5
Dépôts	1,3	1,3	11,2	8,9	13,6	8,8	13,7	8,8	36,0	14,0	2,7	8,0	7,3
Effets	1,4	0,2	1,3	0,0	1,3	5,1	0,6	24,9	1,4	0,1	—	2,8	2,7
Immobilis	42,1	37,4	45,9	33,2	23,9	41,3	35,1	31,6	33,7	39,2	64,7	40,0	38,9
Mobiliers	30,7	20,5	25,9	29,5	42,7	34,9	34,3	25,0	20,1	13,2	9,0	26,4	26,3
Matériaux	4,5	5,6	—	3,2	—	0,0	—	0,5	—	—	3,4	2,2	1,4
Avances	0,2	0,0	1,5	0,0	0,8	0,6	—	1,1	—	0,1	0,0	0,3	—
Établissements et personnel	1,2	1,4	0,0	0,0	0,5	0,6	1,4	0,5	0,1	0,1	0,5	0,8	0,9
Débiteurs	3,3	15,3	0,6	7,9	0,4	1,1	3,9	5,4	0,0	5,2	1,2	5,9	6,1
Prêts	13,9	4,7	7,5	7,4	5,3	3,0	2,7	0,3	7,0	14,0	11,2	6,9	8,6
Subventions de l'État	0,7	—	5,6	1,1	9,4	4,8	8,1	1,0	—	—	5,8	2,2	3,3
Actifs transitoires	—	—	—	0,3	—	—	—	—	—	0,6	0,0	0,1	0,0
Déficit de 1928/29	—	2,5	—	5,1	—	—	—	—	—	—	—	0,3	0,0
Déficit de 1929/30	—	11,1	—	3,1	—	—	—	—	—	—	4,8	1,4	1,2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
PASSIF.													
Fonds des biens	71,5	37,0	64,0	38,6	59,9	70,4	67,3	55,5	55,1	38,7	54,2	55,8	57,0
Fonds spéciaux	0,1	7,5	12,7	—	3,0	0,7	0,9	5,0	2,1	—	0,9	2,9	1,2
Fonds des routes	2,2	0,8	8,9	13,1	8,4	1,1	7,4	1,2	22,1	6,8	1,2	5,1	3,1
Établissements et personnes	7,5	20,0	1,7	3,9	2,2	13,8	11,8	3,5	3,3	16,0	4,4	9,2	6,6
Créditeurs	3,9	11,7	2,2	12,1	7,3	1,5	0,6	2,4	5,3	2,1	9,8	5,7	7,3
Emprunts	5,5	14,1	9,2	30,1	15,9	10,6	10,7	27,2	—	19,6	28,0	16,2	18,8
Subventions de l'État	1,2	3,6	1,2	1,1	2,1	0,8	0,8	5,2	6,3	6,2	2,1	2,1	4,3
Passif transitoires	0,0	5,3	—	—	—	—	—	—	—	10,6	—	1,4	0,1
Excédent de 1928/29	0,5	—	0,1	1,1	—	—	0,4	—	—	—	—	0,2	0,8
Excédent de 1929/30	7,6	—	0,0	—	1,2	1,1	0,6	0,0	5,8	—	0,8	1,4	0,8
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Maavalitsuste tulude ja kulude kohta enim keskbüroo väljaandets ilmunud artiklid ja andmed:

Maavalitsuste tulud ja kulud 1928/29 a., V. Feldman, Eesti Statistika 1930 a., lhk. 711—720.

Maavalitsuste tulud ja kulud 1. I. 1927 — 31. III. 1928 a., V. Feldman, Eesti Statistika 1929 a., lhk. 545—553.

Maavalitsuste tulud ja kulud 1923—26 a., V. Feldman, Eesti Statistika 1928 a., lhk. 307—331.

Tab. 2. VÄLSKAUBANDUS MUUDE RHKIDEGA SEPTEMBRIS 1931 a.—COMMERCE EXTÉRIEUR avec les AUTRES PAYS en SEPTEMBRE 1931.

Rahvusvaheline statistiliste territooriumide numeratsioon	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation		Numération internationale des territoires statistiques	Sissevedu Importation		Väljavedu Exportation	
	ton	kr	ton	kr		ton	kr	ton	kr
77. Abessiinia— <i>Abyssinie</i>	4,8	5 472	—	—	141. Kuuba— <i>Cuba</i>	28,2	26 908	—	—
109. Alžeeria— <i>Algérie</i>	—	—	0,2	300	22. Leedu— <i>Lithuanie</i>	27,3	23 261	2 315,6	159 891
168. Argentiina— <i>Argentine</i>	35,9	19 360	5,4	990	93. Lõuna-Aafrika Ühendriigid <i>Union Sud-Africaine</i>	—	—	—	—
182. Austraalia— <i>Australie</i>	346,0	43 957	3,0	989	146. Mehhiko— <i>Mexique</i>	22,0	10 707	4,8	1 917
6. Austria— <i>Autriche</i>	14,8	54 024	0,5	6 458	203. Norra— <i>Norvège</i>	0,9	845	—	—
7. Belgia-Luksemburgi majand. liit <i>Belgo-luxembourgeoise, Union Econ.</i>	305,7	56 931	*)	*)	51. Palestiina— <i>Palestine</i>	20,7	17 517	33,5	74 475
170. Brasillia— <i>Brsil</i>	3,9	3 647	309,9	22 471	174. Paragvai— <i>Paraguay</i>	0,0	5	10,0	1 697
82. Briti-Egiptuse Sudaan— <i>Soudan anglo-égyptien</i>	8,4	10 120	—	—	175. Peruu— <i>Pérou</i>	13,3	13 694	—	—
98-104. Briti-Ida-Aafrika— <i>Afrique d'Est britannique</i>	16,3	7 850	0,9	260	26. Poola-Danzig— <i>Pologne-Danzig</i>	11,2	13 500	85,4	13 932
85-88. Briti-Lääne-Aafrika— <i>Afrique d'Ouest britannique</i>	12,2	6 993	—	—	27. Portugal— <i>Portugal</i>	10,1	5 216	*)	*)
66. Briti-Malaja— <i>Malaisie britannique</i>	2,0	1 881	—	—	129-132. Portugali-Lääne-Aafrika— <i>Afrique d'Ouest portugaises</i>	0,9	54,9	—	—
150-153. Briti-Vahe-Ameerika— <i>Amérique centrale britannique</i>	0,3	220	—	—	14. Prantsuse— <i>France</i>	*)	*)	3 074,5	502 570
155-161. 8. Bulgaaria— <i>Bulgarie</i>	6,1	4 888	—	—	71. Prantsuse-Indo-Hiina— <i>Indo-Chine française</i>	0,1	19	—	—
173. Ecuador— <i>Equateur</i>	—	—	0,7	270	80. Prantsuse-Maroko— <i>Maroc franç.</i>	2,0	485	4,0	2 795
76. Egiptuse— <i>Egypte</i>	10,3	9 628	—	—	122. Prantsuse-Somaali— <i>S. malie franç.</i>	0,6	726	—	—
89. Filipiinid— <i>Philippines</i>	0,4	352	—	—	28. Rumeenia— <i>Roumanie</i>	910,9	46 879	1,1	9 375
143. Guatemala— <i>Guatemala</i>	0,1	387	2,1	360	149. Salvador— <i>Salvador</i>	—	—	64,2	10 840
40. Hiina— <i>Chine</i>	1,0	630	186,0	50 627	53. Siiam— <i>Siam</i>	—	—	6,5	1 180
11. Hispaania— <i>Espagne</i>	0,6	1 339	151,3	18 299	13. Soome— <i>Finlande</i>	690,7	227 097	*)	*)
25. Hollandi— <i>Pays-Bas</i>	174,0	171 285	—	—	54. Süüria— <i>Syrie</i>	0,0	7	—	—
181. Holl. Guajaana— <i>Guyane néerland.</i>	0,6	400	—	—	36. Sveits— <i>Suisse</i>	6,7	74 239	7,0	11 056
72. Hollandi-India— <i>Indes néerlandais.</i>	527,2	78 773	—	—	9. Taani— <i>Danemark</i>	96,5	60 144	*)	*)
65. India— <i>Inde</i>	321,9	86 378	17,7	3 010	62. Tseilon— <i>Ceylan</i>	4,5	9 258	16,1	2 600
19. Itaalia— <i>Italie</i>	30,3	30 810	0,0	400	58. Türgi— <i>Turquie</i>	13,1	13 274	—	—
45. Jaapan— <i>Japon</i>	1,1	2 537	30,3	1 497	37. Tšehhoslovakkia— <i>Tchécoslovaq.</i>	*)	*)	14,7	4 135
154. Jamaika— <i>Jamaïque</i>	11,0	8 733	—	—	16. Ungari— <i>Hongrie</i>	0,3	3 031	—	—
57. Jemen— <i>Yemen</i>	0,1	110	—	—	170. Urugvai— <i>Uruguay</i>	27,0	10 000	—	—
136. Kanada— <i>Canada</i>	47,5	8 469	—	—	185. Uus-Meremaa— <i>Nouv.-Zélande</i>	1,3	2 777	432,5	59 328
172. Kolumbia— <i>Colombie</i>	6,1	9 196	38,4	7 190	177. Venezuela— <i>Venezuela</i>	*)	*)	2,6	524
15. Kreeka— <i>Grèce</i>	9,8	16 566	—	—	134. Ühendriigid— <i>Etats Unis</i>	*)	*)	299,6	59 417

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus septembris 1931 a.
Commerce extérieur des principaux articles en septembre 1931.

Järjek. nr. üksikainete nomenklat	Eesti-Läti ühine nomenklatuur Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie	ton	kr.	Järjek. nr. üksikainete nomenklat.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or pur (100 marks autérieurs)	ton	kr.
1		2	3	4		5	6
SISSEVEDU — IMPORTATION							
II. Toidu ja maitseained, joogid							
2.	Tera- ja jahvatatud vill	7 731,2	843 618	232	Olikoogid	—	—
11	Rukis	1 628,0	184 442	233	Soojatangud	—	—
	Sel.: S. N. V. L.	9,6	785	236	Muu loomatoit ern.	42,6	2 712
12	Nisu	1 331,9	133 610	III. Toor- ja poolvalmisained			
	Sel.: S. N. V. L.	981,5	90 359	8.	Loomariigilained, peale rasvade	143,1	213 181
	Austraalia	324,8	35 403	237-241	Toored loomanahad ern.	119,5	101 998
13	Oder	—	—		Sel.: Kuuba	28,0	26 787
14	Kaer	—	—		Argentina	23,0	14 440
16	Mais	—	—		Paragvai	19,3	13 694
21	Nisuajahu	125,4	20 595	243-257	Karusnahad	14,1	103 234
	Sel.: Kanada	40,0	7 025	9.	Seemned, talmed ja nende osad	121,6	153 891
	Briti	37,5	6 179	274, 275	Linaseemned	—	—
26	Manna	17,5	3 922	281	Pleivailliseemned	—	—
	Sel.: Prantsuse	7,5	1 121	285	Kopra	—	—
	Saksa	5,0	1 151	305, 306	Ristküeliseemned	—	—
27	Herkulo ehk kaeratangud	7,9	1 571		Tubak lehtedes, kasvudes	98,9	121 374
30	Riis	128,5	22 741		Sel.: Läti	27,2	44 582
	Sel.: India	115,0	20 379		Ühendriigid	13,9	9 458
					Türgi	8,4	9 116
				307	Humalad	2,5	1 504
3.	Ala- ja juurvill	71,5	26 937	11.	Faberiitorained	415,7	43 102
35	Herned	17,4	3 022	346	Faberimass kuiv	200,0	9 118
59	Apelsiinid ja mandariinid	1,9	680	347	Faberimass märg	215,7	33 984
60	Sidrunid	27,5	7 391	349	Tselluloos kuiv	—	—
62	Banaanid	8,6	6 220	349	Tselluloos märg	—	—
69-75	Puuvilli ja marjad kuivatatud	16,1	8 580	352	12. Tekstiilitorained	542,7	363 985
5.	Kala, kalasaadused ja vähid	670,8	157 259	357	Puuvill toores	267,9	228 572
112	Heeringad	667,7	156 798	359	Sel.: Ühendriigid	237,1	189 560
6.	Muud toidu- ja maitseained ning joogid	5 214,5	459 154	363	Egiptus	10,3	9 628
167	Kohv toores, ubades	10,5	19 041	357	Kanep	15,8	4 962
172, 175	Kakao ubades ja pulbris	24,3	13 818	359	Sel.: Br. Tanganika	13,2	3 680
176	Tee igasugune	7,0	18 154	363	Džaut	198,5	54 444
178, 179	Suhkur peenike ja rafinaad	2 648,8	333 640		Vill värvimata	23,3	38 020
	Sel.: Poola-Danzig	2 082,2	264 436		Sel.: Saksa	5,3	12 440
	Saksa	478,2	57 386		Poola-Danzig	1,9	2 886
204, 206	Sool	2 504,9	54 118		Läti	4,8	7 280
207	Kunstvõi	—	—	13.	Ärtsid ja metallid töötlemata (metallimurd)	60,8	9 851
213-217	Viinad ja veinid	3,0	8 224	376	Malm toored	43,4	2 892
221-224		140,6	12 975	14.	Mineraalid peale ärtside	7 530,0	110 424
7.	Loomasööd	—	—	397, 398	Vabrik ja ehit. tarvitav savi	220,1	5 342
231	Kliid igasugused (loomatoit)	—	—				
	Sel.: S. N. V. L.	—	—				

*) V. tab. 1.

Tab. 3. Tähtsamate ainete väliskaubandus septembris 1931 a. (järg).
Commerce extérieur des principaux articles en septembre 1931 (suite).

Järjek. nr. üksikainete nomenklät.	Eesti-Läti ühine nomenklatuur <i>Nomenclature unifiée pour Estonie et Lettonie</i>	ton	kr	Järjek. nr. üksikainete nomenklät.	Kr—couronne d'Estonie, égale 100/248 gramme de l'or par (100 marks antérieurs)	ton	kr
1		2	3	4		5	6
VÄLJAVEDU—EXPORTATION							
I. Elusloomad (arv).		3306 tk	257 797	13. Arstid ja metallid töötlemata (metallmurd)		354,9	7 865
1	Hobused (arv)	28 "	6 100	380	Vanaraud	346,7	5 712
2	Teised (väljaarvatud vasikad) (arv)	125 "	12 009	385, 386	Sel.: Poola-Danzig	316,7	5 712
5	Sead, põrsad (arv)	3 153 "	239 628		Vaevask	4,8	894
					Sel.: Saksa	4,8	894
II. Toidu- ja maitseained, joogid		3 396,4	4 030 059	14. Mineraalid peale ärtside		8 458,3	29 015
3	Ala- ja juurvili	210,9	39 094	406, 407	Kips	672,7	10 400
38	Kartul toores	72,0	1 418	408	Lubi kustutamata	33,6	734
57	Üunad	98,9	31 218	15. Keemilistuse toorained		235,4	69 207
4	Karjasaadused	2 409,8	3 675 558	a) Õlid, rasvad, valgnud, kummi toorelt		201,9	21 708
76	Peekon	163,7	111 780	497	Põlevkiviõil	160,0	8 000
	Sel.: Briti	163,7	111 780	IV. Valmissaadused.		5 488,4	1 629 831
77	Sealiha värsked ja soolatud	—	—	16. Nahad töötletud ja nahakaup		0,1	1 700
78	Sealiha suitset. (stigid küljed)	1,6	1 500	566, 567	Suured parkumad	0,1	1 700
79	Loomaliha	19,6	8 070	17. Puutööstusesaadused		1 306,1	267 957
	Sel.: Soome	8,9	3 810	593	Vincer	1 027,4	181 513
	Norra	4,9	2 060		Sel.: Briti	854,6	147 820
81	Lambaliha	69,4	50 120		Saksa	81,8	18 803
	Sel. Rootsi	69,4	50 120	594	Vincerist tootl põhjad	191,4	52 350
95	Kohupiim	—	—		Sel.: Saksa	90,3	24 390
96	Või	1 812,6	3 119 967		Prantsuse	66,4	19 000
	Sel.: Briti	871,7	1 500 252	598	Tikutraat	—	—
	Saksa	640,4	1 115 385	603	Üksed	—	—
99	Munad	5 001 840 tk.	378 752	607	Niidtrullid	0,9	842
					Sel.: Briti	0,9	767
5	Kala, kalasaadused ja vähid	49,6	32 268	600, 610	Mööbel	80,0	29 680
100—105	Värsked kalad	33,5	24 613	18. Paberitööstusesaadused		1 553,1	323 896
116—120	Kalakonservid	6,3	4 945	634	Pakkimis- ja kirjutuspaber	227,0	69 324
				635	Rotatsioonipaber	1 600,3	186 085
				636, 637	Rirjutuse- ja trükipaber	309,7	58 584
6	Muud toidu- ja maitseained ning joogid	479,7	238 547	19. Tekstiilitööstusesaadused		524,6	730 486
127	Kartulijahu	194,5	33 215	664, 665	Puuvillavatt	—	—
187	Sokolaad	39,9	58 959	667—670	Puuvillaniit ja -lõng	52,3	186 133
210	Teraleib, pain normal	3,0	990		Sel.: Leedu	21,3	52 761
					Poola-Danzig	17,2	44 746
III. Toor- ja poolvalmisained		34 503,9	1 695 481	671—676	Puuvillarile	91,7	281 394
8	Loomariigilained, peale rasvade	7,8	6 575		Sel.: Rootsi	33,0	105 014
237—241	Loomanahad kuivalt soolatud	—	—		Norra	21,9	62 628
	Sel.: Ühendriigid	—	—		Taani	24,5	60 530
237—241	Loomanahad märjalt soolatud	—	—	696	Pakkimis- ja kotirile	321,7	104 725
	Sel.: Ühendriigid	—	—		Sel.: Taani	195,9	121 712
243—257	Karusnahad	—	—		Briti	74,8	42 824
260	Jõhvid	1,0	2 125	702, 703	Villane riie	1,0	19 914
270	Soolad	6,7	4 390		Sel.: Soome	0,8	8 696
					Austria	0,5	6 438
9	Seemned, taimed ja nende osad	0,1	100	27. Keraamika ja muud mineraalkaubad		1 883,3	60 410
274, 275	Linaseemned	—	—	1016	Tsement	1 874,3	57 176
					Sel.: Läti	751,9	27 160
10	Metsamaterjal	19 680,9	702 892	1034	Leedu	679,7	17 184
310—319, 325	Palgid, prussid, pakud, laid	38 629 kj.	39 573	28. Keemilistusesaadused		67,5	29 700
321	Läiprid	—	—	1102	Kaseiin	—	—
322	Propaid	596 469 kj.	191 966	1318	Tuulikud	55,5	25 500
320, 326—329	Kuuse- ja männilauad ja -plangud	3 660,09 st.	597 333				
	Sel.: Briti	3 079,74	482 003				
	Taani	198,95	27 000				
338	Krohvimispeered	—	—				
11	Paberitoorained	5 487,0	783 267				
349	Tselluloos	5 487,0	783 267				
	Sel.: Prantsuse	2 626,4	394 820				
	Briti	1 513,5	236 170				
	S. N. V. L.	487,2	63 959				
12	Tekstiilitoorained	279,6	96 560				
354	Lina	157,7	68 810				
	Sel.: Briti	145,6	64 010				
355	Takud	76,7	17 850				

Tab. 4. Tollimete läbikalk septembris 1931 a.—*Activité des bureaux douaniers en septembre 1931.*

	Tallinn	Valga	Pärnu	Narva	Loksa	Haupt- salu	Kures- saare	Kunda	Paldiski	Kokku Total
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
ton { Sissevedu—Importation	21 705	1 512	1 183	9 570	—	0	212	5	0,2	34 187
{ Väljavedu—Exportation	28 117	255	8 871	340	525	35	8 330	1 916	0,2	43 389
Üldläbikalk—Total de l'importation et de l'export.	44 822	1 767	10 054	9 910	525	35	8 542	1 921	0,2	77 576
1 000 kr { Sissevedu—Importation	4 800	217	100	179	4	0,1	6	1	0,1	5 307
{ Väljavedu—Exportation	7 052	132	174	82	27	9	24	6,3	—	7 613
Üldläbikalk—Total de l'importation et de l'export.	11 852	399	274	261	31	9	30	6,4	0,1	12 920

Tab. 12. RIIGI SISSETULEKUD SEPTEMBRIS ja 1. IV.—30. IX. 1931 (1000 kr).
RECVETTES DE L'ÉTAT en SEPTEMBRE et 1. IV.—30. IX. 1931 (1000 kr).
Kr = couronne d'Estonie, égale 100/248 gr. de l'or pur (100 mk. andér.).

	Septembris		Augustis		1. IV.—30. IX.	
	1931	1930	1931	1930	1931	1930
Korralised tulud—Recettes ordinaires:	6 441	6 820	6 258	5 816	40 823	42 020
I. OTSEKOHESED MAKSUD — CONTRIBUTIONS DIRECTES:						
1. Tulumaks — Impôt sur le revenu	808	792	317	308	3 113	2 944
2. Äri- ja tööstusmaksud — Impôts sur bénéfices industriels et commerciaux	426	434	57	67	920	814
3. Maa- ja hoonetmaksud — Contributions foncières	242	253	109	127	1 037	1 201
4. Maks kapitali % pealt — Impôt sur les intérêts	19	14	18	24	142	139
5. Kinnistusemaks — Mutations, immeubles et droits immobiliers	10	8	3	13	193	155
6. Pärandusemaks — Impôt sur les successions	65	54	78	50	483	387
	46	29	52	27	338	188
II. LÕIVUD JA TASUMAKSUD — TIMBRES ET ENREGISTREMENTS.	402	395	359	381	2 361	2 466
7. Tempelmaks ja lõivud — Timbres	358	354	307	336	2 117	2 198
8. Patendid ja proovid — Contributions des brevets, droits de vérification	8	9	9	7	50	50
9. Mitmesugused tasumaksud — Enregistrements	36	32	43	36	191	218
III. KAUDSED MAKSUD — IMPÔTS INDIRECTES:	2 220	2 301	2 096	2 158	12 511	12 904
10. Tollid — Douanes	1 853	1 980	1 664	1 781	10 023	10 437
11. Aktsiisid — Droits et taxes (accises)	367	371	432	377	2 488	2 467
IV. RIIGIMONOPOLID—MONOPLES DE L'ÉTAT.	1 038	1 098	1 016	1 030	6 277	6 328
12. Põlviusemonopol — Monopole d'alcool	1 038	1 098	1 016	1 030	6 277	6 328
V. RIIGI ETTIÕVÕTTED JA VARANDUSED — ENTREPRISES ET PROPRIÉTÉS DE L'ÉTAT:	1 847	2 091	2 369	2 046	15 600	17 040
13. Riigi kapitalid — Fonds de l'État	7	8	4	29	941	1 378
14. Maad, hooned, metsad ja veed — Domaines, forêts et eaux de l'État	129	302	542	179	2 596	2 850
15. Raudteed — Chemins de fer	1 216	1 200	1 154	1 240	7 559	7 994
16. Sadamad ja laod — Ports et dépôts	81	95	103	113	634	671
17. Post, telegraaf, telefon — Postes, télégraphes, téléphones	370	380	490	467	2 981	2 585
18. Mitmesugused riigi ettevõtted — Entreprises diverses de l'État	19	83	65	6	1 391	1 451
19. Mitmesugused riigi varandused — Propriétés diverses de l'État	25	23	11	12	68	81
VI. SEGATULUD—RECVETTES DIVERSES:	137	155	109	80	1 036	684
Kokku—Total	6 452	6 832	6 266	6 003	40 898	42 336
Tagasi makstud eelmiste aastate maksu — Reversements des années précédentes	11	12	8	187	75	316
Erakorralised tulud—Recettes extraordinaires	41	13	24	6	804	2 564
Operatsioonid fondide ja laenude tagasimaks — Encaissement des fonds de roulement	11	10	5	1	604	103
Rannasõiduliinide eksploateerimine — Exploitation de la ligne de cabotage	—	3	—	5	—	24
Terovilja müük	30	—	19	—	153	—
„A“ liigi laenude tasumine	—	—	—	—	47	—
Laen raadteede ehitamiseks	—	—	—	—	—	2 437
Ütise sissetulekuid—Total des recettes.	6 482	6 833	6 292	5 822	41 627	44 584

Tab. 13. VALUTA JA VÄÄRTPAPERITE HINNAD TALLINNA BÖRSIL OKTOOBRI 1931 a.
COURS du CHANGE à TALLINN en OCTOBRE 1931.

	Kõrgelml ¹⁾		Madalam ¹⁾		Keskmine									
	okt. 1931		okt. 1931		Okt. 1931 a. 1)		Sept. 1931 a. 2)		1/1—31/X 1931 a.		Oktoober 1930 a.			
	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.	o.	m.		
1. New-York, 100 \$ (dollar)	372,80	375,80	372,80	375,80	372,80	375,80	373,07	375,17	374,23	375,08	374,57	375,57		
2. London, 100 £ (inglis n.)	1475	1505	1420	1465	1449,13	1482,61	1817,89	1822,89	1783,19	1791,04	1820	1825		
3. Berlin, 100 Saksa riigi marka	87,20	89,50	83,00	87,00	86,63	89,18	—	89,30	—	89,47	89,16	89,70		
4. Helsingi, 100 Soome marka	9,30	9,40	7,20	7,70	7,74	8,21	9,40	9,45	9,25	9,34	9,42	9,47		
5. Paris, 100 Prantsuse franki	14,05	14,95	14,52	14,82	14,64	14,94	14,62	14,77	14,65	14,85	14,70	14,95		
6. Bruxelles, 100 Belgia belga	52,45	53,25	51,70	52,50	52,23	53,03	51,98	52,38	52,14	52,62	52,24	52,74		
7. Zürich, 100 Helveetsia franki	73,95	74,95	72,75	73,75	73,61	74,61	72,81	73,36	72,57	73,18	72,75	73,35		
8. Milano, 100 Itaalia liiri	19,50	20,15	19,05	19,70	19,32	19,97	19,50	19,70	19,55	19,88	19,00	20,00		
9. Stockholm, 100 Rootsi krooni	88,00	92,50	82,50	86,50	85,83	90,14	100,03	100,53	98,82	99,74	100,58	101,18		
10. Kjöbenhavn, 100 Taani krooni	83,00	88,00	81,00	86,00	81,81	87,13	99,86	100,46	98,29	99,36	100,21	100,81		
11. Oslo, 100 Norra krooni	83,9	89,00	80,50	85,50	81,75	87,06	99,83	100,55	98,28	99,40	100,23	100,81		
12. Praha, 100 Tšehhoslovak. kr.	11,25	11,04	10,90	11,25	11,09	11,44	11,05	11,15	11,08	11,25	11,10	11,80		
13. Amsterdam, 100 Hollandi kuldeni	152,75	154,75	149,70	151,70	151,61	153,61	130,72	151,52	150,65	151,60	150,97	151,77		
14. Riga, 100 Läti latti	72,05	72,45	72,00	72,45	72,02	72,45	72,05	72,45	72,08	72,53	72,10	72,60		
15. Moskva, 100 Tšervi rubla	—	193,75	—	193,75	—	193,75	192,24	193,74	—	194,08	192,75	194,25		
16. Wien, 100 Austria šillingit	—	53,00	—	51,00	—	52,33	52,45	52,85	—	53,00	52,84	53,44		
17. Budapest, 100 Ungari pengöd	—	65,80	—	65,80	—	65,80	65,29	65,70	—	66,01	65,56	66,25		
18. Warszawa, 100 Poola slotti	40,00	43,00	39,00	43,00	39,39	43,60	41,85	42,25	41,62	42,51	41,83	42,05		
19. Kaunas, 100 Leedu litti	37,00	37,00	36,90	37,50	36,98	37,58	37,20	37,50	37,14	37,69	37,05	37,65		
20. Danzig, 100 Danzigi kuldeni	—	73,15	—	73,15	—	73,15	72,60	73,15	—	73,36	72,80	73,40		
22. 8% E. hüp. panga Panti (nom.v.1kr.)	—	—	—	—	—	—	—	0,80	—	—	—	0,80		
23. 1927 a. 7% välislaen (nom.väärt. 500)	—	—	—	—	—	—	—	1174,11	—	—	—	1493,67		

1) 6—31.X. 2) 1—21. IX. 3) 14—31. X. 1931.

Tab. 26. Turuhinnad oktoobris 1931 a. — Prix de détail en octobre 1931.

Table with columns for categories (e.g., Liha, Kalad, Leib, etc.), product names, and prices in various currencies (Tallinn, Paldiski, Rakvere, etc.). Includes a 'Hinnad sentides - Prix en cents' section and a 'Märkus' note at the bottom.

Märkus: Kursiviga — kaupluste väikemüügibinnad — Chiffres en italique désignent les prix en magasins et boutiques.

1) — boîte, 2) — paire, 3) — paquet, 4) — pudelipiim; 5) — rukkiõled.

Tab. 29. Töötürg septembris 1931 a. — Marché du travail en septembre 1931.

O m a v a l l i t s u s t e t ö ö b ö r s i d — Bourses du travail des administrations publiques				E r a v a l l i t s u s t e k o n t o r i d — Agences d'affaires privées			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de chômeurs				Tööajaluse arv Nombre de chômeurs			
Kuu jooksul registreeritud inimesi Courses du mois précédents				Kuu jooksul registreeritud inimesi Courses du mois précédents			
Nähtavalt arv N. d. rendits après situation arv.				Nähtavalt arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Ajakohaline töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Ajakohaline töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Kuu jooksul müüdud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Kuu jooksul müüdud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud müüdud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud müüdud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tööajaluse arv Nombre de places vacantes				Tööajaluse arv Nombre de places vacantes			
M.	N.	N.	F.	M.	N.	N.	F.
Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.				Tähtsustatud töökohaloleku arv N. d. rendits après situation arv.			

1) 1. jaanuaril 1931 a. 2) Tähtsustatud töökohaloleku arv 3) Tööajaluse arv 4) Vähenenud töökohaloleku arv 5) Tööajaluse arv 6) Tööajaluse arv 7) Tööajaluse arv 8) Tööajaluse arv 9) Tööajaluse arv 10) Tööajaluse arv 11) Tööajaluse arv 12) Tööajaluse arv 13) Tööajaluse arv 14) Tööajaluse arv 15) Tööajaluse arv 16) Tööajaluse arv 17) Tööajaluse arv 18) Tööajaluse arv 19) Tööajaluse arv 20) Tööajaluse arv 21) Tööajaluse arv 22) Tööajaluse arv 23) Tööajaluse arv 24) Tööajaluse arv 25) Tööajaluse arv 26) Tööajaluse arv 27) Tööajaluse arv

1. Põllu- ja aiatööd — Ouvriers agric. et horticult.
2. Metsatöölised — Forestiers
3. Kaev. ja muud ning nende saad. tööl. *)
4. Kaev. ja muud ning nende saad. tööl. *)
5. ja 6. Metallitöölised — Ouvriers en métaux
7. Tekstiilitöölised — Ouvriers dans l'industrie textile
8. Tekstiilitöölised — Ouvriers dans l'industrie textile
9. Ehitustöölised — Ouvriers de la construction de vélem.
10. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
11. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
12. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
13. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
14. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
15. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
16. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
17. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
18. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
19. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
20. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
21. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
22. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
23. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
24. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
25. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
26. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction
27. Ehitustöölised — Ouvriers dans la construction

1. Põllumajandus ja metsandus — Agric. et horticult.
2. Meesõidukite ekspl. — Exploitation des forêts
3. ja 4. Muud kaevand. ning nende saad. t. *)
5. ja 6. Metallitööstus — Industrie des métaux
7. Tekstiilitööstus — Industrie textile
8. Tekstiilitööstus — Industrie textile
9. Puittööstus — Industrie du bois
10. Puittööstus — Industrie du bois
11. Puittööstus — Industrie du papier
12. Puittööstus — Industrie du papier
13. Puittööstus — Industrie du papier
14. Puittööstus — Industrie du papier
15. Puittööstus — Industrie du papier
16. Puittööstus — Industrie du papier
17. Puittööstus — Industrie du papier
18. Puittööstus — Industrie du papier
19. Puittööstus — Industrie du papier
20. Puittööstus — Industrie du papier
21. Puittööstus — Industrie du papier
22. Puittööstus — Industrie du papier
23. Puittööstus — Industrie du papier
24. Puittööstus — Industrie du papier
25. Puittööstus — Industrie du papier
26. Puittööstus — Industrie du papier
27. Puittööstus — Industrie du papier

1. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
2. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
3. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
4. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
5. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
6. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
7. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
8. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
9. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
10. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
11. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
12. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
13. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
14. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
15. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
16. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
17. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
18. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
19. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
20. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
21. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
22. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
23. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
24. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
25. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
26. Tööstus- ja käsitööstus — Industries
27. Tööstus- ja käsitööstus — Industries

A. Tööajaluse arv (ametite järgi) — D'après les occupations (métiers)	M.			N.			N.			F.		
	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	1931 a.	
1. Põllu- ja aiatööd	384	220	468	220	468	346	468	220	468	346	468	
2. Metsatööd	75	98	247	98	247	346	247	98	247	346	247	
3. ja 4. Muud kaevand. ning nende saad. t. *)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
5. ja 6. Metallitööstus	11	15	15	15	34	34	34	15	34	34	34	
7. Tekstiilitööstus	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	83	
8. Tekstiilitööstus	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	
9. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
10. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
11. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
12. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
13. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
14. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
15. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
16. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
17. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
18. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
19. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
20. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
21. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
22. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
23. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
24. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
25. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
26. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
27. Puittööstus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	

Kokku 411...
August 1931 a. — Août 1931
September 1930 a. — Septembre 1930

Tab. 30. Tööstusestevõttes ja töölolu 1-ks oktoobriks 1931 a. Entreprises industrielles et leur main-d'oeuvre au 1 octobre 1931.

	Ettevõtte arv—Nombre d'entreprises				Töötajate üldarv—Nombre général des travailleurs				Naist töötisi—Dont ouvrières				Töötisid ja teenijaid alkaelust (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et service						
	Töötisid 1 sept. An 1 septembre	Septembr. lõgusid funk. en sept.	lõpenuud—Liqui- dees en sept.	Töötisid 1 okt. 1931—Au 1 oct. 1931	Tööstus- teenis- tuse aktiiv- nend 1 septembris An 1 septembre	Septembr. lõgusid funk. en sept.	lõpenuud—Liqui- dees en sept.	Tööstus- teenis- tuse aktiiv- nend 1 okt. 1931	Indeks—Näitise (1.X.1931 = 100)	+	Indeks—Näitise (1.X.1931 = 100)	+	Tööstus- teenis- tuse aktiiv- nend 1 septembris An 1 septembre	Septembr. lõgusid funk. en sept.	lõpenuud—Liqui- dees en sept.	Tööstus- teenis- tuse aktiiv- nend 1 okt. 1931	Indeks—Näitise (1.X.1931 = 100)	Töötisid ja teenijaid alkaelust (alla 18 a.)—Mineurs parmi les ouvriers et service	Kokku—Total
I. Murrud ja kaevandused	15	1	1	14	2445	238	829	2354	91	2211	313	227	211	313	227	211	96,8	30	30
II. Mineraalide ümbertöötamine	16	1	1	15	1204	32	174	1333	141	1559	89	89	1559	174	89	1559	87,7	27	27
III. Metallitööstus	40	1	1	39	3490	137	304	3796	163	5478	281	197	5478	281	197	5478	95,6	80	80
IV. Keemiatööstus	14	1	1	15	912	87	49	900	98	1054	92	92	1054	46	92	1054	105,9	2	2
V. Nahatööstus	5	1	1	5	223	11	228	102,2	102,2	187	6	6	187	6	6	187	102,1	1	1
VI. Tekstiilitööstus	21	1	1	21	6920	403	322	7002	82	10122	337	240	10122	240	240	10122	101,6	84	84
VII. Puittööstus	33	1	1	31	3115	100	419	2796	319	3918	94	94	3918	240	94	3918	86,8	22	22
VIII. Pabertööstus	21	1	1	21	1213	81	56	1249	26	1012	102	102	1249	54	102	1249	101,4	24	24
IX. Polügraafitööstus	39	1	1	38	2482	81	58	2511	79	3032	945	60	3032	48	60	3032	103,4	32	32
X. Toide-, maitseain- ja jookide tööstus	18	1	1	18	1714	183	99	1796	81	1049	156	156	1049	71	156	1049	104,4	24	24
XI. Keemikaite- ja pudukaupade tööstus	12	1	1	12	1467	81	58	1469	23	1026	945	60	1469	48	60	1469	103,4	33	33
XII. Ennustetööstus	18	1	1	18	1714	183	99	1796	81	1049	156	156	1049	71	156	1049	104,4	24	24
XIII. Elektrijaamad ning gaas- ja veevarustus	12	1	1	12	1065	98	184	1004	91	917	973	92	973	176	92	973	91,4	31	31
XIV. Puhastustööstus	7	1	1	7	747	11	54	704	48	942	54	54	942	54	54	942	91,5	4	4
Kokku suurtööstus—Total	255	2	9	249	28251	1633	2137	27717	504	32648	1497	1497	32648	1961	1497	32648	98,1	421	421
Sellest { ettevõttes 50 ja üle töötajaga—les entre- prises, ayant plus de 50 travailleurs.	117	2	7	113	24309	1299	1834	23674	535	21276	1177	1177	21276	1681	1177	21276	97,8	280	280
Dont: { ettevõttes 20—40 töötajaga—les entre- prises, ayant 20—40 travailleurs.	138	—	2	136	4012	334	303	4043	31	3872	320	320	3872	280	320	3872	101,2	141	141
1931 a. sept arvud — Chiffres de sept. 1931:	263	3	11	255	28958	1630	2407	28221	777	32400	1545	1545	32400	2297	1545	32400	97,0	464	464
Kokku suurtööstus—Total	263	3	11	255	28958	1630	2407	28221	777	32400	1545	1545	32400	2297	1545	32400	97,0	464	464
I. Industries extractives	1	1	1	1	19	23	46	287	26	321	17	20	321	45	20	321	140,0	6	6
II. Industrie minière	26	1	1	25	190	23	46	287	26	321	17	20	321	45	20	321	40,2	6	6
III. " des métaux	53	2	2	52	545	41	35	551	7	606	7	7	606	33	7	606	101,4	47	47
IV. " chimique	20	2	2	21	208	19	26	201	13	198	16	16	198	19	16	198	98,6	2	2
V. " des cuirs et peaux	18	1	1	18	156	18	18	169	13	168	13	13	168	13	13	168	108,0	1	1
VI. " textile	40	2	2	40	402	34	35	421	22	404	19	19	404	13	19	404	105,0	1	1
VII. " du bois	72	2	3	71	607	66	68	565	22	555	61	61	555	80	61	555	95,3	7	7
VIII. " du papier	11	1	1	11	103	20	17	106	3	102,4	90	20	106	15	20	106	105,6	1	1
IX. " poligraphique	42	1	1	43	405	23	17	422	17	404,2	386	21	404,2	38	21	404,2	103,9	3	3
X. Confection de vêtements et des boissons etc.	163	1	1	155	1300	31	35	1296	4	997	1049	27	997	33	27	997	99,4	21	21
XI. Construction de vêtements et fab. de mercerie	34	6	6	40	344	74	24	394	50	114,5	331	74	331	24	74	331	115,1	10	10
XIII. Usines électriques, à gaz d'éclairage et distri- bution d'eau	6	—	2	4	81	20	21	57	4	93,4	55	19	93,4	24	19	93,4	90,9	6	6
XIV. Industrie du nettoyage	6	—	6	6	53	—	1	52	1	98,1	41	—	98,1	1	—	98,1	97,6	—	—
Kokku kesk- ja suurtööstus—Total	493	12	9	496	4588	369	324	4631	45	101,0	348	348	101,0	305	348	101,1	154	154	
Uude suur- ja kesk- ja suurtööstus—Grand total	748	14	18	745	32807	2002	2461	32348	459	385,6	1845	1845	385,6	2256	1845	385,5	575	575	
1931 a. sept. arvud — Chiffres de sept. 1931:	407	7	11	493	4580	289	263	4586	26	100,6	272	272	100,6	246	272	100,7	183	183	
Kokku kesk- ja suurtööstus—Total (entreprises moyennes)	763	10	22	748	33558	1919	2670	32807	751	97,8	1817	1817	97,8	2543	1817	97,5	647	647	
Uude suur- ja kesk- ja suurtööstus—Grand total	763	10	22	748	33558	1919	2670	32807	751	97,8	1817	1817	97,8	2543	1817	97,5	647	647	

1) Eesti Kivi-õli AÜ. Õlivabrik ülekantud iseseisva ettevõtteks I rühmast IV rühma.

Tab. 31. TÖÖNNETUSED TÖÖSTUSETTEVÕTEIS SEPTEMBRI 1931 a.
Accidents du travail dans les entreprises industrielles en septembre 1931.

	Suurtööstus (20 ja üle tööt. ettevõtteid)	Sestest		Keskööstus (5-19 töötaja- ga ettevõtteid)	Kokku	August 1931
		Üle 50 töötaja- ga ettevõtteid	20-49 töötaja- ga ettevõtteid			
I. Murrud ja kaevandused	100	100	—	—	100	97
II. Mineraalide ümbertöötamine	17	13	4	—	19	28
III. Metallitööstus	81	73	11	—	86	102
IV. Keemiatööstus	13	9	4	—	13	11
V. Nahatööstus	2	2	—	—	2	1
VI. Tekstiilitööstus	84	83	1	—	84	66
VII. Puutööstus	69	64	5	—	72	80
VIII. Paberitööstus	24	24	—	—	24	20
IX. Polügraafiatööstus	1	1	—	—	1	2
X. Toidu-, maitseain. ja jookide tööst.	17	14	3	—	19	15
XI. Kehakatte- ja pudukaupade tööstus	2	2	—	—	2	3
XII. Ehitustööstus	22	20	2	—	22	22
XIII. Elektrijaam. ning gaasi- ja veevar.	—	—	—	—	—	2
XIV. Puhastustööstus	—	—	—	—	—	1
Kokku—Total	435	405	30	9	444	450
Kokku 1/1—30/IX 1931—Total	4 087	3 758	309	78	4 145	—

Tab. 32. TÖÖSTUSETÖÖLISTE ARVU LIIKUMISE INDEKSID (1-ks kuupäevaks).
Nombres indices du mouvement du nombre de main-d'œuvre dans les entreprises industrielles (au 1-er du mois).

	A. Liikuväl baasil (eelmine kuu = 100 järgmise kuu jaoks) A. Base mouvante (chaque mois précédent = 100 par rapport au mois suivant)										B. Indeksid baasil: 1.1.1927 = 100 B. Base: 1.1.1927 = 100	
	Töötajad ¹⁾ —Travailleurs en général ¹⁾					Töölised—Ouvriers					Töötajad ¹⁾	Töölised
	Suur- ja kesk- tööstus	Suurtööstus	Sestest		Keskööstus 5-19 tööt.)	Entreprises grandes et mo- yennes	grandes entreprises	Dont entrayant 50 et plus de travail.		Entreprises moyennes (5-19 ouv.)		
1930 September	91,8	94,5	95,6	88,7	97,0	94,5	94,1	85,5	87,1	97,2	107,6	108,5
Oktoober	98,5	98,1	98,3	93,8	101,5	98,1	97,9	98,1	96,7	101,9	108,1	106,9
November	99,0	93,1	99,0	99,7	95,3	99,9	99,1	96,0	99,9	95,4	105,0	105,2
Detsember	101,1	101,1	101,2	96,9	101,5	101,3	101,2	102,0	96,7	101,9	106,2	107,2
1931 Jaanuar	96,6	96,0	96,7	91,7	100,5	96,0	95,5	96,4	90,3	98,3	102,6	103,0
Veebruar	100,8	100,7	100,6	101,5	100,9	100,9	101,0	100,8	102,0	100,5	105,4	103,9
Märts	98,4	97,9	97,2	102,0	101,5	98,2	97,7	97,9	102,4	101,2	101,7	102,6
Aprill	102,4	102,6	102,4	105,8	101,5	102,7	102,9	102,3	106,6	101,0	104,2	104,8
Mai	100,5	101,2	101,1	101,7	96,4	100,7	101,3	101,2	101,9	97,4	104,7	105,6
Juuni	104,2	104,7	105,6	91,3	100,9	104,7	105,3	106,2	99,3	101,1	109,1	110,6
Juuli	100,5	101,0	100,9	101,3	97,6	100,8	102,2	101,1	102,0	97,7	109,6	111,5
August	93,6	92,6	92,8	91,3	100,8	92,9	91,7	92,0	90,1	100,8	104,1	106,0
Septembar	97,8	97,3	97,8	97,8	100,4	97,5	97,3	96,5	100,8	107,7	101,7	102,1
Oktoober	98,6	95,2	97,8	100,8	101,0	98,5	98,1	97,6	101,2	101,1	100,3	100,9

Tab. 33. NAKKUSEHAIGUSED SEPTEMBRI 1931 a. — Maladies contagieuses en septembre 1931

	Typhus ab- dominalis	Paratyphus	Typhus exanthem.	Febris recurrens	Malaria	Varfola	Morbilli	Scarlatina	Diphtheria	Dysenteria	Lepra	Encephalit. letharg.	Mening. ce- rebrosp.	Trachoma	Tubercu- losis	Kokku Total
Linnad—Villes	32	17	—	—	—	—	1	35	63	—	—	—	—	13	40	201
Tallinn	15	18	—	—	—	—	—	16	28	—	—	—	—	12	23	110
Huapsalu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3
Kuressaare	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Narva	1	—	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	—	—	7	11
Nõmme	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	—	7
Pajõe	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Paldiski	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	3
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	3	10
Pärnu	1	—	—	—	—	—	—	3	3	—	—	—	—	—	—	—
Põhja-Saaremaa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rakvere	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	2
Tapa	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
Tartu	11	—	—	—	—	—	1	6	26	—	—	—	—	—	1	45
Tõeva	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Türi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Valga	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	4
Viljandi	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Võru	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Maad—Arrond.	13	6	—	—	—	—	5	37	31	—	2	—	—	8	70	172
Viru	—	—	—	—	—	—	—	4	12	—	—	—	—	1	1	18
Järva	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	7	10	10
Harju	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	7	10
Lääne	1	1	—	—	—	—	—	4	—	—	1	—	—	—	8	15
Saare	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	5
Pärnu	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Viljandi	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	11	20
Tartu	8	—	—	—	—	—	—	2	10	—	—	—	—	—	5	26
Valga	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Võru	—	—	—	—	—	—	—	6	1	—	—	—	—	—	10	26
Petseri	—	—	—	—	—	—	—	20	6	—	—	—	—	2	2	39
Kokku—Total	45	23	—	—	—	—	6	72	94	—	2	—	—	21	110	373

1) Töölised, tehniline personaal, ametnikud ja teenijad. — Ouvriers, personnel technique, employés et service.

TÄHTSAMAD ARTIKLID JA ÜLEVAATED „EESTI STATISTIKAS“

METODOLOOGIA.

Tähtsamaid jooni Eesti majanduselus 1930 a.	Nr. 112(9), lhk. 133—147
Põllumajanduslik üleskirjutus 1929 a.	" 88(3), " 193—141
Rahvusvaheline majandusstatistika meetodite ühtlustamise konventsioon	" 87(2), " 69—75
Rahvusvahelised mõjud statistika korraldamisel	" 76(3), " 161—170
Statistika iseseisvuse ajal	" 75(2), " 65—72
Rahva suhtumine statistikalale Eestis	" 75(2), " 78—81
IV Eesti-Läti statistika konverents	" 94(0), " 481—485

RAHVUSVAHELISED ANDMED.

Rukki- ja nisukasvatuse ja -kaubanduse maailmas	Nr. 100(3), lhk. 169—175
Balti riikide väliskaubandus 1924—29 a.	" 99(2), " 57—60
Välja- ja sissereänd ilmas 1920—24 a.	" 57(12), " 5—10
Võrdlusandmeid Balti riikidest 1920—26 a.	" 72(11), " 629—633
Palgaolud välisriikides 1914—25 a.	" 55(10), " 1—4

RAHVASTIK.

Riiklõnguse vahetamine 1920—29 a.	Nr. 110(1), lhk. 1—4
Talundite rahvastik 1929 a.	" 104(7)-105(8), 421—428
Eestlaste arv Venes (N. S. V. L.)	" 101(4), lhk. 193—197
Eesti laste füüsiline arenemine 1926—27 a.	" 84(11), " 621—629
Vastäundinute pikkus, kaal ja peamõõdud Tallinnas 1926-27 a.	" 82(9), " 525—531
Sündivus, surevus, aheliivuluse ja rahvaarv 1930 a. (eelkokkuv.)	" 112(3), " 147
Aheliivulatused 1929—28 a.	" 90(5), " 279—285
Surmapõhjused 1929 a.	" 109(12), " 687—693
Surmapõhjused 1927 a.	" 87(2), " 101—112
Rahvaarvu kasv Eestis 1921—25 a.	" 55(10), " 5—8
Linnade ja alevite rahvastik 1930 a.	" 113(4), " 207—211
Rahvalülitamine üle piiri 1930 a.	" 113(4), " 236—240
Väljaränd 1930 a.	" 113(4), " 241—249
Eesti sõdurite pikkus 1924 a.	" 69(8), " 431—445

HARIDUS.

Üldharidusl. rahvuskool. 1927/28 õ/a.	Nr. 92(7)-93(8) lhk. 407-419
Opilaste töökoormatus	" 83(10), " 565—577
Opetajate seminarid 1923—27 a.	" 78(5), " 298—302
Opperaasused 1922—27 a.	" 79(3), " 200—210
Morikoolid 1923—27 a.	" 74(1), " 80—84
Alg- ja keskkoolid 1929/30 õ/a.	" 111(2), " 73—96
Lasteaed 1928—29 a.	" 103(6), " 329—338
Tartu ülikool 1926—30 a.	" 115(6), " 360—368
Ülikooli õppejõud, üliõpilaskond ja majandus 1922—26 a.	" 66(5), " 281—288
Tallinna Tehnikum 1926—28 a.	" 89(4), " 240—242
Kirjastus ja ajakirjandus 1927—29 a.	" 109(12), " 677—686
Avelikud raamatukogud 1928/29 a.	" 107(10), " 551—557
Ühingud ja seltsid 1929—30 a.	" 113(4), " 211—215

TÖÖ JA PALGAD.

Töölispaikade rahvusvaheline võrdlus	Nr. 108(6), lhk. 359
Toodang ja tööstus suurtootmises	" 100(3), " 129—148
Tööstuolu ja tööstuste tegevus 1929 a.	" 101(4), " 198—202
Tööstus 1930 a.	" 116(7)-117(8), 449—457
Avalikud tööd 1929/30 a. talvel	" 108(11), " 613—623
Halguskindlustus 1930 a.	" 118(9), " 538—547
Tööõnnetused 1927 a.	" 94(9), " 509—512
Uhe põllutöölise tulud-kulud 1929 a.	" 109(12), " 738
Tööliste majanduslik seisukord Tallinnas ja Narvas (Büdzetiline uuring)	" 46(3), " 1—108
Palgaliste arv ja töelolu	" 114(5), " 267—269
Tööstuolu	" 114(5), " 264—273
Tööstuselõliste palgaolud 1918—30 a.	" 114(5), " 274—285
Palgaolud olevikus (1930 a.)	" 114(5), " 286—303
Palgaliste tööaeg	" 114(5), " 304—311
Põllutöölise palgad	" 114(5), " 312—316
Mereameete töö- ja palgatingimused	" 114(5), " 316—319
Streigiliikumine 1921—30 a.	" 114(5), " 320—321
Naiste, alaalistate ja raukade töö suurtootmises	" 114(5), " 322—327

TERVISHOID.

Halgemajades ravitavad haigused	Nr. 104(7)-105(8), 415-421
Kalteeve tervishoid 1925—27 a.	" 82(9), " 513—524
Surmapõhjused 1927 a.	" 87(2), " 101—112
Rinnalaste surevus 1929 a.	" 110(1), " 5—10
Nakkushaigused 1930 a.	" 115(6), " 357—359
Lepra 1915—28 a.	" 84(11), " 690—692
Vähktõbi 1919—25 a.	" 73(12), " 684—690
Tuberkuuloos 1929 a.	" 112(3), " 156—160
Arstikond Eestis	" 116(7)-117(8), 439—441
Jaoskonnarstide tegevus 1930 a.	" 113(9), " 524—528
Kohtumeditsiin 1930 a.	" 119(10), " 620—621
Ammaemandate tegevus 1930 a.	" 119(10), " 622—623

HOOLEKANNE.

Hoolekanne 1927/28 ja 1928/29 a. . . Nr. 106(9), lhk. 510—522

KURITEGEVUS JA ÕNNETUSED.

Õnnetused inimestega 1928—29 a.	Nr. 104(7)-105(8), 427-432
Kohtute tegevus 1920—29 a.	" 103(6), lhk. 318—326
Tulekahjud 1930 a.	" 115(6), " 382—387
Stüüdindistatete koosseis 1924—26 a.	" 74(1), " 19—28
Enesetapp 1929 a.	" 109(12), " 694—697
Õnnetused mootorsõidukitega ja sõidumääruste rikkumised 1930 a.	" 116(7)-117(8), 444—446
Stüitegevus 1930 a.	" 118(9), " 513—519

TÖÖSTUS.

Kesktootusettevõt. 5—19 töötajaga 1928a.	Nr. 101(4), lhk. 218—220
Ürgtootva tööst. toodangu väärts 1927 a.	" 91(6), " 336—338
Toodang ja tööstus suurtootmises 1929 a.	" 111(2), " 97—112
Kütteainete tarvitus tööstuses 1928 a.	" 104(7)-105(8), 411—414
Jõumasinate ja mohanilise jõu tarvitus suurtootmises 1928 a.	" 108(11), " 605—608
Eesti tööstussaaduste turud 1923—26 a.	" 70(9), " 498—502

VALISKAUBANDUS.

Kaubanduselepingute mõju sisseveole	Nr. 115(6), lhk. 393—404
Metsasaadused mele väliskaubanduses 1920—28 a.	" 88(3), " 165—175
Toilmaks ja väliskaubandus tollitariifi kohaselt 1930 a.	" 118(9), " 528—538
Eesti tööstussaaduste väljavedu 1927 ja 1928 a.	" 95(10), " 554—557
Põllumajandus- ja tööstussaadused väliskaubanduses 1924—28 a.	" 94(9), " 405—497

HINNAD.

Elumaksumus Eesti linnades 1922—29	Nr. 90(5), lhk. 285—289
Elusloomade hinnad laastel 1928 a.	" 89(4), " 229—231
Suurmüügi ja elumaksumuse indeksid 1919—28 a.	" 77(4), " 261—269
Toiduainete võrdlev maksum. 1928—27 a.	" 68(7), " 389—392
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	" 65(4), " 219—220

TRANSPORT JA SIDE.

Kaubavedu raudteel 1929/30 a.	Nr. 110(1), lhk. 31—48
Raudteede tegevus 1930/31 a.	" 119(10), " 583—619
Välis- ja rannasõit ning kauba- ja reisijatevedu 1930 a.	" 116(7)-117(8), 458—475
Kaubalaevastik I. I. 1931.	" 110(7)-117(8), 479—484
Sisseveetute tegevus 1930 a.	" 116(7)-117(8), 476—478
Era lennuasjandus 1930 a.	" 118(9), " 548—549
Post, telegraaf, telefon ja raadio 1929/30 a.	" 108(11), " 624—651
Autobuseliinid 1930 a.	" 116(7)-117(8), 447—449
Mootorsõidukid I. I. 1931.	" 116(7)-117(8), 442—444
Maanteede pikkus	" 60(8), " 467

KINDLUSTUS.

Pensionid 1925—30 a.	Nr. 112(3), lhk. 161—173
Kindlustusseltsid 1929 a.	" 116(6), " 369—381
Haiguskindlustus 1927 ja 1928 a.	" 95(10), " 567—574

KREDIIT JA KAPITAL.

Asunikkuudele antud riiklikud laenud ja toetusud 1921—1928 a.	Nr. 94(9), lhk. 524—526
Pikalaenu pank 1928 a.	" 39(4), " 243
Aktiaseltside ja osakühaste äriselid 1927 ja 1928 a.	" 85(3), " 176—185
Erapankade tulud ja kulud 1930 a.	" 118(9), " 550—558
Pankade tulud ja kulud 1927 a.	" 86(1), " 28—35
Maapanga tegevus 1926-27 a.	" 71(10), " 586—587

RAHANDUS.

Raharingvool 1919—29 a.	Nr. 95(10), lhk. 558—566
Maksumuudatus 1928/29 a.	" 109(12), " 707—710
Riigi tulud ja kulud 1918—27	" 79(6), " 362—366
Vallavalits. tulud ja kulud 1928/29 m./a.	" 110(1), " 11—24
Maavalitsuste tulud ja kulud 1928/29 a.	" 109(12), " 711—720
Linnade ja alevite tulud ja kulud 1929/30	" 113(4), " 197—206
Maksuallians 1928 a.	" 92(7)-98(8), " 420—426
Puhaskasumaks 1929 a.	" 119(10), " 577—582
Tulumaks 1930 a.	" 118(4), " 215—224
Aruandvate ettevõtete maksud 1927—29	" 118(4), " 225—235

ÜHISTEGEVUS.

Tarvitajate ja majandustingud 1926 a. Nr. 73(12), lhk. 725—727

PÖLLUMAJANDUS.

Talundite hooned	Nr. 106(9), lhk. 469—478	
Välknaajapidamine (kuni 10 ha)	„ 116(7)-117(8), 431-433	
Masinaasutamine Eesti põllumajanduses	„ 116(7)-117(8), 434-439	
Riigima suurus ja kruntide arv		
I. L. 29 a.	„ 89(4), „ 220-224	
Kanapidamise tasuvus 1930 a.	„ 110(1), „ 25-30	
Kunsväetiste tarvitamine 1928/29 a.	„ 90(2), „ 100-103	
Põllumajanduse erakordne krediteerimine 1928 ja 1929 a.	„ 97(12), „ 727-731	
Maaparanduse seisukord	„ 96(11), „ 665-666	
Riigi metsamajandus 1929/30 m/a.	„ 112(3), „ 145-155	
Põllumajanduse tasuvus 1929/30 a.	„ 109(12), „ 730-738	
Põllumajandustoodangu väärtus 1922-26 a.	„ 67(6), „ 319-331	
Põllumajandus- ja tööstusainete väliskaubandus 1928-26	„ 87(6), „ 322-330	
Põllumajandussaaduste hindade indeksid	„ 65(4), „ 210-220	

Põllutööriistade ja -masinate arv ning väärtus talundis 1925 a. . . . . Nr. 61(16), lhk. 6-10
 Maakorraldus 1927 ja 1928 a. . . . . „ 94(9), „ 522-524
 Maareformi teostamine 1919-26 a. . . . . „ 76(3), „ 171-175

VARIA.

Rahalisel loteriil 1924-30 a. . . . . Nr. 115(6), lhk. 388-392
 Kirikuelu 1922-29 a. . . . . „ 109(12), „ 721-729
 Pandimajad 1930 a. . . . . „ 118(9), „ 520-523
 Kinnisvara oksjonid 1927-29 a. . . . . „ 102(5), „ 286-288
 Suvilajad suvitusekohtades 1930 a. . . . . „ 115(6), „ 353-357
 Spordistatistika 1920-30 a. . . . . „ 101(4), „ 221-236
 Korteriolud Tallinnas ja Tartus . . . . . „ 92(7)-93(8), „ 385-393
 Leinutised 1922-28 a. . . . . „ 94(9), „ 492-494
 Riigiteenijate palgaolud 1927/28 a. . . . . „ 84(11), „ 633-649
 Riigiteenijate arv ja selle vähendamisprobleem . . . . . „ 76(3), „ 211-218
 Turism Eestis 1927-30 a. . . . . „ 112(3), „ 174-176

RIIGI STATISTIKA KESKBÜROO ERIVÄLJAANDED.

LHK A. EESTI DEMOGRAAFIA

Vihk I. Haridus Eestis I	Lhk. 288+186, 1924	Kr. 6.—
II. Sündivus, surevus, abielluvus ja rahvaliikumine 1921-1923	„ 52+54, 1925.	„ 8.—
III. Tervishoid Eestis	„ 132+80, 1925.	„ 5.—
IV. Rahvastik ja tervishoid	„ 306, 1930.	„ 8.—
Surmapõhjuste registreerimiskord ja rahvusvaheline surmapõhjuste nomenklatuur	„ 4+128, 1931.	„ 1.30

EESTI MAJANDUS

Vihk I. Väliskaubandus 1923 a.	Lhk. 30+72, 1924.	Kr. 2.—
II. Eesti sadamad, veeteed, kaubalaevastik ja laevasõit	„ 102, 1925.	„ 2.50
III. Raudtee, post, telegraaf ja telefon Eestis	„ 64, 1925.	„ 3.—
IV. Väliskaubandus 1924 a.	„ 22+92, 1925.	„ 3.—
V. Tööstus Eestis	„ 80, 1926.	„ 2.50
VI. Riigiraudteed 1924 a.	„ 38, 1926.	„ 2.60
VII. Väliskaubandus 1925 a.	„ 109, 1926.	„ 3.25
VIII. Väliskaubandus 1926 a.	„ IV+106, 1927.	„ 3.25
IX. Aktsiaseltside, osuühisuste ja ühisteg. asut. äriseisus I. I. 1926	„ 92+84, 1927.	„ 2.—
X. Väliskaubandus 1927 a.	„ 106, 1928.	„ 3.25
XI. Väliskaubandus 1928 a.	„ 120, 1929.	„ 3.60
XII. Väliskaubandus 1929 a.	„ 152, 1930.	„ 5.—
XIII. Väliskaubandus 1930 a.	„ 144, 1931.	„ 5.—

EESTI PÖLLUMAJANDUS

Vihk I. Eesti põllumajandus I	Lhk. 290, 1923.	Kr. 5.—
II. Eesti põllumajandus II	„ 182, 1924.	„ 2.25
III. Loomapidamine Eestis 1924	„ 17+105, 1925.	„ 1.50
IV. Eesti põllumajandus 1925 a.	„ 3+201, 1926.	„ 3.—
V. Eesti põllumajandus 1926 a.	„ VIII+254, 1927.	„ 3.—
VI. Eesti põllumajandus 1927 a.	„ VIII+207, 1928.	„ 2.75
VII. Eesti põllumajandus 1928 a.	„ VIII+218, 1929.	„ 2.75
VIII. Eesti põllumajandus 1929 a.	„ VIII+264, 1930.	„ 3.60
IX. Eesti põllumajandus 1930 a.	„ VIII+239, 1931.	„ 3.60
Lhk B. 1. I Üldrahvalugemise eelkoostuvõtted	„ 78, 1923.	„ 2.—
2. Sugemed vigaste laste kohta Eestis	„ 164, 1923.	„ 3.75
3. II Riigikogu valimised	„ 78, 1923.	„ 3.—
4. Eesti väliskaubandus 1921-1922	„ 60+88, 1923.	„ 2.50

5. 1922 a. Üldrahvalugemise andmed

Vihk I. Rahva demograafiline koosseis ja korteriolud Eestis	Lhk. 88, 1925.	Kr. 2.—	
II. Üleriikline kokkuvõte (tab.)	„ 8+188, 1924.	„ 4.—	
III. Rahva tööala ja ühiskondline kihitus	„ 88+84, 1925.	„ 3.—	
IV. Viru maakond	„ 24+52, 1924.	„ 2.—	
V. Järva maakond	„ 52+60, 1923.	„ 3.—	
VI. Harju maakond ja Tallinn	„ 40+56, 1924.	„ 3.—	
VII. a) Lääne maakond	„ 20+56, 1924.	„ 2.—	
b) Saare maakond	„ 20+56, 1924.	„ 2.—	
VIII. Pärnu maakond	„ 40+84, 1924.	„ 3.50	
IX. Viljandi maakond	„ 36+84, 1924.	„ 3.50	
X. Tartu ja Valga maakonnad	„ 40+82, 1924.	„ 3.—	
XI. Võru ja Põlva maakonnad	„ 30+46, 1927.	„ 3.—	
6. 1922 a. Üldrahvalug. andmete läbitöötamise plaan ja tahvliite sissu	„ 48, 1925.	„ 1.—	
7. Aasama majapidamisõud Eestis 1919-23 a.	„ 46+60, 1924.	„ 3.50	
8. 1925 a. Põllumajandusliku üleskirjutuse andmed	„ 4+219, 1926.	„ 3.75	
9. Statistiline album, v. L. Maa ja rahv. (38 dia- ja kart. värv.)	„ H. Majandus. (24 „ „ „) „ „ III. Põllumajandus 112 lhk. (joonised, fotod ja tekst)	„ 1925. „ 1926.	„ 6.— „ 6.—
10. III Riigikogu valimised	„ 48, 1927.	„ 1.75	
11. Karjajandus ja karjasaaduste turg välismaal ja Eestis	„ 72, 1928.	„ —	
12. IV Riigikogu valimised	„ 63, 1929.	„ 1.75	
13. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk I	„ XI+235, 1930.	„ 7.60	
14. 1929 a. põllumajandusliku üleskirjutuse andmed, vihk II	„ Trükis.	„ —	
15. Eesti 1920-1930. Arvuline ülevaade (ühikutes)	„ XV+405, 1931.	„ 7.—	

LHK F. EESTI STATISTIKA KUUKIRI:

1922 a. Nr. 1-11 hind kokku	Kr. 10.—	1926 a. Nr. 46-51 hind kokku	Kr. 15.—	1930 a. Nr. 98-106 hind kokku	Kr. 15.—
1923 „ „ 12-21	„ 15.—	1927 „ „ 62-73	„ 15.—	1931 „ „ 110-119	„ „ 1.50
1924 „ „ 22-33	„ 15.—	1928 „ „ 74-85	„ 15.—		
1925 „ „ 34-45	„ 15.—	1929 „ „ 86-97	„ 15.—		

Hind Kr. 150.

RAHVUSRAAMATUKOGU
AFI